

SenterNovem

Bodem +

Handreiking

Besluit bodemkwaliteit

Bodem+

Eén gebied, meerdere bodemfuncties

SenterNovem

Bodem+

Postbus 93144

2509 AC DEN HAAG

telefoon (070) 373 51 23

internet www.bodemplus.nl

Voorwoord

Bodembeheer wordt weer leuk!

Het Besluit bodemkwaliteit betekent een moderniseringslag van het bodembeleid in ons land. Tot nu toe gold voor het bodemsaneringsbeleid een gevalsgerichte benadering en voor het toepassen van grond en baggerspecie een locatie-specifieke benadering. Maar meer en meer zoeken we naar gebiedsgerichte oplossingen, omdat een oplossing zonder oog voor de omgeving vaak te weinig soelaas biedt. Op veel bodembeleidsgebieden speelt dit al. Bij grondwater bijvoorbeeld spelen veel meer thema's dan verontreiniging alleen. En in het kader van het streven naar vermindering van het gebruik van fossiele brandstoffen is koude- warmteopslag in de bodem een hot item. Door hierbij goede combinaties te zoeken kun je optimaal beide doelen dienen. Het onttrekken en infiltreren van grondwater kan verontreinigingspluimen negatief beïnvloeden, als je het verkeerd doet, maar juist positief als je het goed ontwerpt! Kortom: gebiedsgerichte aanpak is gewenst! Ook bij het omgaan met grond en baggerspecie. Door goed te kijken naar de gewenste bodemkwaliteit vanuit de bestaande en toekomstige functies, de kwaliteit van de ontvangende bodem en de kwaliteit van de partij toe te passen grond of bagger is er echt sprake van beheer van de bodem. Bodembeheer moet je dan ook doen! En als je het goed doet, is het leuk om te doen en levert het je veel op. Immers de bodem is van ons allemaal: we leven erop en ervan. We zijn er allemaal van afhankelijk en als je iets met de bodem wilt, zijn er vele partijen bij betrokken. Dat vergt samenwerking waaruit je spanning, uitdaging, maar ook werkplezier kunt halen.

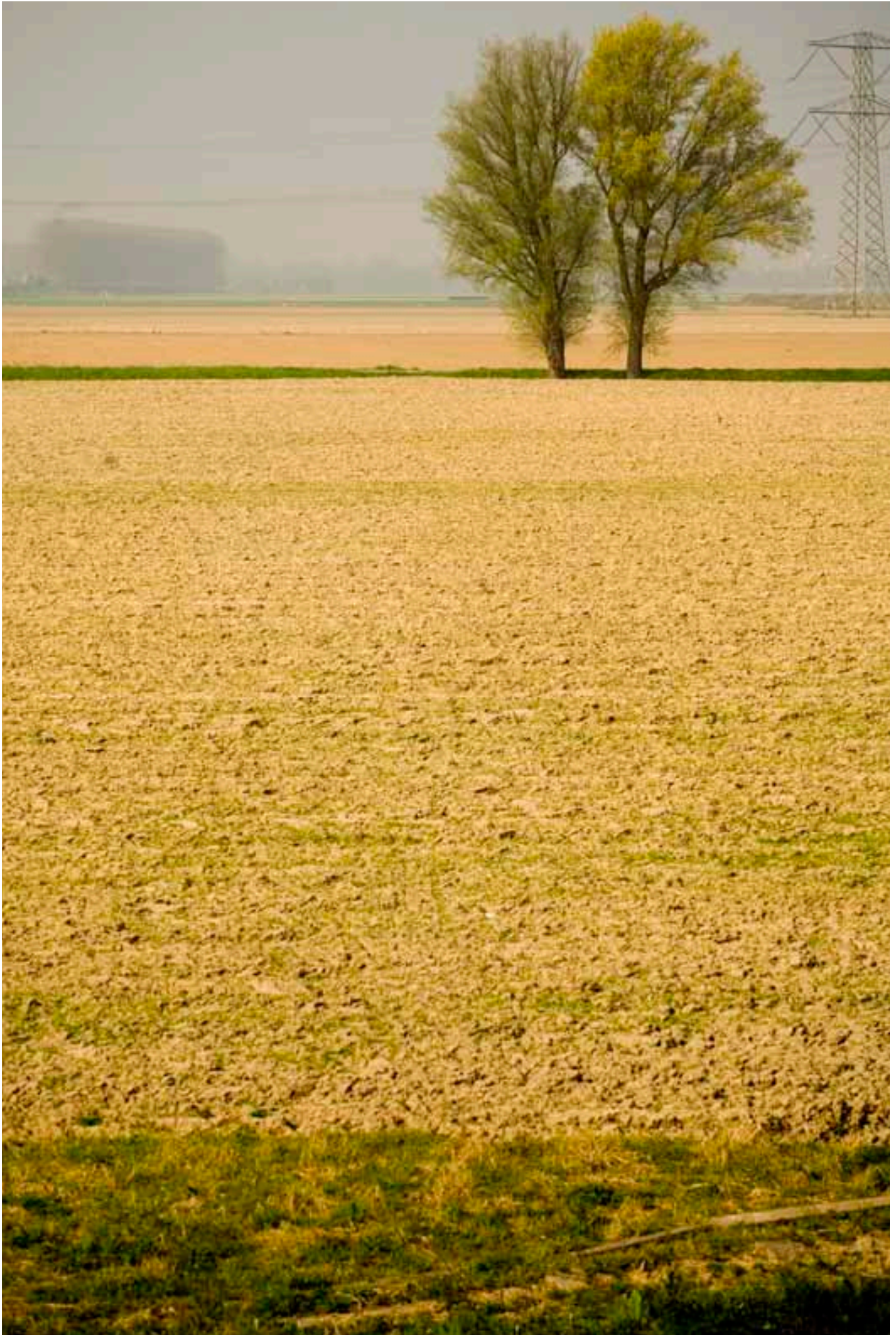
De bodem is ook economisch van belang. Voor het bouwen van vastgoed heeft de bodem grote waarde, maar ook voor de teelt van gewassen en de winning van drinkwater is de bodem schatrijk. En wat te denken van de ecologie: flora en fauna worden bepaald door bodemsamenstelling, kwaliteit, grondwaterstroming en nog heel veel andere factoren. De nieuwe koers beoogt dat we verstandiger omgaan met de

bodem en vooral nadenken over functies en gebruik. Het roept om samenwerking tussen alle partijen die invloed hebben op de inrichting en de leefomgevingskwaliteit van een gebied. De uitdaging is er voor de bodembeheerders om de samenwerking met al die partijen mede vorm te geven of het initiatief ertoe te nemen. Dan wordt bodembeheer pas echt leuk als het je lukt om partijen bij elkaar te brengen en enthousiast te krijgen voor een gezamenlijke visie en aanpak. Die partijen geven met elkaar vorm en inhoud aan alle bodemgerelateerde thema's om de basis te leggen voor de gebiedsontwikkeling, die perspectief biedt voor de nieuwe generatie.

Het Besluit bodemkwaliteit biedt alle kans om een nieuwe beweging op gang te brengen. Dat is spannend, zeker omdat het nieuw is. Maar je hoeft het niet alleen te doen. Sterker nog: het kan alleen lukken als de handen ineengeslagen worden. Je kunt daarbij rekenen op de ondersteuning van Bodem+. We hebben deze handreiking juist gemaakt voor diegenen die actief met het Besluit aan de slag willen. Een handreiking voor de invulling van het Besluit bodemkwaliteit en de bijbehorende Regeling in de praktijk. Met de implementatie willen we u helpen, waar dat nodig is. De handreiking is daarbij een belangrijk instrument, maar niet het enige. Bezoek de Bodem+ website voor meer informatie (www.bodemplus.nl) of neem contact op met onze helpdesk ((070) 373 51 23) als u vragen hebt. Ook het team van Bodem+ wil graag bijdragen aan goed en verstandig bodembeheer dat gericht is op duurzaam gebruik, zodat ook ons nageslacht nog kan genieten van een gezonde bodem.

Van harte veel succes toegewenst bij het vormgeven van het bodembeheer in uw gebied!

Henk van Zoelen, taakmanager Bodem+

Inhoudsopgave

	VOORWOORD	3
	INTRODUCTIE HANDREIKING VOOR HET BESLUIT BODEMKWALITEIT	9
1	OP WEG NAAR DUURZAAM BODEMBEHEER	13
	1.1 Waarom een nieuw Besluit bodemkwaliteit?	13
	1.2 Streven naar balans	14
	1.3 De onderdelen van het Besluit en de Regeling	14
	1.4 Samen aan de slag	15
2	KWALIBO	17
	2.1 Kwalibo: waar gaat het om?	17
	2.2 Wanneer krijgt u met Kwalibo te maken?	18
	2.3 Om welke werkzaamheden gaat het?	18
	2.3.1 Erkenning	20
	2.3.2 Persoonsregistratie	20
	2.3.3 Functiescheiding	20
	2.4 Wat betekent Kwalibo voor u?	21
	2.4.1 Wat is uw rol?	21
	2.4.2 Controle van erkenningen en persoonsregistratie	21
	2.5 Ketenhandhaving en toezicht	22
	2.5.1 Waarom ketenhandhaving?	22
	2.5.2 Verdeling van verantwoordelijkheden	23
	2.5.3 Toezicht en toezichtloket	23
	2.6 Overgangsregels voor Kwalibo	24
	2.6.1 Uitgevoerde of lopende werkzaamheden	24
	2.6.2 Erkende kwaliteitsverklaringen en aanwijzingen op grond van het Bouwstoffenbesluit	24
3	BOUWSTOFFEN	27
	3.1 Wat is de reikwijdte van het onderdeel bouwstoffen?	27
	3.1.1 Definitie van bouwstoffen	27
	3.1.2 Bijmenging met grond en baggerspecie	28
	3.1.3 De bouwstoffenketen	28
	3.1.4 Toepassing van bouwstoffen in een werk	28
	3.1.5 Buiten de reikwijdte van het Besluit	28
	3.2 Categorieën bouwstoffen	29
	3.2.1 Vormgegeven bouwstoffen	29
	3.2.2 Niet-vormgegeven bouwstoffen	29
	3.2.3 IBC-bouwstoffen en IBC-maatregelen	29
	3.2.4 Gelijkwaardigheidsverklaring voor IBC-maatregelen	30
	3.3 Aan welke kwaliteitseisen moeten bouwstoffen voldoen?	30
	3.3.1 Normstelling voor bouwstoffen	30
	3.3.2 Samenstellings- en emissiewaarden	31

3.3.3 Uitzonderingen op de verplichte kwaliteitsbepaling	31
3.4 Welke milieuhygiënische verklaringen zijn er voor bouwstoffen?	32
3.4.1 Partijkeuring	32
3.4.2 Erkende kwaliteitsverklaring	32
3.4.3 Fabrikant-eigenverklaring	32
3.4.4 Afleveringsbon	32
3.5 Wat betekenen de regels voor bouwstoffen voor u?	33
3.5.1 Verdeling van de bevoegd gezag taken voor bouwstoffen	33
3.5.2 Betekenis van het Besluit in de praktijk	35
3.6 Toepassen van een partij bouwstoffen	35
3.6.1 Nieuwe bouwstoffen	35
3.6.2 Tijdelijke uitname van bouwstoffen	35
3.6.3 Hergebruik van bouwstoffen in een ander werk	35
3.6.4 Verwijdering van bouwstoffen	36
3.7 Welke toepassingen moeten worden gemeld?	36
3.7.1 Melden van IBC-bouwstoffen	36
3.7.2 Melden bij hergebruik door dezelfde eigenaar	37
3.8 Overgangsregels voor bouwstoffen	37
3.8.1 Bestaande werken	37
3.8.2 Lopende projecten	37
3.8.3 Afgegeven verklaringen	37
4 GROND & BAGGERSPECIE: EEN EERSTE INTRODUCTIE	39
4.1 Introductie en verdieping	39
4.2 Wat is de reikwijdte van het onderdeel grond en bagger?	40
4.2.1 Definities van grond en baggerspecie	40
4.2.2 Bodemvreemd materiaal	40
4.2.3 Wanneer is sprake van een nuttige toepassing?	40
4.3 Wat zijn de hoofdlijnen van het beleidskader voor grond en bagger?	41
4.3.1 Decentralisatie van verantwoordelijkheden	41
4.3.2 Transparante normen op basis van de risicobenadering	41
4.3.3 Nieuwe toetsingskaders	41
4.3.4 Samenwerking en afstemming op gebiedsniveau	42
4.4 Wat betekent het onderdeel grond & baggerspecie voor u?	42
4.4.1 Verdeling van de bevoegd gezag taken voor grond en baggerspecie	42
4.4.2 Betekenis van het Besluit voor de verschillende doelgroepen	42
4.4.3 Betekenis voor agrariërs en particulieren	43
4.5 Welke milieuhygiënische verklaringen zijn er voor grond en baggerspecie?	43
4.5.1 (Water)bodemonderzoek	43
4.5.2 Voorwaarden voor het gebruik van (water)bodemkwaliteitskaarten als milieuhygiënische verklaring	45
4.6 Welke toepassingen moeten worden gemeld?	46
4.7 Overgangsregels voor grond en baggerspecie	47
4.7.1 Gefaseerde inwerkingtreding	47
4.7.2 Bestaande bodemkwaliteitskaarten	47
4.7.3 Bestaande werken en lopende projecten	47
4.7.4 Afgegeven verklaringen en verleende vergunningen	47
4.7.5 Tarragrond	47

5	NORMSTELLING EN TOETSINGSKADERS VOOR GROND EN BAGGERSPECIE	49
	5.1 Achtergronden bij de normstelling	49
	5.1.1 Normen en risico's	50
	5.1.2 De 'altijd-' en 'nooit-grens'	50
	5.1.3 Maximale Waarden	50
	5.2 Generiek toetsingskader voor toepassingen op of in de bodem	50
	5.2.1 Klassenindeling voor bodemfuncties en bodemkwaliteit	51
	5.2.2 Bodemfunctieklassen	51
	5.2.3 Normstelling	52
	5.2.4 Toepassingsvoorwaarden	52
	5.3 Gebiedsspecifieke toetsingskader voor toepassingen op of in de bodem	52
	5.3.1 Bodemfuncties en bodemkwaliteit	53
	5.3.2 Normstelling	53
	5.3.3 Voorwaarden voor het vaststellen van Lokale Maximale Waarden	54
	5.3.4 Voorwaarden bij ernstig verontreinigde grond en baggerspecie	54
	5.3.5 Toepassingsvoorwaarden	55
	5.4 Generiek en gebiedsspecifiek toetsingskader voor toepassingen in oppervlaktewater	55
	5.4.1 De verschillen tussen waterbodem en landbodem	55
	5.4.2 Klassenindeling voor waterbodems	55
	5.4.3 Normstelling	56
	5.4.4 Toepassingsvoorwaarden	56
	5.5 Verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater	57
	5.5.1 Normstelling	57
	5.5.2 Voorwaarden voor verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater	58
	5.6 Verspreiding van baggerspecie over aangrenzende percelen	58
	5.6.1 Normstelling	58
	5.6.2 Voorwaarden voor verspreiding over aangrenzende percelen	59
	5.6.3 Weilanddepots	59
	5.7 Grootschalige toepassingen	60
	5.7.1 Wat is een grootschalige toepassing?	60
	5.7.2 Normstelling	60
	5.7.3 Toepassingsvoorwaarden voor grootschalige toepassingen van grond en baggerspecie	62
	5.8 Toetsen aan normen en indelen in kwaliteitsklassen	63
	5.8.1 Bodemtypecorrectie	63
	5.8.2 Toetsingsregel Achtergrondwaarden	64
	5.8.3 Indeling kwaliteitsklassen ontvangende (water)bodem	64
	5.8.4 Indeling kwaliteitsklassen toe te passen grond en baggerspecie	65
	5.9 Welke stoffen moeten worden onderzocht?	66
	5.10 Afstemming met bodemsaneringsbeleid	67
	5.10.1 Afstemming normen	67
	5.10.2 Afstemming saneringsdoelstellingen	67
6	TOEPASSEN VAN EEN PARTIJ GROND OF BAGGERSPECIE	69
	6.1 Stappenplan: van ontgraven tot toepassen	69
	6.2 Stappenplan: van baggeren tot verspreiden	73
	6.2.1 Verspreiding over aangrenzende percelen	73
	6.2.2 Verspreiding in oppervlaktewater	73
	6.3 Tijdelijke uitname en opslag van grond en baggerspecie	75

6.3.1 Tijdelijke uitname	75
6.3.2 Tijdelijke opslag	75
7 KIEZEN TUSSEN GEBIEDSSPECIFIEK EN GENERIEK BELEID	77
7.1 Wie kan kiezen?	77
7.2 Wanneer kunt u kiezen en hoe maakt u een keuze?	78
7.3 Het stappenplan kiezen	78
7.4 Toelichting op de stappen	80
<i>Stap 1: Betrek de relevante actoren</i>	80
<i>Stap 2: Verken de gebiedsopgaven ten aanzien van grond- en baggerverzet</i>	80
<i>Stap 3: Verken de ambities en wensen ten aanzien van de gebiedskwaliteit</i>	81
<i>Stap 4: Breng de huidige situatie in kaart</i>	81
<i>Stap 5: Breng de gevolgen van het generieke beleid in kaart</i>	82
<i>Stap 6: Verken gebiedsspecifieke oplossingsmogelijkheden en maak keuzes</i>	84
<i>Stap 7: Leg keuzes voor aan bestuurders</i>	85
<i>Stap 8: Bereid de implementatie voor</i>	85
8 IMPLEMENTATIE VAN GEBIEDSSPECIFIEK BELEID	87
8.1 Wat zijn de verplichtingen bij gebiedsspecifiek beleid?	87
8.2 Stappenplan implementatie gebiedsspecifiek beleid	88
8.3 Toelichting op de stappen	88
<i>Stap 1: Bepalen van de Lokale Maximale Waarden</i>	88
<i>Stap 2: Risicobeoordeling met de Risicotoolbox</i>	88
<i>Stap 3: Opstellen (water)bodemkwaliteitskaart</i>	90
<i>Stap 4: Opstellen Nota bodembeheer</i>	90
<i>Stap 5: Vaststellen van het gebiedsspecifieke beleid</i>	91
<i>Stap 6: Communicatie over gebiedsspecifiek beleid</i>	91
9 IMPLEMENTATIE VAN GENERIEK BELEID	93
9.1 Wat zijn de verplichtingen bij generiek beleid?	93
9.2 Stappenplan implementatie generiek beleid	93
9.3 Toelichting op de stappen	94
<i>Stap 1: Maak een bodemfunctieklassenkaart</i>	94
<i>Stap 2: Stel de bodemfunctieklassenkaart vast</i>	94
<i>Stap 3: Opstellen van een nieuwe (water)bodemkwaliteitskaart?</i>	94
<i>Stap 4: Communicatie over het generieke beleid</i>	95
BIJLAGE 1: KLANKBORDLEDEN, MEELEZERS EN INTERVIEWS	97
BIJLAGE 2: TREFWOORDENLIJST	99
BIJLAGE 3: ADRESSEN VOOR MEER INFORMATIE	103

Introductie Handreiking voor het Besluit bodemkwaliteit

Bodem en water onlosmakelijk met elkaar verbonden

Door de inwerkingtreding van het Besluit bodemkwaliteit verandert er nogal wat voor overheden en bedrijven die actief zijn in het bodem- en waterkwaliteitsbeheer en te maken hebben met bouwstoffen, grond en baggerspecie. Maar wat verandert er nu precies? En hoe zorgen we voor een goede uitvoering van het Besluit in de praktijk? Om decentrale overheden te ondersteunen bij het implementeren van het beleid en om op allerlei praktische vragen een antwoord te geven, heeft Bodem+ in samenwerking met Royal Haskoning deze handreiking opgesteld.

De handreiking geeft een vertaling van het Besluit naar de betekenis voor de uitvoeringspraktijk.

Voor wie is deze handreiking bedoeld?

Deze handreiking is in de eerste plaats bedoeld voor decentrale overheden, voornamelijk voor gemeenten en waterschappen. Bij hen komt voor een groot deel de verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering van het bodem- en waterbodembeleid te liggen. Maar ook provincies en Rijkswaterstaat krijgen met het Besluit te maken, net als bedrijven die bouwstoffen, grond en baggerspecie (laten) toepassen, zoals aannemers, projectontwikkelaars, grondbanken en adviseurs. Ook zij kunnen veel informatie vinden over de betekenis van het Besluit voor hun werkzaamheden. Voor handhavers bevat deze handreiking slechts informatie op hoofdlijnen. Op initiatief van Bodem+ wordt in samenwerking met handhavers, een Handhavingsuitvoeringsmethode (HUM) Besluit bodemkwaliteit opgesteld. Hierin worden de veranderingen in de handhavingsmethodieken uitgewerkt. De HUM Besluit bodemkwaliteit is naar verwachting medio 2008 gereed.

Status en houdbaarheid van deze handreiking

Deze handreiking is een hulpmiddel om met het Besluit aan de slag te gaan. De handreiking heeft dus geen juridische status. Alleen de artikelen van het Besluit en de Regeling zelf zijn rechtsgeldig.

In de loop der tijd kunnen wijzigingen worden aangebracht in het Besluit of de bijbehorende Regeling, bijvoorbeeld als gevolg van praktijkervaringen of vanwege aanpassingen in de normen of de normbladen. Bodem+ houdt u via haar website op de hoogte van eventuele wijzigingen en geeft daarbij aan wat dit betekent voor de inhoud van deze handreiking en voor de uitvoeringspraktijk.

Nog vragen?

Vanwege de verschillende doelgroepen en de uiteenlopende onderwerpen geeft de handreiking lang niet op alle vragen antwoord. Hebt u vragen over het Besluit? Neem dan contact op met de helpdesk van Bodem+ via (070) 373 51 23 of via www.bodemplus.nl.

Werk in uitvoering

Leeswijzer

In de hoofdstukken 1 tot en met 4 worden het Besluit en de afzonderlijke onderdelen Kwalibo, bouwstoffen en grond & baggerspecie geïntroduceerd. U vindt hier het hoe en waarom van het Besluit en alvast een voorproefje van de betekenis van het Besluit voor de praktijk.

De hoofdstukken 5 en 6 gaan dieper in op het onderdeel grond en baggerspecie. Eerst gaan we in op de nieuwe normen en toetsingskaders. Vervolgens beschrijven we vanuit het oogpunt van een toepasser hoe een partij grond of baggerspecie kan worden toegepast volgens de regels van het Besluit. Hoe pakt u dit aan? Waar moet u allemaal rekening mee houden in het traject van ontgraven tot toepassen?

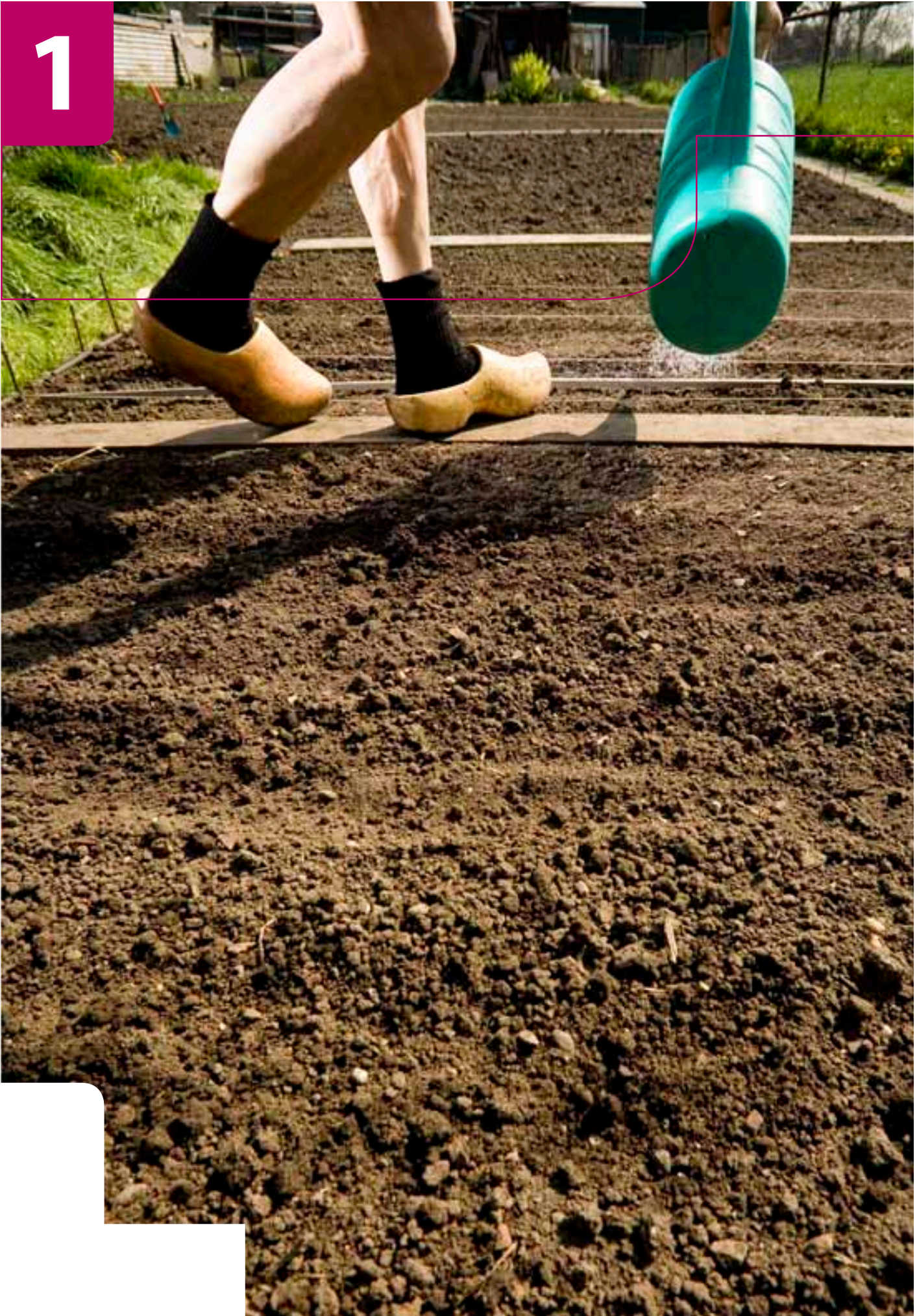
De hoofdstukken 7 tot en met 9 zijn vooral geschreven voor de lokale beleidsmakers. Hier vindt u stappenplannen die u kunt gebruiken als hulpmiddel bij het kiezen tussen gebieds-specifiek en generiek beleid en bij de implementatie van nieuw bodembeleid. De verschillende instrumenten, zoals de Risicotoolbox en de bodemkwaliteitskaart, komen hierbij ook aan de orde.

Verder vindt u tussen de teksten door kaders waarin praktijkmensen hun eerste indruk geven van de betekenis van het Besluit voor hun werkzaamheden. Ook zijn kaders opgenomen waarin bepaalde onderwerpen van het Besluit extra worden toegelicht en onder de aandacht worden gebracht. Soms in de vorm van een praktijkvoorbeeld en soms in de vorm van een korte toelichtende tekst.

Natuurgebied, Biesbosch

1

Op weg naar duurzaam bodembeheer

Nieuwe regels op het gebied van bouwstoffen, grond en baggerspecie en op het gebied van kwaliteitsborging vormen het Besluit bodemkwaliteit. Hiermee wordt een stap gezet in de richting van duurzaam bodembeheer.

1.1 Waarom een nieuw Besluit bodemkwaliteit?

Voor de inwerkingtreding van het Besluit was de regelgeving voor het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie versnipperd over het Bouwstoffenbesluit, de Vrijstellingsregeling grondverzet en andere regels. De regelgeving werd als complex, star en slecht handhaafbaar ervaren. Daarom zijn de regels herzien en is één eenduidig kader gemaakt: het Besluit bodemkwaliteit. Hierin staan de kwaliteitseisen waaraan bouwstoffen, grond en baggerspecie moeten voldoen wanneer deze op of in de bodem of in oppervlaktewater worden toegepast. Het Besluit komt ook tegemoet aan de wens om maatwerk op gebiedsniveau beter mogelijk te maken. En het Besluit geeft de mogelijkheid om gericht toezicht te houden op de hele keten van bouwstoffen, grond en baggerspecie. Van het moment van productie of ontgraving tot en met de toepassing.

Schelpen

1.2 Streven naar balans

Het Besluit bodemkwaliteit (voortaan: Besluit) zet een stap in de richting van duurzaam bodembeheer. De bodem is een bron van drinkwater en voedsel en een woonplaats voor dieren. Tegelijkertijd gebruiken we de bodem om op te wonen, te werken en te recreëren en we leggen wegen, spoorwegen en geluidswallen aan. Bouwstoffen, grond en baggerspecie willen we hierbij zoveel mogelijk hergebruiken, zodat minder materiaal wordt gestort en minder primaire grondstoffen worden gewonnen. Maar het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie op of in de bodem en in oppervlaktewater mag niet leiden tot verontreinigingen. Daarom streeft het Besluit naar een balans tussen de bescherming van de bodemkwaliteit voor mens en milieu én ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen. Deze balans noemen we duurzaam bodembeheer en het Besluit biedt hiervoor de kaders.

1.3 De onderdelen van het Besluit en de Regeling

Het Besluit bestaat uit de volgende onderdelen:

- De kwaliteit van uitvoering (kortweg 'Kwalibo')
- Bouwstoffen
- Grond en baggerspecie

Naast deze onderdelen, hoort bij het Besluit ook de Regeling bodemkwaliteit (voortaan: Regeling). De volledige teksten van het Besluit en de Regeling kunt u vinden via www.overheid.nl of via www.bodemplus.nl.

Kwalibo

Onder de naam Kwalibo regelt het Besluit de kwaliteitsborging in het bodembeheer. Hierdoor moet de kwaliteit van de uitvoering van bodemwerkzaamheden verbeteren. Kwalibo richt zich vooral op de bodemintermediairs. Dat zijn onder meer de adviesbureaus, laboratoria, aannemers, grondbanken, producenten van bouwstoffen en bedrijven die grond en baggerspecie reinigen en verwerken. Ook overheden krijgen als bevoegd gezag te maken met Kwalibo bij handhaving en het afgeven van beschikkingen.

Bouwstoffen

Voor bouwstoffen zijn de regels voor de uitvoering en handhaving vereenvoudigd ten opzichte van het Bouwstoffenbesluit. Bouwstoffen die aan de generieke kwaliteitseisen van het Besluit voldoen, mogen worden toegepast zonder nadere eisen aan de wijze van toepassing. Bouwstoffen die niet voldoen aan deze eisen kunnen (tot bepaalde grenzen) met isolerende maatregelen worden toegepast. Door meer duidelijkheid over de hergebruiksmogelijkheden van bouwstoffen kunnen meer materialen worden hergebruikt, zodat minder primaire grondstoffen nodig zijn.

Grond en baggerspecie

Voor grond en baggerspecie is een nieuw beleidskader gemaakt, waarbij lokale overheden meer verantwoordelijkheden en bevoegdheden krijgen voor het bodembeleid in hun beheergebied. Hiermee is gehoor gegeven aan de wens om de bodemkwaliteit beter te laten aansluiten op de plaatselijke situatie. Ook wordt gestreefd naar zoveel mogelijk

hergebruik van grond en baggerspecie, zodat minder primaire grondstoffen nodig zijn. Maar dit mag niet leiden tot achteruitgang van de gebiedskwaliteit. Het Besluit heeft alleen betrekking op de diffuse bodemkwaliteit. Verontreinigingen van grond en baggerspecie die zijn veroorzaakt door puntbronnen vallen onder de reikwijdte van het saneringsbeleid, zoals vastgelegd in de Wet bodembescherming.

Regeling bodemkwaliteit

De Regeling geeft een technische invulling aan de hoofdregels van het Besluit en uitleg over de uitvoering. In de Regeling staan onder andere de normen, de wijze waarop de kwaliteit van bouwstoffen, grond en baggerspecie kan worden bepaald en hoe aan de normen moet worden getoetst. Het Besluit en de Regeling vullen elkaar aan en zijn niet los van elkaar te gebruiken. Zowel het Besluit als de Regeling bevatten een toelichting. Hierin is veel informatie te vinden over onder meer de beleidskeuzes, verwachte bedrijfs- en milieueffecten, de relaties met overige regelgeving en een artikelsgewijze toelichting.

1.4 Samen aan de slag

Maatschappelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw of reconstructies, zijn vaak de motor achter het toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie. Het mogelijk maken van deze ontwikkelingen zonder de bodem of het oppervlaktewater te schaden, dat is het doel van Besluit. Het Besluit geeft een nieuwe impuls om gezamenlijk gebiedsspecifiek beleid te maken. Dit vraagt samenwerking tussen de verschillende overheden die betrokken zijn bij bodem- en waterkwaliteitsbeheer en gebiedsontwikkelingen, zoals gemeenten, milieudiensten, provincies en waterschappen. Maar ook tussen overheden en het bedrijfsleven, zoals de ruimtelijke ontwikkelaars en bouwers. Het Besluit doet een nadrukkelijk beroep op de eigen én de gezamenlijke verantwoordelijkheid van markt en overheid. Gezamenlijk met gebiedspartners en het bedrijfsleven de ontwikkelingen verkennen, vraag en aanbod op elkaar afstemmen en rekening houden met de specifieke eigenschappen van een gebied kan leiden tot verrassende en duurzame resultaten.

Vlietlanden, Leidschendam

2

Kwalibo

Kwalibo staat voor 'kwaliteitsborging in het bodembeheer'. Het is een van de maatregelen om het bodembeheer te verbeteren. Bij het duurzaam beheren en gebruiken van de (water)bodem moeten gegevens betrouwbaar zijn en moet netjes worden gewerkt. Hiervoor stelt Kwalibo eisen aan de kwaliteit en integriteit van personen, bedrijven en overheden die werken aan bodembeheer. Een andere maatregel is verbetering van de handhaving.

2.1 Kwalibo: waar gaat het om?

Het onderdeel Kwalibo geeft regels voor de uitvoering van werkzaamheden in de (water)bodemsector en stelt eisen aan de uitvoerders. Het doel hiervan is de kwaliteit van de uitvoering te verhogen en de integriteit van de uitvoerders te verbeteren, zodat beslissingen op basis van betrouwbare bodemgegevens worden genomen.

In de praktijk betekent Kwalibo dat bepaalde werkzaamheden alleen mogen worden uitgevoerd door erkende personen en bedrijven. Het bevoegd gezag mag alleen aanvragen voor een beschikking of een melding in behandeling nemen wanneer de bodemgegevens afkomstig zijn van erkende bedrijven.

Voor een aantal kritische werkzaamheden geldt daarbij ook de verplichting tot persoonsregistratie en/of tot functiescheiding.

2.2 Wanneer krijgt u met Kwalibo te maken?

U krijgt met Kwalibo te maken zodra u zelf bepaalde bodemwerkzaamheden uitvoert of laat uitvoeren om te voldoen aan een wettelijk voorschrift of een verplichting (bijvoorbeeld een meldingsplicht in het kader van dit Besluit) of om een beschikking te krijgen (bijvoorbeeld een saneringsbeschikking of een bouwvergunning). Het gaat dus niet alleen om meldingen en voorschriften op grond van het Besluit zelf, maar ook om voorschriften, meldingen en beschikkingen in het kader van de Wet milieubeheer, de Woningwet, de Wet bodembescherming en de Wet verontreiniging oppervlaktewater. Ook wanneer u vergunningverlener of handhaver bent voor één van deze wetten krijgt u te maken met Kwalibo. Op welke werkzaamheden Kwalibo precies betrekking heeft wordt toegelicht in §2.3.

De Regeling bij het Besluit bevat een lijst met werkzaamheden die alleen met een erkenning mogen worden uitgevoerd.

2.3 Om welke werkzaamheden gaat het?

De Regeling bij het Besluit bevat een lijst met werkzaamheden die alleen met een erkenning mogen worden uitgevoerd (artikel 2.1 van de Regeling). Het 'toepassen van grond of baggerspecie' valt hier niet onder, maar bijvoorbeeld wel 'monstername bij partijkeuringen' of 'veldwerk' (zie tabel 2.1). Per werkzaamheid geeft de Regeling aan volgens welke normdocumenten moet worden gewerkt. Deze normdocumenten kunt u downloaden via www.sikb.nl en www.bodembescherming.nl.

In tabel 2.1 geven we een overzicht van de werkzaamheden die onder Kwalibo vallen, met de bijbehorende verplichtingen en data van inwerkingtreding. Voor een aantal van de werkzaamheden gelden overgangsregels om een goede overgang van oud naar nieuw beleid te regelen. Hiervan vindt u een overzicht in §2.6.

Naast deze lijst van werkzaamheden die zijn genoemd in het onderdeel Kwalibo van de Regeling, kan ook in andere wetsartikelen of voorschriften worden bepaald dat voor de uitvoering van een bepaalde activiteit een erkenning verplicht is. Zo is in het hoofdstuk Grond en baggerspecie van de Regeling aangegeven dat voor het samenvoegen en keuren van verschillende partijen grond een erkenning verplicht is. Verder is het van belang om te weten dat de lijst van werkzaamheden in de toekomst wordt uitgebreid met werkzaamheden op het gebied van waterbodems, nazorg en advies. Wij raden u daarom aan om regelmatig de laatste versie van de Regeling te raadplegen en na te gaan of voor een bepaalde bodemactiviteit een erkenning verplicht is. Dit kan via www.overheid.nl of via www.bodemplus.nl.

Leidschendam

Tabel 2.1: Een overzicht van de Kwalibo-werkzaamheden met bijbehorende verplichtingen

DE WERKZAAMHEDEN	VERPLICHTINGEN			INGANGSDATUM
	Erkenning	Persoonsregistratie	Functie-Scheiding	
1. aanleg van bodembeschermende voorzieningen	X			1 januari 2007
2. afgeven van kwaliteitsverklaringen (door certificerende instellingen, Raad voor Accreditatie en producenten)	X		extern	1 oktober 2006
3. analyse van bouwstoffen, grond of baggerspecie (door laboratoria)	X		intern	1 oktober 2006
4. analyse voor milieuhygiënisch (water)bodemonderzoek (door laboratoria)	X		intern	Bodemonderzoek: 1 juli 2007 Grondwater: 1 januari 2008 Waterbodemonderzoek: volgt later
5. bewerking* van verontreinigde grond of baggerspecie	X			1 juli 2007 Ontwateren van baggerspecie in depot **: 1 januari 2009
6. certificering van rechtspersonen	X		extern	1 oktober 2006
7. inspectie van bodembeschermende voorzieningen	X		extern	1 januari 2007
8. milieukundige begeleiding	X	X	intern ****	(Water)bodemsaneringen: 1 juli 2007 Nazorg: 1 juli 2008
9. monsterneming bij partijkeuringen	X	X	intern	Erkenning en functiescheiding: 1 oktober 2006 Persoonsregistratie: 1 juli 2007
10. produceren van bouwstoffen, grond of baggerspecie op basis van een nationale beoordelingsrichtlijn ***	X			1 januari 2008
11. uitvoering van (water)bodemsaneringen	X			1 juli 2007
12. veldwerk *****	X	X	intern	Landbodem: 1 juli 2007 Waterbodem: volgt later
13. verwijderen, onklaar maken en installeren ondergrondse opslagtanks, leidingen en appendages	X			1 januari 2008
14. voorzieningen ondergrondse opslagtanks, leidingen en appendages beoordelen en keuren	X		extern	1 januari 2008

* Onder bewerking wordt hier verstaan: procesmatige ex-situ reiniging van verontreinigde grond of baggerspecie door middel van thermische, extractieve of biologische methoden, of zandscheiding, rijping of landfarming van baggerspecie.

** Voor het uitsluitend ontwateren van baggerspecie in depot geldt de erkenningsplicht alleen voor depots waarvoor een vergunningplicht geldt op grond van de Wet milieubeheer.

*** Let op: Hieronder valt ook het samenvoegen en keuren van verschillende partijen grond.

**** Functiescheiding bij milieukundige begeleiding is alleen nodig voor het onderdeel milieukundige verificatie (het vaststellen van het eindresultaat van de sanering). Voor het onderdeel processturing tijdens de sanering is geen functiescheiding vereist.

***** Onder veldwerk wordt hier verstaan: het plaatsen van boringen en peilbuizen ten behoeve van het nemen van grond- en grondwatermonsters, het nemen van grondwatermonsters of locatie-inspectie en monsterneming van asbest in bodem.

2.3.1 Erkenning

Een erkenning is een beschikking die wordt afgegeven door de ministers van VROM en V&W. Een bedrijf of persoon kan een erkenning krijgen, wanneer wordt voldaan aan de volgende drie voorwaarden:

1. Het bedrijf of de persoon heeft een geldig certificaat voor de gevraagde werkzaamheden. Dit certificaat wordt afgegeven door een certificeringsinstelling of Raad voor Accreditatie wanneer de betreffende werkzaamheden worden uitgevoerd volgens de eisen van de bijbehorende beoordelingsrichtlijnen en normdocumenten.
2. Het bedrijf of de persoon is integer. Dit houdt in dat de aanvrager in de drie jaren voorafgaand aan de aanvraag van een erkenning geen wettelijk voorschrift heeft overtreden dat verband houdt met bodembeheer. De VROM- en V&W-Inspecties kunnen hierover advies geven.
3. Het bedrijf of de persoon verkeert niet in staat van faillissement of surseance van betaling.

U kunt een erkenning aanvragen bij Bodem+. Een erkenning wordt voor onbepaalde tijd afgegeven en kan worden ingetrokken of geschorst wanneer de VROM- of V&W-Inspectie overtredingen constateert of wanneer niet langer aan de voorwaarden voor erkenning wordt voldaan. Meer informatie over het aanvragen van een erkenning en het aanvraagformulier vindt u op www.bodemplus.nl.

Wel of geen Kwalibo?

Stel u wilt een bouwvergunning aanvragen. Dan moet u een erkende monsternemer inschakelen voor het uitvoeren van een bodemonderzoek. Het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente, mag een aanvraag voor een bouwvergunning alleen in behandeling nemen wanneer de bodemgegevens afkomstig zijn van een erkend bedrijf. Bij de monstername moet ook worden voldaan aan de verplichting tot persoonsregistratie en functiescheiding en de monsters moeten worden geanalyseerd door een erkend laboratorium.

Wilt u geen vergunning maar alleen maar weten wat de bodemkwaliteit is, bijvoorbeeld vanwege de aankoop van een huis? Dan is het niet verplicht het bodemonderzoek te laten uitvoeren door een erkend bedrijf. In dit geval valt de werkzaamheid buiten de reikwijdte van Kwalibo, omdat de bodemgegevens niet worden overlegd aan het bevoegd gezag.

Wanneer moet ik als bevoegd gezag erkend zijn?

Wanneer u als bevoegd gezag zelf één van de werkzaamheden uit tabel 2.1 uitvoert, bijvoorbeeld omdat u een grondbank exploiteert of omdat u als gemeentelijk ingenieursbureau bodemonderzoek uitvoert, dan moet u voor deze werkzaamheid erkend zijn.

De uitvoering van wettelijke taken door het bevoegd gezag (vergunningverlening, toezicht en handhaving) zijn geen werkzaamheden die onder Kwalibo vallen. U hoeft als bevoegd gezag voor de uitvoering van deze taken dus niet zelf te zijn erkend. Wilt u voor deze werkzaamheden kwaliteitsborging goed geregeld hebben, dan kunt u gebruik maken van de normbladen voor kwaliteitsborging bij de uitvoering van bodemtaken door overheden die door het SIKB zijn opgesteld: normblad 8001 (voor provincies) en 8002 (voor gemeenten). Voor meer info: zie www.sikb.nl.

2.3.2 Persoonsregistratie

Bij een erkenning voor milieukundige begeleiding, monsterneming bij partijkeuringen of veldwerk, moeten de personen die deze werkzaamheden uitvoeren op de erkenning worden vermeld. Hiervoor moet de betreffende persoon bij de aanvraag tot erkenning een Verklaring omtrent het gedrag (VOG) overleggen. Een VOG is aan te vragen bij de gemeente waar de betreffende persoon staat ingeschreven. Een brochure over de VOG en het aanvraagformulier vindt u op www.justitie.nl.

2.3.3 Functiescheiding

Uitvoerende partijen moeten onafhankelijk zijn van hun opdrachtgevers. Om belangenverstremming te voorkomen geldt voor een aantal werkzaamheden de eis van functiescheiding. Deze eis heeft alleen betrekking op de relatie tussen de opdrachtgever/eigenaar en de uitvoerende partij (opdrachtnemer), en niet op andere relaties. Het uitgangspunt van het Besluit is **externe functiescheiding**. Dit betekent dat de werkzaamheden alleen mogen worden uitgevoerd door personen en instellingen van een andere organisatie (externen) dan de opdrachtgever of eigenaar. Voor certificerings- en inspectie-instellingen geldt altijd externe functiescheiding. Het is dus niet toegestaan dat een inspectie-instelling vloei- of stofdichte vloeren keurt die door deze instelling of door een dochteronderneming zijn aangelegd.

Voor een aantal werkzaamheden volstaat **interne functiescheiding**. Dit betekent dat kritische functies binnen de organisatie zijn gescheiden. De werkzaamheden mogen door dezelfde organisatie worden uitgevoerd als de organisatie waartoe de opdrachtgever of eigenaar behoort, maar de belangen moeten financieel, bestuurlijk en qua leidinggevende aansturing zijn gescheiden. In het overzicht in tabel 2.1 is terug te vinden voor welke werkzaamheden externe of interne functiescheiding verplicht is.

Een organisatie kan vanuit verschillende rollen met Kwalibo te maken krijgen.

2.4 Wat betekent Kwalibo voor u?

2.4.1 Wat is uw rol?

Wat Kwalibo voor u betekent, is afhankelijk van uw rol. Kwalibo maakt onderscheid tussen de volgende rollen: bevoegd gezag, opdrachtgever of opdrachtnemer (zie tabel 2.2). Eén organisatie kan vanuit verschillende rollen met Kwalibo te maken krijgen. Zo kan een overheid bevoegd gezag zijn bij het beoordelen van een vergunningaanvraag, maar ook opdrachtgever voor het laten uitvoeren van een sanering, of zelfs opdrachtnemer. Denk bij dit laatste bijvoorbeeld aan een waterschap met een eigen veldwerkploeg en laboratorium.

2.4.2 Controle van erkenningen en persoonsregistratie

Hoe controleert u of een bedrijf of persoon voor een bepaalde werkzaamheid is erkend? En welke personen zijn geregistreerd? Op de website van Bodem+ staan actuele lijsten van de erkende bedrijven en geregistreerde personen. Ook de "erkenningsgeschiedenis" is terug te vinden, zodat u achteraf kunt nagaan of de bedrijven en personen ook ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden waren erkend.

Werkendam bodemonderzoek

Tabel 2.2: De betekenis van Kwalibo en uw rol in het bodembeheer

UW ROL BIJ DE WERKZAAMHEID IS:	U KRIJGT MET KWALIBO TE MAKEN BIJ:	BETEKENIS VOOR UW WERKZAAMHEDEN
<p>Bevoegd gezag (Dit kunnen vergunningverleners of handhavers bij gemeente, provincie, Waterschap, Rijkswaterstaat, VROM- en V&W-Inspectie zijn)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - aanvragen om een beschikking of bij meldingen waarbij bodemgegevens worden aangeleverd en/of bodemwerkzaamheden worden uitgevoerd; - controle van de uitvoering van beschikkingen en meldingen. 	<p>Als bevoegd gezag controleert u:</p> <ul style="list-style-type: none"> - of de gegevens afkomstig zijn van een bedrijf dat is erkend voor het uitvoeren van de betreffende werkzaamheid; - of (indien voor de werkzaamheid van toepassing) wordt voldaan aan de aanvullende eisen voor persoonsregistratie en functiescheiding. <p>Wanneer niet aan deze voorwaarden wordt voldaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mag de aanvraag om een beschikking niet in behandeling worden genomen; - moet u bij een melding de melder op de hoogte stellen dat niet aan de wettelijke verplichtingen is voldaan en dat de vereiste gegevens alsnog moeten worden aangeleverd; - kunt u handhavend optreden.
<p>Opdrachtgever (Dit kunnen overheden, bedrijven of particulieren zijn)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - het verlenen van opdrachten voor het uitvoeren van bodemwerkzaamheden in het kader van een melding, beschikking of het voldoen aan wettelijke voorschriften. 	<p>U mag de opdracht alleen verlenen aan organisaties of personen die zijn erkend voor het uitvoeren van de betreffende werkzaamheid en die voldoen aan de eventueel aanvullende eisen ten aanzien van persoonsregistratie en functiescheiding.</p>
<p>Opdrachtnemer (Dit kunnen overheden of bedrijven zijn)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - het uitvoeren van bodemwerkzaamheden in het kader van een melding, een beschikking of het voldoen aan wettelijke voorschriften. 	<p>U mag de werkzaamheid alleen uitvoeren wanneer u bent erkend voor de werkzaamheid en u voldoet aan de eventueel aanvullende eisen voor persoonsregistratie en functiescheiding.</p>

2.5 Ketenhandhaving en toezicht

Ketenhandhaving vormt een belangrijk onderdeel in het Besluit om de gewenste kwaliteitsverbetering te realiseren. In deze paragraaf wordt ingegaan op de hoofdlijnen van ketenhandhaving en toezicht. Meer informatie over handhaving vindt u in de Handhavingsuitvoeringsmethode (HUM) Besluit bodemkwaliteit. Deze is naar verwachting medio 2008 beschikbaar.

2.5.1 Waarom ketenhandhaving?

Om de kwaliteit van het bodembeheer te verbeteren, maakt het Besluit ketenhandhaving mogelijk. Dit betekent dat elke schakel in de keten (van productie tot de uiteindelijke toepassing) verantwoordelijk is voor de kwaliteit van bouwstoffen, grond of baggerspecie en hierop kan worden gecontroleerd. Onder het Bouwstoffenbesluit was handhaving alleen moge-

Ketenhandhaving maakt een meer samenhangende vorm van toezicht mogelijk.

lijk bij de opdrachtgever of eigenaar van een werk terwijl de overtreding zich vaak eerder in de keten had voorgedaan, bijvoorbeeld bij de productie of kwalificatie van een bouwstof. Ketenhandhaving maakt een meer samenhangende vorm van toezicht mogelijk, doordat niet alleen op alle actoren, maar ook op de diverse overdrachtsmomenten en op de uitvoering van de werkzaamheden toezicht kan worden gehouden. Zo kan de daadwerkelijke overtreder in de keten worden aangepakt.

2.5.2 Verdeling van verantwoordelijkheden

Om actoren die op meerdere plaatsen in de keten actief zijn landelijk te kunnen volgen, hebben de VROM- en V&W-Inspecties op grond van het Besluit meer eerstelijns bevoegdheden gekregen voor bestuurlijke handhaving van de meeste schakels in de keten. Hierbij is er een verschil tussen toepassingen op of in de bodem en in oppervlaktewater (zie figuur 2.1).

Voor toepassingen op of in de bodem is de VROM-Inspectie bevoegd gezag voor de keten van producent tot en met aannemer. Het lokale bevoegd gezag houdt toezicht op de opdrachtgever.

Indien nodig kan het lokale bevoegd gezag de VROM-Inspectie inschakelen om bestuursrechtelijk tegen een aannemer op te treden, bijvoorbeeld om te voorkomen dat de overtreding op andere locaties wordt herhaald. Voor toepassingen in oppervlaktewater is de V&W-Inspectie bevoegd gezag voor de keten van producent tot aan de aannemer. De aannemer en opdrachtgever vallen onder het bevoegd gezag van de waterkwaliteitsbeheerder. Dit verschil met toepassingen op of in de bodem komt doordat in de Wet verontreiniging oppervlaktewateren is geregeld dat degene die de handeling verricht (het brengen van verontreinigende stoffen in oppervlaktewater) onder het bevoegd gezag van de waterkwaliteitsbeheerder valt.

Dit betekent in de praktijk dat het lokale bevoegd gezag toezicht houdt op toepassingen binnen het eigen beheergebied en bestuurlijk kan handhaven op:

- de wijze van toepassing (overeenkomstig het generieke of gebiedsspecifieke beleid);
- de tijdige en correcte melding van de toepassing;
- de kwaliteitsverklaringen.

De VROM-Inspectie is in het kader van het Besluit bevoegd gezag voor:

- de hele bouwstoffenketen, behalve de opdrachtgever;
- de keten van grond en bagger voorafgaand aan de aannemer, voor zover het gaat om activiteiten die onder Kwalibo vallen.

De VROM-Inspectie is daarnaast bevoegd tot bestuurlijke handhaving van:

- de aannemer die grond en bagger toepast op de bodem.

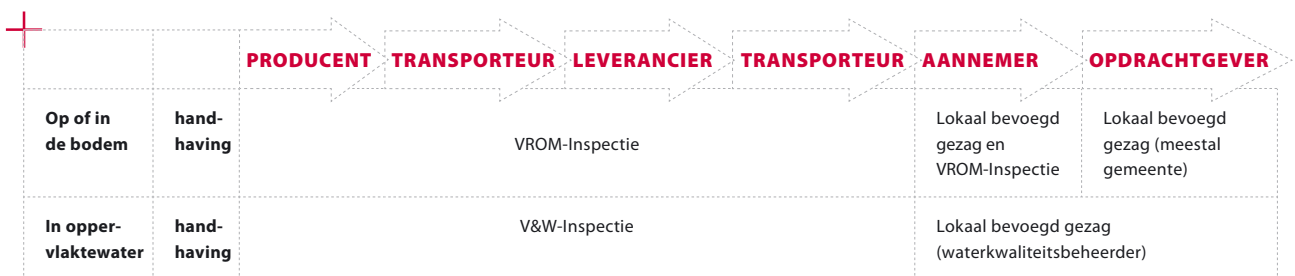
En de V&W-Inspectie is bevoegd gezag voor:

- de keten van bouwstoffen, grond en baggerspecie voorafgaand aan de aannemer, voor zover het gaat om activiteiten die onder Kwalibo vallen.

2.5.3 Toezicht en toezichtloket

Naast de bevoegdheid om bestuurlijk te handhaven, hebben handhavende instanties ook bevoegdheden in de rol van toezichthouder. Een toezichthouder heeft bevoegdheden die verder reiken dan de reikwijdte van het bevoegd gezag en kan daarmee op meer actoren in de keten toezicht uitoefenen. Bij een overtreding of een vermoeden daarvan kan de toezichthouder het betrokken lokale bevoegd gezag en de inspecties informeren. Daarnaast kan de toezichthouder of het bevoegd gezag ook kiezen voor strafrechtelijke handhaving en een procesverbaal op (laten) maken.

Figuur 2.1: Verdeling van verantwoordelijkheden in het ketenbeheer

Klaas Groot van DCMR Milieudienst Rijnmond over Kwalibo:
“Gemeenten moeten flink in voorlichting investeren”

Klaas Groot: “Straks komt in de hele bodemketen de kwaliteit in beeld, dat is de bedoeling. Na planontwikkeling, bodemonderzoek en bodemsanering, valt straks ook de evaluatie onder het kwaliteitsbeleid. De beschikking die we kunnen afgeven op de saneringsevaluatie geeft meer rechtszekerheid. Alle partijen grond brengen we in beeld, alle bonnetjes blijven bewaard en steekproefsgewijs rijden we achter vrachtwagens aan om te kijken waar de grond naar toe gaat.

Er wordt nogal wat verwacht van gemeenten, niet alleen van de grote gemeenten. Want ook het bodemonderzoek onder de Wet Milieubeheer en de Woningwet valt onder het nieuwe kwaliteitsregime. Bij ieder nulsituatie-onderzoek door een bedrijf, bij ieder particulier bodemonderzoek voor een bouwvergunning moet de opdrachtgever nagaan of ze wel een erkend bureau inschakelen. Omdat je die kennis niet *a priori* van burgers en het bedrijfsleven mag verwachten, zullen gemeenten flink in voorlichting moeten investeren.”

De inspecties van VROM en V&W hebben een toezichtloket bodem geopend, waar iedereen overtredingen en misstanden kan melden of klachten kan indienen over de kwaliteit van uitvoering. Bijvoorbeeld wanneer een niet erkende organisatie Kwalibo-werkzaamheden uitvoert, een toepassing niet is gemeld of niet aan de milieuhygiënische kwaliteitseisen wordt voldaan. Deze informatie vormt belangrijke input voor de ketenhandhaving en toezicht door de inspecties. Het loket is te bereiken via www.vrom.nl/bodemsignaal of via de website van de inspecties.

2.6 Overgangsregels voor Kwalibo

Kwalibo treedt gefaseerd in werking. Al per 1 oktober 2006 gold voor een aantal werkzaamheden een verplichting tot erkenning. En de lijst van werkzaamheden wordt in de toekomst uitgebreid. In tabel 2.1 vindt u per werkzaamheid de datum van inwerkingtreding. Hierbij gelden overgangsregels voor bijvoorbeeld werken die al eerder zijn gestart of uitgevoerd en voor de afgegeven kwaliteitsverklaringen in het kader van het Bouwstoffenbesluit. Deze overgangsregels zijn bedoeld om de overgang naar de nieuwe regels van het Besluit soepel te laten verlopen.

2.6.1 Uitgevoerde of lopende werkzaamheden

Werkzaamheden die zijn uitgevoerd vóór de ingangsdatum van de verplichte erkenning verliezen hun geldigheid door de invoering van Kwalibo niet.

Voor een werkzaamheid die is gestart vóór de genoemde ingangsdatum in tabel 2.1 en doorloopt tot ná de ingangsdatum geldt een uitzondering van de erkenningsplicht. Deze uitzondering geldt tot uiterlijk 6 maanden na de ingangsdatum. Wanneer bijvoorbeeld een bodemsanering is gestart vóór 1 juli 2007 en de uitvoerder is op 1 juli nog niet erkend, dan mag de uitvoerder tot uiterlijk 1 januari 2008 sanering uitvoeren zonder erkenning voor deze werkzaamheid. Voor afronding van de betreffende sanering na 1 januari 2008 en voor alle nieuwe werkzaamheden die starten vanaf 1 juli 2007 moet de uitvoerder wel voldoen aan de erkenningsplicht. Voor het ‘starten’ van de werkzaamheid is het moment bepalend waarop de werkzaamheid daadwerkelijk wordt gestart. Voor bijvoorbeeld veldwerk is dat het moment waarop het monster daadwerkelijk wordt genomen en bij aanleg van bodembeschermende voorzieningen gaat het om het moment waarop daadwerkelijk met de bouwwerkzaamheden wordt gestart. Het gaat dus niet om het moment waarop de overeenkomst tot uitvoering van de werkzaamheid is ondertekend of het moment waarop een eerste fase van een project van start gaat.

2.6.2 Erkende kwaliteitsverklaringen en aanwijzingen op grond van het Bouwstoffenbesluit Erkende kwaliteitsverklaringen

Erkende kwaliteitsverklaringen

Erkende kwaliteitsverklaringen kunnen op grond van het Bouwstoffenbesluit worden afgegeven tot één jaar na publicatiedatum van het Besluit. Erkende kwaliteitsverklaringen die op grond van het Bouwstoffenbesluit zijn afgegeven, blijven gelden voor de duur van de betreffende verklaring tot ten hoogste drie jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van het Besluit.

Analyse van bouwstoffen, afgeven van kwaliteitsverklaringen en certificering van rechtspersonen

Bedrijven die op 1 oktober 2006 nog in het bezit waren van een geldige aanwijzing voor het analyseren van bouwstoffen, afgeven van kwaliteitsverklaringen of certificering van rechtspersonen in het kader van het Bouwstoffenbesluit, kunnen hiervan gebruik maken tot 1 januari 2008. Na deze datum is een erkenning op grond van het Besluit verplicht, evenals de aanvullende verplichting tot functiescheiding.

Voor het 'starten' van de werkzaamheid is het moment bepalend waarop de werkzaamheid daadwerkelijk wordt gestart.

Overgangsregels Kwalibo in de praktijk

Controle van een vergunningaanvraag

Op 2 november 2007 ontvangt u een aanvraag voor een Wet milieubeheervergunning. Hierbij is een rapport 'Verkenkend bodemonderzoek' aangeleverd, met analyses die zijn uitgevoerd door een laboratorium dat niet beschikt over een erkenning voor analyse voor milieuhygiënisch bodemonderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd in mei 2006. In dit geval kunt u de aanvraag in behandeling nemen, want de verplichting om over erkenning voor deze werkzaamheden te beschikken geldt per 1 juli 2007.

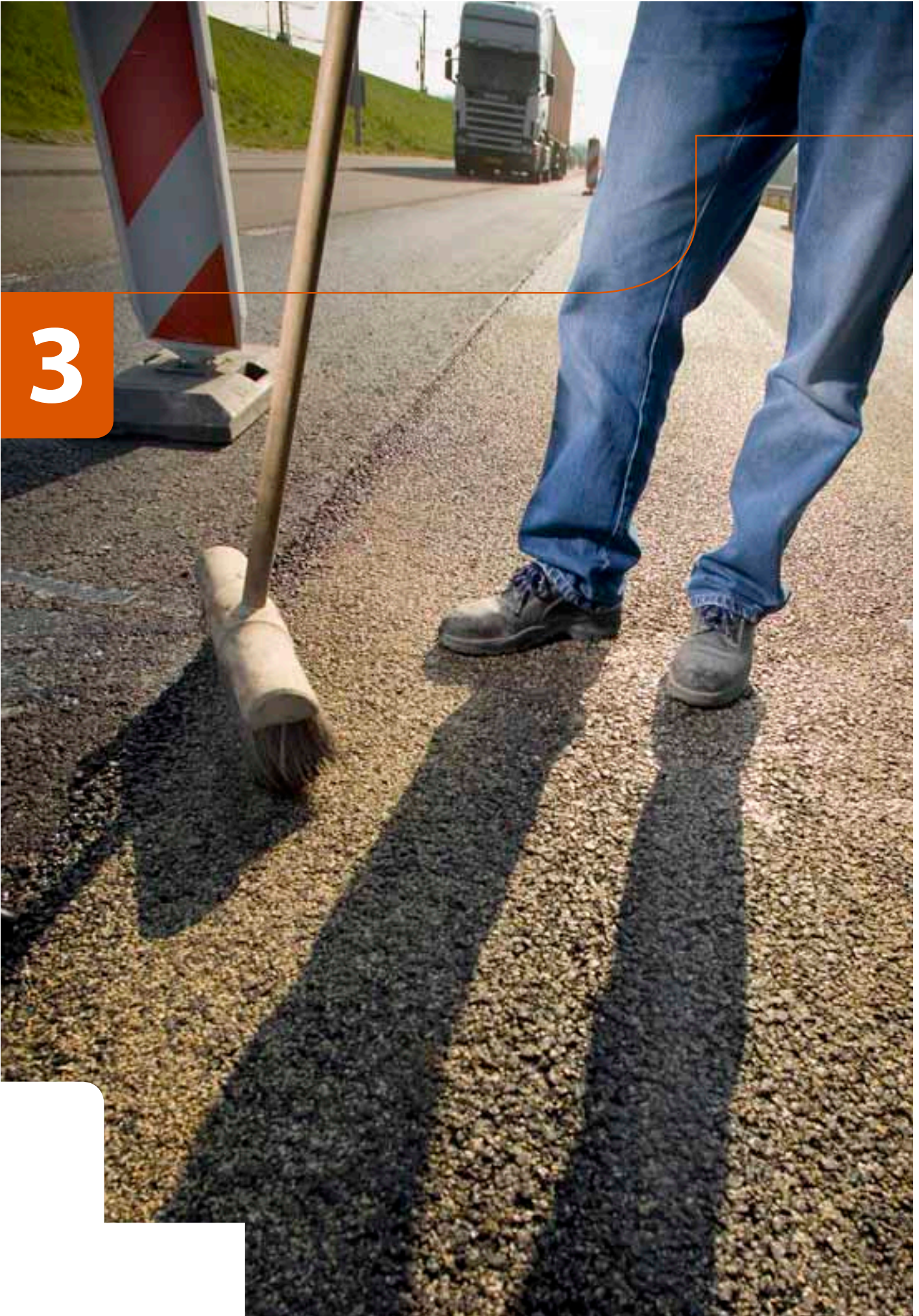
Opdracht voor sanering

Wanneer u op 1 juli 2007 een opdracht geeft voor een waterbodemsanering, dan moet u gebruik maken van een erkend sanerder, milieukundig begeleider en laboratorium. Bij de milieukundige begeleiding moet bovendien de persoon zijn geregistreerd en voor het onderdeel milieukundige verificatie moet sprake zijn van (interne) functiescheiding. Dit betekent dat de belangen tussen u en de uitvoerder financieel, bestuurlijk en qua leidinggevende van elkaar gescheiden zijn. Als u de verontreinigde grond en baggerspecie die bij de sanering vrijkomen laat reinigen, dan moet dit vanaf 1 juli 2007 ook gebeuren door een bedrijf dat voor deze werkzaamheid is erkend.

Grondwerkzaamheden, Den Haag

3

Bouwstoffen

Het Besluit streeft naar duurzaam bodembeheer. Daarom stelt het Besluit randvoorwaarden aan het toepassen van bouwstoffen op of in de bodem en in oppervlaktewater. Dit voorkomt ongewenste verspreiding van stoffen naar het milieu. Ook geeft het Besluit duidelijkheid over het hergebruik van afvalstoffen als bouwstof. Dit vermindert het storten en verbranden van nog bruikbare materialen, zodat minder gebruik wordt gemaakt van schaarse grondstoffen. Het toepassen van bouwstoffen is vereenvoudigd, doordat het beleidskader is losgekoppeld van het beleid voor grond en baggerspecie.

3.1 Wat is de reikwijdte van het onderdeel bouwstoffen?

3.1.1 Definitie van bouwstoffen

Bouwstoffen hebben vaak andere milieueigenschappen en worden anders toegepast dan grond en baggerspecie. Daarom is het beleidskader voor het toepassen van bouwstoffen losgekoppeld van het beleid voor grond en baggerspecie. Het Besluit hanteert de volgende definitie van een bouwstof: 'materiaal waarin de totaalgehalten aan silicium, calcium of aluminium tezamen meer dan 10 gewichtsprocent van dat materiaal bedragen, uitgezonderd vlakglas, metallisch aluminium, grond en baggerspecie, in de hoedanigheid waarin het is bestemd om te worden toegepast.'

Dit betekent concreet dat het Besluit alleen betrekking heeft op steenachtige materialen. Voorbeelden hiervan zijn beton, asfalt, dakpannen en bakstenen. Materialen zoals kunststof, hout of stro worden ook toegepast als bouwstof, maar deze materialen vallen niet onder de regels voor bouwstoffen in het Besluit. Bij twijfel of een bepaald materiaal onder de bouwstoffendefinitie van het Besluit valt, kunnen de percentages silicium, calcium en aluminium worden bepaald. De werkwijze hiervoor is beschreven in de Regeling.

3.1.2 Bijmenging met grond en baggerspecie

Volgens de definitie zijn grond en baggerspecie geen bouwstoffen. In de praktijk kan het echter voorkomen dat een partij bouwstoffen ook grond of baggerspecie bevat, bijvoorbeeld bij ontgraving van bouwstoffen. In dit geval is het toegestaan dat een partij met maximaal 20 gewichtsprocent grond of baggerspecie is vermengd. De grond of baggerspecie mag niet bewust worden toegevoegd. Wanneer teveel grond in een partij bouwstoffen terecht is gekomen kan dit bijvoorbeeld worden afgezeefd. Met de toevoeging 'in de hoedanigheid waarin het is bestemd om te worden toegepast' is een uitzondering gemaakt voor grond of baggerspecie die functioneel onderdeel uitmaken van een bouwstof. Bijvoorbeeld grond als grondstof voor beton, geïmmobiliseerde grond of BSA-granulaat.

3.1.3 De bouwstoffenketen

Het Besluit is van toepassing op de hele bouwstoffenketen: van het vervaardigen, invoeren, voorhanden hebben, vervoeren, aan een ander ter beschikking stellen tot en met het toepassen van bouwstoffen in Nederland. Deze reikwijdte maakt ketenhandhaving mogelijk: alle schakels in de bouwstoffenketen zijn zelf verantwoordelijk voor de milieuhygiënische kwaliteit van de bouwstof en kunnen hierop worden aangesproken (zie ook §2.5). De reikwijdte van het Besluit is hierdoor ruimer dan het oude Bouwstoffenbesluit, dat alleen betrekking had op de toepassingsfase.

Is asbest toepasbaar als bouwstof?

Hoewel asbest voldoet aan de definitie van een bouwstof, mag asbest vanwege de milieuhygiënische risico's niet meer worden toegepast. Dit is geregeld in het Productenbesluit asbest. Asbest kan nog wel voorkomen als verontreiniging in al eerder toegepaste bouwstoffen. In dat geval mag de bouwstof alleen worden hergebruikt wanneer het asbest niet opzettelijk is toegevoegd en de (gewogen) samenstellingseis voor asbest niet wordt overschreden. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om AVI-bodemassen, BSA-granulaten en geïmmobiliseerde grond.

3.1.4 Toepassing van bouwstoffen in een werk

In zijn algemeenheid geldt dat het Besluit alleen van toepassing is op nuttige toepassingen, omdat anders in strijd met de Kaderrichtlijn Afvalstoffen wordt gehandeld. Dit betekent dat bouwstoffen in het kader van het Besluit per definitie worden toegepast in een werk. Dit is een breed begrip dat alle functionele toepassingen van bouwstoffen op of in de bodem of in oppervlaktewater dekt. Voorbeelden van werken zijn: gebouwen, wegen, spoorwegen, bruggen, geluidswallen en dijken. Een belangrijke eigenschap van een werk is dat het een functioneel karakter moet hebben. Dit houdt in dat in een werk niet meer materiaal mag worden toegepast dan nuttig of nodig is. Bovendien moet de toepassing een duidelijk nut of noodzaak hebben. Het is bijvoorbeeld niet toegestaan om een geluidswal aan te leggen in een gebied waar dit niet nodig is, of die hoger is dan nodig om het geluid te weren. In deze gevallen is geen sprake van een functionele en nuttige toepassing, maar van verwijdering van afvalstoffen. Hiervoor gelden de regels van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen en het stortregime van de Wet milieubeheer. Of sprake is van een nuttige toepassing kan per geval worden beoordeeld door het bevoegd gezag.

3.1.5 Buiten de reikwijdte van het Besluit

Het Besluit is niet van toepassing op:

- Bouwstoffen die binnen een gebouw worden toegepast. Deze bouwstoffen komen niet in contact met oppervlakte-, grond- of regenwater en leiden daarom niet tot emissies naar de bodem of het oppervlaktewater.
- Bouwstoffen die slechts tijdelijk in Nederland aanwezig zijn om vervolgens te worden toegepast in een ander land. Voor deze bouwstoffen gelden de regels van dat andere land.

Het Besluit is van toepassing op de hele bouwstoffenketen.

Westmaas

3.2 Categorieën bouwstoffen

Het uitlooggedrag en daardoor de risico's van verschillende soorten bouwstoffen kunnen sterk van elkaar verschillen. Dit heeft alles te maken met de vorm: hoe kleiner de korrels, hoe groter de kans op uitloging. Ten behoeve van de normstelling maakt het Besluit onderscheid tussen de volgende drie categorieën bouwstoffen:

- vormgegeven bouwstoffen;
- niet-vormgegeven bouwstoffen zonder isolatie-, beheers- en controle (IBC-)maatregelen;
- niet-vormgegeven bouwstoffen met IBC-maatregelen, oftewel IBC-bouwstoffen.

3.2.1 Vormgegeven bouwstoffen

Om te bepalen of een bouwstof vormgegeven is moet het materiaal voldoen aan twee voorwaarden:

1. De kleinste eenheid van het materiaal moet ten minste een volume hebben van 50 cm³;
2. Het materiaal moet duurzaam vormvast zijn.

Met andere woorden, de bouwstof moet uit flinke brokken bestaan en mag onder normale gebruiksomstandigheden nagenoeg geen erosie of slijtage vertonen. Voorbeelden van vormgegeven bouwstoffen zijn bakstenen, betonklinkers, asfaltbeton en heipalen. Ook slakken uit bijvoorbeeld een metaalbereidingsproces kunnen hieronder vallen, mits ze voldoen aan de volume eis voor de kleinste eenheid. De manier waarop het volume van de kleinste eenheid en de duurzame vormvastheid wordt bepaald, is uitgewerkt in §3.2 van de Regeling.

3.2.2 Niet-vormgegeven bouwstoffen

Bouwstoffen die niet voldoen aan de vereisten voor vormgegeven bouwstoffen vallen in de categorie niet-vormgegeven bouwstoffen. Voorbeelden hiervan zijn assen en granulaten. De meeste niet-vormgegeven bouwstoffen voldoen aan de normen voor ongeïsoleerde toepassingen en kunnen worden toegepast zonder isolatiemaatregelen. Wanneer niet aan de norm voor ongeïsoleerde toepassing wordt voldaan, dan kan de bouwstof mogelijk nog als IBC-bouwstof worden toegepast.

3.2.3 IBC-bouwstoffen en IBC-maatregelen

IBC-bouwstoffen zijn niet-vormgegeven bouwstoffen die alleen mogen worden toegepast met isolatie-, beheers- en controle (IBC-)maatregelen, omdat dit anders leidt tot teveel emissies naar het milieu.

Let op: het is verboden om IBC-bouwstoffen toe te passen in oppervlaktewater.

Toepassing van IBC-bouwstoffen is alleen toegestaan met IBC-maatregelen. Deze IBC-maatregelen houden onder meer het volgende in:

- Het ontwerp van het werk waarin de IBC-bouwstoffen worden toegepast moet zijn uitgewerkt en goedgekeurd door een daarvoor erkende instantie (zie Hoofdstuk 2 Kwalibo);
- Vanwege de beheersbaarheid moet minimaal 5.000 m³ in een aaneengesloten, herkenbaar geheel worden toegepast. Hierbij is het wel toegestaan dat een ophoging wordt onderbroken door bijvoorbeeld een viaduct;
- De bovenzijde en zijkanten van een IBC-bouwstof worden voorzien van een isolerende voorziening;
- De onderzijde van de toe te passen bouwstof moet minimaal 0,5 meter boven het ontwerppeil van het grondwater liggen. Als standaard is hiervoor het niveau van het maaiveld aangehouden;

- Er moet controle en onderhoud plaatsvinden om de kwaliteit van de isolatie op peil te houden.

De IBC-maatregelen in het Besluit verschillen ten opzichte van de IBC-maatregelen in het Bouwstoffenbesluit. In § 3.9 van de Regeling is een technische uitwerking van de IBC-maatregelen opgenomen, inclusief materiaalgebruik voor isolerende voorzieningen en exacte aanwijzingen voor het ontwerp, de aanleg en de controle en beheersing van IBC-bouwstoffen.

3.2.4 Gelijkwaardigheidsverklaring voor IBC-maatregelen

Om de mogelijkheid van innovatie bij isolerende voorzieningen open te houden, kan een alternatieve isolerende voorziening worden toegepast die dezelfde mate van bescherming van de bodem en het oppervlaktewater biedt. Dit mag alleen wanneer de minister van VROM hiermee heeft ingestemd. Hiertoe kan een gelijkwaardigheidsverklaring worden aangevraagd bij Bodem+. Een onafhankelijke adviescommissie geeft advies over het afgeven van een gelijkwaardigheidsver-

klaring. De gelijkwaardigheidsverklaring wordt met het onderbouwde technische rapport weergegeven op de website van Bodem+. Vervolgens kunnen ook andere gebruikers de nieuwe techniek inzetten bij het ontwerp van isolerende voorzieningen.

3.3 Aan welke kwaliteitseisen moeten bouwstoffen voldoen?

Alle bouwstoffen die in Nederland worden vervaardigd, geïmporteerd, op de markt gebracht, opgeslagen, vervoerd, verhandeld of toegepast, moeten aan de normen van het Besluit voldoen.

De normen voor bouwstoffen bestaan uit maximale samenstellings- en emissiewaarden. De kwaliteit van een partij bouwstoffen moet worden aangetoond met een milieuhygiënische verklaring en een afleveringsbon die bij de partij aanwezig moeten zijn (zie hiervoor §3.4).

3.3.1 Normstelling voor bouwstoffen

Ten opzichte van het Bouwstoffenbesluit is de normstelling op een aantal punten vereenvoudigd voor zowel toepassers als handhavers:

- De normstelling is gebaseerd op de direct gemeten emissie en niet langer op de berekende immisie in de bodem;
- Voor bouwstoffen die aan het generieke beschermingsniveau voldoen, worden geen nadere eisen aan de toepassing gesteld. Hiermee vervalt de variabele toepassingshoogte van het Bouwstoffenbesluit en is er niet langer een onderscheid tussen toepassing op de bodem of in grond- of oppervlaktewater. Bouwstoffen die niet aan dit beschermingsniveau voldoen, mogen tot bepaalde grenzen aan emissie en samenstelling worden toegepast met isolerende voorzieningen;
- De normstelling richt zich op de gehele bouwstoffenketen. Van productie tot en met toepassing moet de kwaliteit voldoen aan de eisen van het Besluit.

Andere veranderingen in de normstelling zijn:

- De emissie naar grondwater is volwaardig meegenomen, waardoor een aantal normen strenger is geworden.
- Asbest is een nieuwe stof in de normstelling. Hiervoor geldt een nul-eis, behalve bij hergebruik van materialen waaraan asbest niet opzettelijk is toegevoegd (zie ook kader 3A).

Aanleg van een brug, Woerden

3.3.2 Samenstellings- en emissiewaarden

Zoals eerder aangegeven moeten alle bouwstoffen voldoen aan de maximale samenstellings- en emissiewaarden. Deze waarden zijn te vinden in Bijlage A van de Regeling. De manier waarop ze worden bepaald en getoetst vindt u in § 3.3 van de Regeling.

De maximale samenstellings- en emissiewaarden zijn vastgesteld voor parameters die vaak in bouwstoffen voorkomen en die invloed hebben op de kwaliteit van de bodem. Ten aanzien van overige parameters geldt natuurlijk altijd de wettelijke zorgplicht (zie kader 3B).

Wanneer een partij bouwstoffen niet aan de maximale samenstellings- en emissiewaarden voldoet, is sprake van een afvalstof. Door middel van breken, zeven, scheiden, reinigen of immobiliseren kan een deel van de partij mogelijk alsnog voldoen aan de maximale samenstellings- en emissiewaarden en worden toegepast. Is dit niet het geval dan moet het materiaal worden gestort.

Emissiewaarden

Voor anorganische parameters (o.a. metalen) gelden emissiewaarden. Deze emissiewaarden zijn verschillend voor vormgegeven bouwstoffen, niet-vormgegeven bouwstoffen en IBC-bouwstoffen, vanwege de verschillen in uitlooeigenschappen.

Samenstellingswaarden

Voor organische parameters (o.a. benzeen, PAK's en minerale olie) gelden samenstellingwaarden, omdat voor een aantal van deze stoffen geen geschikte uitloogproeven en nog onvoldoende uitlooggegevens beschikbaar zijn om emissiewaarden op te baseren. De samenstellingswaarden zijn voor de verschillende categorieën van bouwstoffen gelijk.

Zorgplicht

Naast de eis dat bouwstoffen moeten voldoen aan de normen van het Besluit, geldt altijd de wettelijke zorgplicht. Dit betekent dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat nadelige gevolgen kunnen optreden als gevolg van het toepassen van een bouwstof, grond of baggerspecie, maatregelen moet nemen om verontreiniging te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Voor toepassing in oppervlaktewater is een specifieke zorgplicht in het Besluit opgenomen. De zorgplicht vormt een vangnet voor situaties waarin sprake is van onzorgvuldig handelen zonder dat een specifiek wettelijk voorschrift wordt overtreden. De zorgplicht geldt bijvoorbeeld ook bij parameters waarvoor geen normen zijn opgenomen of in situaties die zijn vrijgesteld van de verplichte kwaliteitsbepaling.

3.3.3 Uitzonderingen op de verplichte kwaliteitsbepaling

In beginsel moet van elke partij bouwstoffen de kwaliteit zijn bepaald en de partij moet zijn voorzien van een milieuhygiënische verklaring waarop de kwaliteit staat aangegeven (zie §3.4). Voor een aantal gevallen is een uitzondering gemaakt op de verplichte kwaliteitsbepaling. Het gaat om situaties waarvan is geconstateerd dat de financiële en administratieve lasten van het (opnieuw) laten bepalen van de kwaliteit van een bouwstof onevenredig groot zijn ten opzichte van de kans dat de bouwstof niet voldoet aan de kwaliteitseisen. Dit geldt voor de volgende situaties:

- het toepassen van metselmortel of natuursteenproducten, met uitzondering van breuksteen en steenslag;
- het zonder bewerking opnieuw onder dezelfde condities toepassen van vormgegeven bouwstoffen van beton, keramiek, natuursteen en bakstenen;
- het zonder bewerking opnieuw onder dezelfde condities toepassen van bouwstoffen, waarvan de eigendom niet wordt overgedragen (zie ook §3.6.3);
- het opnieuw toepassen van niet teerhoudend asfalt of asfaltbeton in wegverhardingen;
- het toepassen van bouwstoffen door particulieren.

De uitzondering is niet van toepassing wanneer het gaat om bouwstoffen met zichtbare of ruikbare verontreinigingen (zoals stenen met olievlekken) of waarvan bekend is, of redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze verontreinigd kunnen zijn (zoals stenen die bij een tankstation hebben gelegen). Bouwstoffen moeten immers altijd voldoen aan de kwaliteitseisen van het Besluit. Wanneer dit niet het geval is, is sprake van een overtreding en kan het bevoegd gezag handhavend optreden. Bij twijfel is het dus aan te raden om toch de kwaliteit te laten bepalen.

3.4 Welke milieuhygiënische verklaringen zijn er voor bouwstoffen?

De kwaliteit van een bouwstof moet worden aangetoond met een milieuhygiënische verklaring. Voor bouwstoffen kent het Besluit drie verschillende typen milieuhygiënische verklaringen:

1. partijkeuring
2. erkende kwaliteitsverklaring
3. fabrikant-eigenverklaring

De milieuhygiënische verklaringen zijn hiermee vereenvoudigd en makkelijker controleerbaar. De inzet van 'overige bewijsmiddelen' zoals voorheen onder het Bouwstoffenbesluit mogelijk was, is komen te vervallen, omdat dit in de praktijk in veel gevallen tot onduidelijkheden leidde.

3.4.1 Partijkeuring

Van elke partij bouwstoffen kan de kwaliteit worden bepaald met een partijkeuring. Meestal zal dit een terugvaloptie zijn wanneer een ander type milieuhygiënische verklaring niet mogelijk of zinvol is. De monsternamen moeten conform Kwalibougebeuren door een erkende persoon of instelling (zie hoofdstuk 2). Verder is deze milieuhygiënische verklaring onveranderd ten opzichte van het Bouwstoffenbesluit.

3.4.2 Erkende kwaliteitsverklaring

Een erkende kwaliteitsverklaring is een milieuhygiënische verklaring op basis van een gecertificeerde bouwstof. De verklaring bestaat uit twee onderdelen. Het eerste deel is het productcertificaat dat wordt afgegeven door een erkende certificeringsinstelling. Dit productcertificaat heeft betrekking op de eigenschappen van de bouwstof voor wat betreft samenstelling en uitloging, en geeft aan dat (en hoe) de bouwstof toepasbaar is. Het tweede deel is de erkenning door de ministers. De erkenning wordt per producent afgegeven, waarbij de verschillende producten afzonderlijk zijn genoemd.

Eén type verklaring per product

Een producent kan per product (type bouwstof) gebruik maken van maar één type milieuhygiënische verklaring.

Het is bijvoorbeeld niet toegestaan om van een gecertificeerd product een deel onder partijkeuring af te zetten en een deel onder een fabrikant-eigenverklaring.

Zo kan geen verwarring ontstaan over het type verklaring dat is afgegeven en kan geen ongewenste beïnvloeding van het keuringsregime optreden.

Een producent kan alleen voor een product worden erkend op basis van een geldige kwaliteitsverklaring. (Zie hoofdstuk 2 voor meer uitleg over de erkenning.)

3.4.3 Fabrikant-eigenverklaring

Een nieuw type milieuhygiënische verklaring is de fabrikant-eigenverklaring. Dit is een milieuhygiënische verklaring die door de producent zelf wordt afgegeven, zonder periodieke externe controles door een erkende certificerende instelling en zonder aparte erkenning van de verklaring door onze ministers. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het product ligt dus volledig bij de fabrikant.

Voor fabrikanten is dit een handig middel voor producten waarbij zware borging van de kwaliteit onnodig is, namelijk bij bouwstoffen waarvan de samenstellings- en emissiewaarden altijd ruim onder de norm liggen en waarbij voortdurende controle niets toevoegt aan de milieuhygiënische kwaliteit van het product. IBC-bouwstoffen zijn hierbij uitgezonderd. Voordat een producent een fabrikant-eigenverklaring mag afgeven, moet hij door middel van een toelatingskeuring aantonen dat zijn product aan de gestelde eisen voldoet. De fabrikant-eigenverklaring loopt vooruit op de borgingssystematiek van de Europese Bouwproductenrichtlijn. Een overzicht van fabrikant-eigenverklaringen wordt gepubliceerd op de website van Bodem+.

3.4.4 Afleveringsbon

Een afleveringsbon is geen milieuhygiënische verklaring, maar legt de verbinding tussen deze verklaring en het geleverde product. Hierbij zegt de erkende kwaliteitsverklaring of fabrikant-eigenverklaring dat de producent in het algemeen een goed product maakt en voegt de afleveringsbon de partij-specifieke details toe. Wanneer bij een partij een partijkeuring beschikbaar is, dan is een afleveringsbon niet nodig.

Bewaren en tonen van de milieuhygiënische verklaringen
Een toepasser moet tenminste gedurende vijf jaar de milieuhygiënische verklaring (inclusief afleveringsbon) bewaren en kunnen tonen aan het bevoegd gezag. Indien van toepassing moet bij IBC-bouwstoffen ook de gelijkwaardigheidsverklaring worden getoond. Zie §3.2.4 voor een toelichting op gelijkwaardigheidsverklaring. In een aantal situaties geldt een uitzondering van de informatieplicht over de kwaliteit. Zie hiervoor §3.3.3.

3.5 Wat betekenen de regels voor bouwstoffen voor u?

Iedereen die bouwstoffen vervaardigt, invoert, opslaat, verhandelt, vervoert of toepast, krijgt te maken met het Besluit. Voor deze verschillende schakels in de bouwstoffenketen en voor het bevoegd gezag (vergunningverleners en handhavers) is in tabel 3.2 aangegeven wanneer ze met het Besluit te maken krijgen en wat dit in de praktijk betekent. Allereerst wordt ingegaan op de vraag wie in welke situatie bevoegd gezag is ten aanzien van bouwstoffen.

3.5.1 Verdeling van de bevoegd gezag taken voor bouwstoffen

Binnen het bevoegd gezag is onderscheid te maken tussen de ketenhandhaving door de VROM- en V&W-Inspectie en het lokale bevoegd gezag ten aanzien van de toepassing zelf. De verdeling van verantwoordelijkheden tussen de Inspecties en het lokale bevoegd gezag in het ketenbeheer is beschreven in §2.5.

Binnen het lokale bevoegd gezag is de verdeling als volgt:

Geluidswal, Zoetermeer

Tabel 3.2: Schakels in de bouwstoffenketen en bijbehorende regels

SCHAKEL IN DE KETEN	WAT BETEKENEN DE REGELS VAN HET BESLUIT VOOR U?
Producent van bouwstoffen	<ul style="list-style-type: none"> - U mag alleen bouwstoffen produceren waarvan de kwaliteit voldoet aan de maximale samenstellings- en emissiewaarden. - U moet de kwaliteit kunnen aantonen met een milieuhygiënische verklaring.
Opslag / (tussen)handelaar / vervoerder	<ul style="list-style-type: none"> - U mag alleen bouwstoffen opslaan en verhandelen waarvan de kwaliteit voldoet aan de maximale samenstellings- en emissiewaarden. - U moet de kwaliteit kunnen aantonen met een milieuhygiënische verklaring.
Toepasser (geen particulier) (zie voor een toelichting op de verschillende toepassingsmogelijkheden §3.5)	<ul style="list-style-type: none"> - U mag alleen bouwstoffen toepassen waarvan de kwaliteit voldoet aan de maximale samenstellings- en emissiewaarden. - U moet de kwaliteit kunnen aantonen met een milieuhygiënische verklaring. - U mag bouwstoffen alleen toepassen in een functioneel werk. - U moet de toepassing van IBC-bouwstoffen melden bij het Meldpunt bodemkwaliteit. - U bent verantwoordelijk voor een juiste uitvoering van de IBC-maatregelen. - Bij hergebruik van bouwstoffen zonder bewerking en onder dezelfde condities, zonder verandering van eigenaar, moet u de toepassing melden bij het Meldpunt bodemkwaliteit. - U moet zich houden aan eventuele aanvullende toepassingsvoorwaarden of beperkingen.
Eigenaar (geen particulier)	<ul style="list-style-type: none"> - U mag alleen bouwstoffen toepassen waarvan de kwaliteit voldoet aan de maximale samenstellings- en emissiewaarden. - U moet de kwaliteit kunnen aantonen met een milieuhygiënische verklaring. - U bent verantwoordelijk voor het onderhoud en voor het verwijderen of slopen van een werk wanneer het zijn functie verliest. - Als eigenaar van IBC-bouwstoffen bent u verantwoordelijk voor een juiste uitvoering van de IBC-maatregelen en voor controle en beheer van het werk.
Bevoegd gezag (voor verdeling van bevoegd gezag taken zie §2.5 en 3.6)	<ul style="list-style-type: none"> - U toetst de meldingen van (IBC-)bouwstoffen. - U controleert of de juiste milieuhygiënische verklaringen aanwezig zijn. - U houdt toezicht en controle op aanleg, onderhoud, verwijdering en sloop van werken.
VROM- en V&W-Inspecties (zie ook §2.5)	<ul style="list-style-type: none"> - U houdt toezicht op de gehele keten. Bij overtreding van de voorschriften van het Besluit kunt u bestuursdwang toepassen of een dwangsom opleggen: <ul style="list-style-type: none"> • VROM-Inspectie: bij toepassingen op of in de bodem, van producent tot en met aannemer. • V&W-Inspectie: bij toepassingen in oppervlaktewater, van producent tot aan de aannemer.
Particulier	<ul style="list-style-type: none"> - U bent vrijgesteld van de verplichting om de kwaliteit aan te tonen en van de meldingsplicht. De zorgplicht en kwaliteitseisen van het Besluit blijven echter wel van kracht.

3.5.2 Betekenis van het Besluit in de praktijk

In tabel 3.2 staat weergegeven wat het Besluit per schakel in de keten in de praktijk betekent. De uitzonderingen ten aanzien van de verplichte kwaliteitsbepaling zijn hierin niet opgenomen. Hiervoor verwijzen we naar §3.3.3.

3.6 Toepassen van een partij bouwstoffen

In deze paragraaf beschrijven we de verschillende toepassingsmogelijkheden van bouwstoffen. De eisen voor het bepalen van de kwaliteit en het melden zijn verschillend bij het toepassen van nieuwe bouwstoffen, tijdelijke uitname van bouwstoffen of hergebruik van al eerder toegepaste bouwstoffen. Een samenvatting hiervan is te vinden in tabel 3.1. Voor alle bouwstoffen geldt dat ze terugneembaar moeten worden toegepast en niet vermengd mogen raken met de bodem. Daarom wordt ook kort ingegaan op de verwijdering van bouwstoffen.

3.6.1 Nieuwe bouwstoffen

Voor bouwstoffen die nog niet eerder zijn toegepast of nieuw op de markt zijn (dus geen hergebruik) geldt dat de kwaliteit moet zijn bepaald en moet worden aangetoond met een milieuhygiënische verklaring. Alleen voor metselmortel of natuursteenproducten (uitgezonderd breuksteen of steenslag) geldt een uitzondering (zie hiervoor §3.3.3). Nieuwe bouwstoffen hoeven voorafgaand aan de toepassing niet te worden gemeld, tenzij het een IBC-bouwstof betreft.

3.6.2 Tijdelijke uitname van bouwstoffen

Voor bouwstoffen die tijdelijk worden verplaatst of uit een werk weggenomen stelt het Besluit geen extra verplichtingen. In deze situaties hoeft de kwaliteit van de bouwstoffen niet te worden bepaald en de toepassing niet te worden gemeld. Dit vermindert de administratieve lasten voor situaties die in de praktijk geen milieurisico's opleveren. De voorwaarde hierbij is dat de bouwstoffen niet worden bewerkt en op of nabij dezelfde plaats en onder dezelfde condities opnieuw in het werk worden toegepast. Dit waarborgt dat de samenstelling en emissie van de bouwstoffen niet verandert. Ook blijft de zorgplicht van toepassing (zie kader 3B). De term 'op of nabij' geeft enige speelruimte. Dit betekent dat de bouwstoffen niet exact op dezelfde plaats moeten worden toegepast, maar wel binnen hetzelfde werk. In kader 3D zijn enkele praktijkvoorbeelden van tijdelijke uitname opgenomen.

3D

Praktijkvoorbeelden tijdelijke uitname van bouwstoffen

Een bekend voorbeeld van tijdelijke uitname is het verwijderen van bestratingsmateriaal bij werkzaamheden aan kabels en leidingen. Hierbij hoeft de kwaliteit van het materiaal niet te worden bepaald en de toepassing hoeft niet te worden gemeld. Hetzelfde geldt voor het tijdelijke uitnemen en weer terugplaatsen van oeverbescherming bij het verbreden van een vaarweg. In dit geval wordt de oeverbescherming niet exact op dezelfde plaats terug gebracht, maar wel binnen hetzelfde werk. Ook bij een wegreconstructie, mag het verwijderde funderingsmateriaal opnieuw worden toegepast in dezelfde weg (hoeft niet exact op dezelfde plaats) zonder kwaliteitsbepaling en melding van de toepassing.

35

3.6.3 Hergebruik van bouwstoffen in een ander werk

Wanneer een bouwstof niet op of nabij dezelfde plaats in hetzelfde werk wordt toegepast maar in een ander werk, dan hoeft de kwaliteit van de bouwstoffen niet opnieuw te worden bepaald als wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- de bouwstof verandert niet van eigenaar;
- de bouwstof wordt niet bewerkt;
- de bouwstof wordt onder dezelfde condities toegepast;
- de toepassing wordt vijf werkdagen van tevoren gemeld (zie §3.7).

Hiermee zijn de administratieve lasten beperkt voor bouwstoffen die zich al in het milieu bevinden en die niet van eigenaar wisselen. De verplichting tot kwaliteitsbepaling blijft bestaan wanneer bouwstoffen van eigenaar wisselen (met uitzondering van de situaties zoals genoemd in §3.3.3). Wanneer aan de voorwaarden wordt voldaan kan een eigenaar bouwstoffen vervoeren en op een andere locatie toepassen zonder dat hiervoor een verklaring nodig is. Ook hierbij geldt weer dat de zorgplicht van kracht blijft. De bouwstoffen moeten dus wel voldoen aan de eisen van het Besluit, alleen hoeft dit niet door de eigenaar of toepasser te worden aangetoond. Zijn er aanwijzingen dat de bouwstof niet voldoet aan de normen van het Besluit, dan moet alsnog de kwaliteit worden bepaald.

3.6.4 Verwijdering van bouwstoffen

Bouwstoffen moeten terugneembaar worden toegepast, zodat ze later weer kunnen worden verwijderd. En wanneer een werk zijn functie verliest, moet dat ook daadwerkelijk gebeuren. De reden hiervoor is dat bouwstoffen anders op den duur tot bodemverontreiniging kunnen leiden. De toepasser is verantwoordelijk voor het terugneembaar toepassen, de eigenaar is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud en voor het verwijderen van de bouwstoffen bij het slopen van (een deel van) het werk.

In gevallen waarbij verwijdering van bouwstoffen meer schade oplevert dan het laten zitten van die bouwstoffen, mag de eigenaar de bouwstoffen in de bodem achterlaten. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij betonnen heipalen die in de bodem een waterafsluitende laag doorboren.

3.7 Welke toepassingen moeten worden gemeld?

Alleen de volgende toepassingen van bouwstoffen moeten worden gemeld:

- het toepassen van IBC-bouwstoffen;
- hergebruik van bouwstoffen door dezelfde eigenaar (zie tabel 3.1).

Overige toepassingen en toepassingen door particulieren zijn vrijgesteld van de meldingsplicht.

De toepassers kunnen melden via het Meldpunt bodemkwaliteit: www.meldpuntbodemkwaliteit.senternovem.nl. Hier staat ook informatie over de aan te leveren gegevens. Via het meldpunt komt de melding direct bij het juiste bevoegd gezag terecht.

3.7.1 Melden van IBC-bouwstoffen

Voor de toepassing van IBC-bouwstoffen is een correcte uitvoering van de isolatiemaatregelen bepalend voor de bescherming van de bodem en het oppervlaktewater tegen mogelijke verontreinigingen. Daarom moet degene die IBC-bouwstoffen wil toepassen dat tenminste één maand vóór de toepassing melden via het Meldpunt bodemkwaliteit. Wanneer de milieuhygiënische verklaring op dat moment nog niet beschikbaar is, dan mag deze uiterlijk vijf werkdagen voor het toepassen via het meldpunt worden verstrekt aan het bevoegd gezag.

Bouwstoffen moeten terugneembaar worden toegepast, zodat ze later weer kunnen worden verwijderd.

Tabel 3.1: Overzicht van de verplichtingen bij het toepassen van bouwstoffen

	VERPLICHTE KWALITEITSBEPALING?	MELDINGSPLICHT
Toepassing door particulieren	Nee	Nee
Nieuwe / niet eerder toegepaste bouwstoffen (excl. IBC Bouwstoffen)	Bij metselmortel of natuursteenproducten (geen breuksteen of steenslag): nee	Nee
	Bij andere materialen: ja	Nee
Tijdelijke uitname van vakbouwstoffen	Bij toepassing in hetzelfde werk, op of nabij dezelfde plaats, zonder bewerking en onder dezelfde condities: nee	Nee
Hergebruik van bouwstoffen	Het zonder bewerking opnieuw onder dezelfde condities toepassen van vormgegeven bouwstoffen van beton, keramiek, natuursteen en bakstenen: nee	Nee
	Het opnieuw toepassen van niet teerhoudend asfalt of asfaltbeton in wegverhardingen: nee	Nee
	Bij het opnieuw onder dezelfde condities toepassen van bouwstoffen (anders dan de hierboven genoemde bouwstoffen) waarvan de eigendom niet wordt overgedragen: nee	Ja
	Andere situaties: ja	Nee
IBC-Bouwstoffen	Ja	Ja

3.7.2 Melden bij hergebruik door dezelfde eigenaar

Wanneer bouwstoffen zonder bewerking opnieuw onder dezelfde condities door dezelfde eigenaar worden toegepast, hoeft de kwaliteit niet opnieuw te worden bepaald (zie §3.3.3). Voorwaarde is dan wel dat het hergebruik uiterlijk vijf werkdagen van tevoren wordt gemeld bij het bevoegd gezag.

3.8 Overgangsregels voor bouwstoffen

Om de overgang van het Bouwstoffenbesluit naar het Besluit bodemkwaliteit zonder problemen voor de uitvoering te laten verlopen, treedt het Besluit gefaseerd inwerking. In fase 1 (vanaf 1 januari 2008) treedt het Besluit inwerking voor toepassingen van grond en baggerspecie in oppervlaktewater. De voorschriften voor bouwstoffen worden in fase 2 (vanaf 1 juli 2008) van kracht. Voor de lopende en gerealiseerde projecten en afgegeven kwaliteitsverklaringen zijn overgangsregels opgesteld. De overgangsregels voor de meest voorkomende situaties zijn in deze paragraaf opgenomen. Het totaaloverzicht vindt u in hoofdstuk 5 van het Besluit.

3.8.1 Bestaande werken

Voor bouwstoffen die vóór inwerkingtreding van het Besluit zijn toegepast, blijft het Bouwstoffenbesluit van toepassing.

3.8.2 Lopende projecten

Voor bouwstoffen die vóór inwerkingtreding van het Besluit zijn gemeld, maar nog niet zijn toegepast, blijft het Bouwstoffenbesluit van toepassing. Er moet dan wel binnen een half jaar worden begonnen met de toepassing en de toepassing moet binnen drie jaar zijn afgerond.

3.8.3 Afgegeven verklaringen

Voor erkende kwaliteitsverklaringen, partijkeringen en andere bewijsmiddelen die op grond van het Bouwstoffenbesluit zijn afgegeven blijft het Bouwstoffenbesluit van toepassing, voor de duur van de betreffende verklaring tot ten hoogste drie jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van het Besluit. Erkende kwaliteitsverklaringen op grond van het Bouwstoffenbesluit kunnen worden afgegeven tot een jaar na publicatiedatum van het Besluit.

Europoort, havengebied

4

38

Grond & baggerspecie: een eerste introductie

Het Besluit bevat een nieuw beleidskader voor het toepassen van grond en baggerspecie. Dit nieuwe beleidskader is consistent en meer samenhangend dan het voorgaande beleid, dat was versnipperd over onder andere het Bouwstoffenbesluit en verschillende vrijstellingsregelingen. Ook komt het nieuwe beleidskader tegemoet aan de wens voor meer ruimte voor lokaal maatwerk. Hiervoor zijn de verantwoordelijkheden voor het bodembeleid gedecentraliseerd naar de lokale overheden.

4.1 Introductie en verdieping

Voor het onderdeel grond en baggerspecie verandert relatief veel op het gebied van beleidsvorming, normstelling en toepassingsmogelijkheden. We werken dit onderdeel daarom in meerdere hoofdstukken uit. Dit hoofdstuk begint met een toelichting op de reikwijdte van het Besluit voor grond en baggerspecie, de hoofdlijnen van het beleidskader en de betekenis voor de verschillende doelgroepen. In de hierop volgende hoofdstukken volgt een verdieping op verschillende onderdelen. In hoofdstuk 5 gaan we dieper in op de nieuwe normstelling en toetsingskaders. Vervolgens beschrijven we in hoofdstuk 6 vanuit het oogpunt van een toepasser hoe een partij grond of baggerspecie kan worden toegepast volgens de regels van het Besluit. In dit hoofdstuk lichten we ook de verschillende milieuhygiënische verklaringen en het melden

van grond en baggerspecie toe. Tot slot komen de beleidsmakers aan bod. In de hoofdstukken 7, 8 en 9 bieden we stappenplannen die als hulpmiddel kunnen dienen bij het kiezen tussen generiek en gebiedsspecifiek beleid en bij de implementatie van gebiedsspecifiek en generiek beleid.

4.2 Wat is de reikwijdte van het onderdeel grond en bagger?

4.2.1 Definities van grond en baggerspecie

Het Besluit hanteert voor grond en baggerspecie de volgende definities (artikel 1 van het Besluit):

Grond is vast materiaal en bestaat uit minerale delen met een maximale korrelgrootte van 2 millimeter en organische stof in een verhouding en met een structuur zoals deze in de bodem van nature wordt aangetroffen, alsmede van nature in de bodem voorkomende schelpen en grind met een korrelgrootte van 2 tot 63 millimeter, met uitzondering van baggerspecie.

Baggerspecie is materiaal, dat is vrijgekomen uit de bodem via het oppervlaktewater of de voor dat water bestemde ruimte en bestaat uit minerale delen met een maximale korrelgrootte van 2 millimeter en organische stof in een verhouding en met een structuur zoals deze in de bodem van nature worden aangetroffen, alsmede van nature in de bodem voorkomende schelpen en grind met een korrelgrootte van 2 tot 63 millimeter.

4.2.2 Bodemvreemd materiaal

Het Besluit stelt aanvullend op de definities dat een partij grond en baggerspecie maximaal 20 gewichtsprocent bodemvreemd materiaal mag bevatten. Het gaat hierbij nadrukkelijk niet om bijmengingen van bodemvreemd materiaal in grond of baggerspecie nadat het materiaal is afgegraven. Voor specifieke toepassingen kan het bevoegd gezag de toegestane hoeveelheid bodemvreemd materiaal verlagen of nadere regels stellen over soorten bodemvreemd materiaal, bijvoorbeeld voor gebieden met een bijzonder beschermingsniveau.

Wanneer niet aan de definitie van grond of baggerspecie wordt voldaan of wanneer het maximaal toegestane percentage bodemvreemd materiaal wordt overschreden, dan kan het materiaal niet worden toegepast als grond of baggerspecie in het kader van het Besluit. Door bijvoorbeeld te zeven kan het percentage bodemvreemd materiaal onder de 20 gewichtsprocent worden gebracht, zodat alsnog sprake is van grond of baggerspecie.

4.2.3 Wanneer is sprake van een nuttige toepassing?

Partijen grond en baggerspecie mogen alleen volgens de regels van het Besluit worden toegepast als sprake is van een nuttige toepassing. Is dit niet het geval, dan wordt de toepassing gezien als een middel om zich te ontdoen van afvalstoffen en gelden op grond van de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen strengere regels. Daarom is voor het onderdeel grond en baggerspecie precies aangegeven welke toepassingen als

4A

Nuttige toepassingen van grond en baggerspecie

De volgende toepassingen van grond en baggerspecie zijn een nuttige toepassing (op grond van artikel 35 van het Besluit):

- a) Toepassing in bouw- en wegconstructies, waaronder wegen, spoorwegen en geluidswallen.
- b) Toepassing in ophogingen van industrieterreinen, woningbouwlocaties en landbouw- en natuurgronden, met het oog op het verbeteren van de bodemgesteldheid.
- c) Toepassing voor het afdekken van een saneringslocatie of als bovenafdeling voor een stortplaats, met het oog op het voorkomen van nadelige gevolgen voor mens, plant of dier als gevolg van contact met het onderliggende materiaal.
- d) Toepassing in ophogingen in waterbouwkundige constructies en voor het verondiepen en dempen van oppervlaktewater met het oog op de hoogwaterbescherming, de doelstellingen van de Kaderrichtlijn water, bevordering van natuurwaarden en de vlotte en veilige afwikkeling van de scheepvaart;
- e) Toepassing in aanvullingen, waaronder de herinrichting en stabilisering van voormalige winplaatsen voor delfstoffen, of met het oog op onderhoud en herstel van de toepassingen bedoeld in a tot en met d.
- f) Verspreiding van baggerspecie uit een watergang over de aan de watergang grenzende percelen, met het oog op het herstellen of verbeteren van de aan de watergang aangrenzende percelen.
- g) Verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater, uitgezonderd uiterwaarden, gorzen, slikken, stranden en platen, met het oog op de duurzame vervulling van de ecologische en morfologische functies van het sediment.
- h) Tijdelijke opslag van grond en baggerspecie, bestemd voor de toepassingen bedoeld in onderdeel a tot en met e, gedurende maximaal drie jaar op landbodems of gedurende maximaal 10 jaar in oppervlaktewater.
- i) Tijdelijke opslag van baggerspecie, bestemd voor toepassingen bedoeld in a tot en met f, gedurende maximaal drie jaar op percelen gelegen naast de watergang waaruit de baggerspecie afkomstig is.

nuttig worden beschouwd in het kader van het Besluit. Dit is weergegeven in kader 4A. In de Nota van Toelichting wordt een nadere beschrijving gegeven van deze nuttige toepassingen.

4.3 Wat zijn de hoofdlijnen van het beleidskader voor grond en bagger?

In deze paragraaf geven we een samenvatting van de hoofdlijnen van het onderdeel grond en baggerspecie. Zo krijgt u snel een indruk van de belangrijkste veranderingen.

4.3.1 Decentralisatie van verantwoordelijkheden

Elke lokale (water)bodembeheerder is voortaan verantwoordelijk voor de bodem- en waterkwaliteit van zijn beheergebied. Zij kunnen ervoor kiezen om zelf normen vast te stellen die optimaal aansluiten bij de functies, kwaliteit en ontwikkelingen van een gebied. Hiermee is invulling gegeven aan de wens om meer lokaal maatwerk mogelijk te maken.

4.3.2 Transparante normen

De nieuwe normstelling is gebaseerd op een risicobenadering. Dit betekent dat voor situaties met een gering risico weinig regels en soepele normen gelden, terwijl in situaties met meer risico's strengere normen en meer regels gelden. De normstelling legt een directe relatie tussen het gebruik (de functie) en de kwaliteit van de bodem. Uitgangspunt is dat de bodem geschikt moet blijven voor de functie die erop wordt uitgeoefend. Het Besluit geeft hiervoor generieke normen. Het lokale bevoegd gezag kan zelf andere normen vaststellen, mits deze worden onderbouwd en via de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht worden vastgesteld. De lokale normen staan open voor bezwaar en beroep.

4.3.3 Nieuwe toetsingskaders

De nieuwe normstelling is doorvertaald naar nieuwe toetsingskaders. Bij de algemene toetsingskaders (toepassing van grond en baggerspecie op of in de landbodem en in oppervlaktewater en verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater) kunnen lokale (water)bodembeheerders kiezen tussen gebiedsspecifiek en generiek beleid. De nieuwe toetsingskaders lichten we hieronder op hoofdlijnen toe. Hierbij gaan we nog niet in op de bijbehorende normstelling en eventuele randvoorwaarden. Die zijn uitgewerkt in hoofdstuk 5.

Gebiedsspecifiek en generiek beleid

Met **gebiedsspecifiek beleid** kunnen lokale (water-)bodembeheerders zelf bodemkwaliteitsnormen vaststellen. Hiermee biedt het gebiedsspecifieke kader onder meer de mogelijkheid om de bodemkwaliteit te verbeteren door strengere normen vast te stellen. Of om verontreinigde grond en baggerspecie toe te passen op plekken waar dit volgens het generieke kader niet mogelijk is, bijvoorbeeld om verontreinigingen te concentreren op een plek waar minder blootstellingsrisico's voor mensen of dieren zijn. Zo kan worden gestuurd op het beschermingsniveau en de toepassingsmogelijkheden voor grond en baggerspecie binnen het beheergebied. Als randvoorwaarde geldt dat sprake moet zijn van standstill op gebiedsniveau. Gebiedsspecifiek beleid is mogelijk voor één of meerdere beheergebieden of voor delen van een beheergebied. Hierbij kunnen voor één of meerdere stoffen lokale normen worden vastgesteld.

Wanneer geen gebiedsspecifiek beleid is vastgesteld, geldt automatisch het **generieke beleid**. Hiervoor zijn generieke normen vastgelegd in de Regeling. Het toetsingskader is gebaseerd op een klassenindeling voor kwaliteit en functie. Uitgangspunt van het generieke beleid is dat de bodemkwaliteit moet aansluiten bij de functie van de bodem en dat de lokale (water)bodemkwaliteit op klassenniveau niet mag verslechteren en waar mogelijk verbeterd.

Grootschalige toepassingen en verspreiding van baggerspecie over aangrenzende percelen

Naast de algemene toetsingskaders met onderscheid tussen generiek en gebiedsspecifiek beleid, zijn er nog twee categorieën van toepassingen met een eigen kader: de grootschalige toepassingen en de verspreiding van baggerspecie. Het bijzondere aan deze toepassingen is dat niet hoeft te worden getoetst aan de kwaliteit van de ontvangende bodem. Wel moet worden voldaan aan de kwaliteitseisen en randvoorwaarden die het Besluit voor deze toepassingen stelt. Voor deze toetsingskaders is geen gebiedsspecifiek beleid mogelijk. Bij **grootschalige toepassingen** kan worden gedacht aan

Met gebiedsspecifiek beleid kunnen lokale (water-)bodembeheerders zelf bodemkwaliteitsnormen vaststellen.

bijvoorbeeld dijken, geluidswallen en (spoor)wegen. Voor deze toepassingen is meestal veel grond en baggerspecie nodig. Dit toetsingskader heeft als voordeel dat bij lijnvormige toepassingen (zoals (spoor)wegen of dijken) die door meerdere gemeenten lopen, het niet nodig is om in elke gemeente te toetsen aan de lokale toepassingseisen. Dit toetsingskader is een keuzeoptie. Grootschalige toepassingen mogen ook onder de voorwaarden van de algemene toetsingskaders worden gerealiseerd.

Voor het **verspreiden van baggerspecie vanuit watergangen over aangrenzende percelen** geldt al van oudsher een bijzonder kader met een acceptatieplicht voor de aangrenzende percelen. Het Besluit houdt dit bijzondere kader in stand. Wel zijn wijzigingen aangebracht in de normstelling en de verspreidingsgrens van baggerspecie is verruimd van 20 meter vanaf de kant tot het gehele aangrenzende perceel.

4.3.4 Samenwerking en afstemming op gebiedsniveau

Het Besluit biedt in veel gevallen meer mogelijkheden voor hergebruik van grond en baggerspecie zonder dat dit ten koste gaat van de gebiedskwaliteit. Vooral wanneer bodembeleid wordt gemaakt voor een groter gebied. Hiervoor is samenwerking en afstemming tussen de gebiedsactoren noodzakelijk. Het gaat om samenwerking tussen meerdere gemeenten, waterschappen en provincies, maar ook om het bedrijfsleven en andere belanghebbenden zoals natuur- en milieuorganisaties. Voor baggerspecie kunnen de hergebruiksmogelijkheden worden vergroot door samenwerking tussen gemeenten en waterschappen bij het opstellen van gebiedsspecifiek beleid. Provincies en gemeenten krijgen direct met elkaar te maken bij de aanwezigheid van ernstige verontreinigingen binnen een gebied. In overleg kunnen de terugsaneerwaarden worden vastgesteld.

4.4 Wat betekent het onderdeel grond en baggerspecie voor u?

4.4.1 Verdeling van de bevoegd gezag taken voor grond en baggerspecie

Binnen het bevoegd gezag voor grond en baggerspecie is onderscheid te maken tussen de (landelijke) ketenhandhaving door de VROM- en V&W-Inspectie en het lokale bevoegd gezag ten aanzien van de toepassing zelf. De verdeling van verantwoordelijkheden tussen de rijksinspecties en het lokale bevoegd gezag in het ketenbeheer is beschreven in §2.5. De verdeling van de taken van het lokale bevoegd gezag voor grond en baggerspecie is weergegeven in tabel 4.2.

Jan Westerhoven van de Stichting Bodembeheer

Krimpenerwaard: baggerspecie op dempingen

In de jaren '50, '60 en '70 zijn veel sloten in het veenweidegebied in de Krimpenerwaard (Zuid-Holland) gedempt met allerlei materialen. Daarbij is ook industrieel afval, bouw- en slooafval en shredder gebruikt. Ongeveer veertig procent van de sloten is gedempt met verdacht materiaal. De aanwezige risico's kunnen worden verkleind door af te dekken met gebiedseigen grond, waaronder baggerspecie.

Jan Westerhoven: "Onderzoek heeft aangetoond dat de sloten voor de landbouw en de ecologie in het gebied een risico kunnen vormen. Ook veroorzaken de vervuilde dempingen stagnatie van de grondmobiliteit. Daarom is besloten dat alle sloten waar sprake is van dempingen met verdacht materiaal, moeten worden afgedekt. Om de smalle wegen in het gebied niet te veel te belasten, wordt daarvoor ook gedacht aan afdekken met baggerspecie."

Momenteel loopt er een pilot om de mogelijkheden te verkennen voor het afdekken van de slootdempingen met gebiedseigen baggerspecie. Jan Westerhoven: "Uit onderzoek is gebleken dat de risico's voldoende worden weggenomen als na rijping een laag goede gebiedseigen grond, met een blijvende dikte van minimaal 0,4 m op de dempingen ligt. Om te bezien waar de baggerspecie vandaan zou kunnen komen, stellen we vooruitlopend op het nieuwe beleid een waterbodemkwaliteitskaart op. Eerder is voor het gebied al een bodemkwaliteitskaart opgesteld. Met deze kaarten is het mogelijk om de kwaliteit van de waterbodem te vergelijken met de kwaliteit van de landbodem en zo een beeld te schetsen van de afzetmogelijkheden van baggerspecie. Op deze wijze anticiperen we op eventueel aanbod van baggerspecie. De eerste uitkomsten laten zien dat het generieke beleid, waarschijnlijk niet veel mogelijkheden zal bieden en dat het nodig zal zijn om gebiedsspecifiek beleid te formuleren. Met de aanwezige en te maken kaarten verwachten we hiervoor een aanzet te kunnen leveren, die door de gemeenten (en het waterschap) in het gebied kan worden gebruikt."

4.4.2 Betekenis van het Besluit voor de verschillende doelgroepen

Het Besluit biedt voor de verschillende doelgroepen mogelijkheden, maar ook een aantal verplichtingen. Tabel 4.3 geeft hiervan per doelgroep een overzicht.

Tabel 4.2 Verdeling van de lokale bevoegd gezag taken voor grond en baggerspecie

BESTUURSORGAAN	BEVOEGD GEZAG VOOR:
Gemeente	– Het toepassen van grond en baggerspecie op of in de bodem binnen het eigen beheergebied.
Waterschap	– Het toepassen van grond en baggerspecie of het verspreiden van baggerspecie in niet-rijkswateren.
Provincie	Het Besluit geeft geen bevoegdheden aan de provincie. De provincie heeft echter op grond van de Wet bodembescherming en de Provinciale Milieuverordening de volgende bevoegdheden ten aanzien van bouwstoffen, grond en baggerspecie: – Het toepassen van grond en baggerspecie binnen categorieën van inrichtingen waarvoor de provincie als bevoegd gezag is aangewezen; – Grond en baggerspecie met gehalten boven de Interventiewaarden (uitgezonderd in gemeenten die zelf bevoegd gezag zijn in het kader van de Wet bodembescherming); – Gebieden die op grond van de Provinciale Milieuverordening een bijzonder beschermingsniveau kennen.
Rijkswaterstaat	– Het toepassen van grond en baggerspecie of het verspreiden van baggerspecie in rijkswateren.

4.4.3 Betekenis voor agrariërs en particulieren

Agrariërs en particulieren vormen bij het onderdeel grond en baggerspecie een bijzondere doelgroep. Zij zijn namelijk vrijgesteld van de volgende verplichtingen:

- de onderzoeksplicht naar de kwaliteit van grond en baggerspecie en de ontvangende bodem;
- de meldingsplicht van het toepassen van grond en baggerspecie.

Waarom deze uitzonderingen voor agrariërs en particulieren? In het geval van particulieren gaat het in de meeste gevallen om kleine partijen grond waardoor de kosten en administratieve lasten onevenredig groot zijn ten opzichte van het milieubelang. Wanneer een aannemer de werkzaamheden voor een particulier uitvoert, geldt de vrijstelling dus niet.

Voor agrariërs geldt de vrijstelling van de onderzoeks- en meldingsplicht alleen onder de volgende voorwaarde: de grond of baggerspecie moet afkomstig zijn van een tot datzelfde landbouwbedrijf behorend perceel grond, waarop een vergelijkbaar gewas wordt geteeld als op het perceel grond waar de grond of baggerspecie wordt toegepast. Vergelijkbare gewassen kennen een vergelijkbare bemesting en zullen in het algemeen ook een vergelijkbare chemische bodemkwaliteit hebben. Voor de indeling in vergelijkbare gewassen sluit het Besluit aan bij de indeling van gewassen in de Meststoffenwet. Hierin wordt onder andere onderscheid gemaakt in akkerbouwgewassen, bladgewassen, koolgewassen, kruiden, vruchtgewassen, stengel/knol/wortelgewassen, bloembollengewassen en fruitteeltgewassen. De verplichting om elke toepassing van grond binnen een landbouwbedrijf te moeten melden, zal voor agrariërs naar verhouding onevenredige administratieve lasten met zich brengen. Daarom zijn zij vrijgesteld van deze verplichting.

De **zorgplicht** blijft voor agrariërs en particulieren overigens wel gelden (zie kader 4C). Hoewel de kwaliteit niet hoeft te worden aangetoond, moet wel worden voldaan aan de kwaliteitseisen van het Besluit. Wanneer er vermoedens of aanwijzingen zijn dat de kwaliteit van een partij grond of baggerspecie niet voldoet aan de eisen van het Besluit, kan de handhaver de kwaliteit controleren en indien nodig handhavend optreden.

4.5 Welke milieuhygiënische verklaringen zijn er voor grond en baggerspecie?

De kwaliteit van grond en baggerspecie moet worden aangetoond met een milieuhygiënische verklaring. Het Besluit kent voor grond en baggerspecie de volgende typen milieuhygiënische verklaringen:

1. partijkeuring
2. erkende kwaliteitsverklaring
3. fabrikant-eigenverklaring
4. (water)bodemonderzoek
5. (water)bodemkwaliteitskaart

De eerste drie typen milieuhygiënische verklaringen kunnen ook voor bouwstoffen worden gebruikt. Een nadere toelichting op deze eerste drie typen verklaringen vindt u in §3.4.

4.5.1 (Water)bodemonderzoek

Bodemonderzoeken die voldoen aan bepaalde onderzoeksstrategieën van de NEN 5740 zijn toegestaan als milieuhygiënische verklaring op grond van het Besluit. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen de bodemkwaliteit op een bepaalde locatie en de kwaliteit van een partij toe te passen grond.

Tabel 4.3 Mogelijkheden en verplichtingen voor de verschillende doelgroepen bij het onderdeel grond en baggerspecie

DOELGROEP	MOGELIJKHEDEN	VERPLICHTINGEN
Gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> – kiezen tussen generiek en gebiedsspecifiek beleid – samenwerking op gebiedsniveau voor meer hergebruik en kwaliteitsverbetering – ambities voor andere bodemthema's dan chemische kwaliteit opnemen in het bodembeleid 	<p>Generiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – functiekaart – controle en handhaving <p>Gebiedsspecifiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opstellen bodemkwaliteitskaart – vaststellen lokale nomen – afstemming beleid met relevante bestuursorganen – opstellen Nota bodembeheer – vaststelling beleid volgens uniforme openbare voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht – controle en handhaving
Waterschappen en Rijkswaterstaat	<ul style="list-style-type: none"> – kiezen tussen generiek en gebiedsspecifiek beleid – in samenwerking met gemeenten gebiedsspecifiek beleid opstellen voor meer hergebruiksmogelijkheden voor baggerspecie – tijdelijke opslag van baggerspecie zonder vergunningplicht 	<p>Generiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – controle en handhaving <p>Gebiedsspecifiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – waterbodemkwaliteitskaart – onderbouwing van de gekozen lokale normen – afstemming met relevante bestuursorganen – beleid en normen vastleggen in Nota bodembeheer – vaststelling beleid volgens openbare voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht – controle en handhaving
Provincies	<ul style="list-style-type: none"> – faciliterende rol bij het vaststellen van gebiedsspecifiek beleid – afstemmen van terugsaneerwaarden op de lokale normen – normen vaststellen voor gebieden met een bijzonder beschermingsniveau (op grond van de provinciale milieuverordening) 	<ul style="list-style-type: none"> – geen verplichtingen op grond van het Besluit
Toepassers van grond en baggerspecie (o.a. terreinbeheerders, aannemers, grondbanken)	<ul style="list-style-type: none"> – gebruikmaken van (digitale) bodemkwaliteitskaarten als milieuhygiënische verklaring – in samenwerking met gemeenten en waterschappen gebiedsspecifieke wensen realiseren – inspreken op voorstellen voor gebiedsspecifiek beleid 	<ul style="list-style-type: none"> – toepassen volgens de lokale toepassingseisen (generiek of gebiedsspecifiek) – aantonen kwaliteit van de toe te passen grond en baggerspecie en van de ontvangende (water)bodem – erkend zijn voor het uitvoeren van bodemwerkzaamheden in het kader van Kwalibo (zie hoofdstuk 2) – melden van het toepassen van grond en baggerspecie
Handhavers	<ul style="list-style-type: none"> – gebruikmaken van Meldpunt bodemkwaliteit en toezichtloket als hulpmiddel bij ketenhandhaving 	<p>VROM- en V&W-Inspectie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – landelijke ketenhandhaving <p>Lokaal bevoegd gezag:</p> <ul style="list-style-type: none"> – toezicht en controle op toepassingen binnen beheergebied

Zorgplicht

Onder alle omstandigheden moet bij het toepassen van grond en baggerspecie en het verspreiden van baggerspecie de wettelijke zorgplicht in acht worden genomen. Dit geldt overigens ook voor bouwstoffen (zie kader 3B). Deze zorgplicht betekent dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat nadelige gevolgen kunnen optreden als gevolg van een toepassing, maatregelen moet nemen om verontreiniging te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Voor toepassing in oppervlaktewater is een specifieke zorgplicht in het Besluit opgenomen.

De zorgplicht vormt een vangnet voor situaties waarin sprake is van onzorgvuldig handelen zonder dat een specifiek wettelijk voorschrift wordt overtreden. Zo kent het Besluit geen normen voor bijvoorbeeld nutriënten. In het kader van de zorgplicht moet desondanks voorkomen worden dat negatieve effecten op bijvoorbeeld de waterkwaliteit ontstaan. Daarnaast heeft de zorgplicht tot doel om te voorzien in een vangnet voor lozingen in oppervlaktewater die als bijkomend gevolg van een toepassing ontstaan, zoals het vrijkomen van verzilt water bij het toepassen van zeezand.

Voor **toe te passen grond** zijn alleen de volgende onderzoeksstrategieën uit de NEN 5740 toegestaan als milieuhygiënische verklaring voor de kwaliteit:

- onderzoeksstrategie voor de toetsing of sprake is van schone bodem;
- onderzoeksstrategie voor de toetsing of sprake is van schone bodem op grootschalige locaties;
- onderzoeksstrategie voor de partijkeuring van niet-schone grond uit diffuus belast gebied met een heterogene verdeling van de verontreinigende stof.

Deze onderzoeksstrategieën van de NEN 5740 gaan uit van een monsternamen-intensiteit die in een zelfde orde van grootte ligt als bij de partijkeuring en de erkende kwaliteitsverklaringen.

Voor de **bodemkwaliteit op een bepaalde locatie** zijn de volgende onderzoeksstrategieën uit de NEN 5740 toegestaan als milieuhygiënische verklaring voor de kwaliteit:

- onderzoeksstrategie voor een onverdachte locatie;
- onderzoeksstrategie voor een grootschalig onverdachte locatie;
- onderzoeksstrategie bij een onbekende bodembelasting;
- onderzoeksstrategie voor de toetsing of er sprake is van een schone bodem;

- onderzoeksstrategie voor de toetsing of er sprake is van een schone bodem op grootschalige locaties;
- onderzoeksstrategie voor de partijkeuring van niet-schone grond uit diffuus belast gebied met een heterogene verdeling van de verontreinigende stof.

Als milieuhygiënische verklaring voor de kwaliteit van **toe te passen of te verspreiden baggerspecie** en voor de kwaliteit van de **bodem onder oppervlaktewater** zijn de onderzoeksstrategieën die voldoen aan de NVN 5720 of aan een daarvoor geldend onderzoeksprotocol voor de bodem onder oppervlaktewater (genoemd in onderdeel II van bijlage D van de Regeling) toegestaan. Al deze verschillende protocollen worden nog tot één NEN 5720 samengebracht. Naar verwachting is dit begin 2008 gereed.

4.5.2 Voorwaarden voor het gebruik van (water)bodemkwaliteitskaarten als milieuhygiënische verklaring

In een aantal gevallen kunnen (water)bodemkwaliteitskaarten gebruikt worden als milieuhygiënische verklaring voor de kwaliteit van grond of baggerspecie. De bodemkwaliteitskaarten voorspellen de kwaliteit van de vrijkomende grond, terwijl bij bijvoorbeeld partijkeuringen sprake is van een kwaliteitsbepaling van de vrijkomende grond. Een partijkeuring geeft daarom meer zekerheid over de kwaliteit van de toe te passen grond dan de bodemkwaliteitskaart. Maar een partijkeuring vergt tijd en kosten en heeft dus niet in alle gevallen de voorkeur. Het is aan de lokale bodem- en waterkwaliteitsbeheerders om een afweging te maken tussen het gebruik van de (water)bodemkwaliteitskaart of de inzet van partijkeuringen als milieuhygiënische verklaring. Die afweging kan per situatie verschillen.

In de toelichting bij de Regeling is uitgebreid toegelicht welke factoren van invloed zijn op de afweging voor het gebruiken van een bodemkwaliteitskaart als milieuhygiënische verklaring. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat het gebruik van een bodemkwaliteitskaart het meest voor de hand ligt bij het toepassen van grond afkomstig van een homogene, relatief schone zone, waarin veel metingen zijn gedaan en bij toepassingen in een meer verontreinigde zone.

Aan het gebruik van een bodemkwaliteitskaart als milieuhygiënische verklaring is een aantal algemene voorwaarden verbonden. Daarnaast is er een aantal verschillen tussen het gebruik van een bodemkwaliteitskaart in het generieke en het gebiedsspecifieke kader.

Algemene voorwaarden

- De bodemkwaliteitskaart moet zijn opgesteld overeenkomstig de nieuwe richtlijn bodemkwaliteitskaarten;
- De locatie van ontgraving moet onderdeel uitmaken van de bodemkwaliteitskaart;
- De ontgravingsdiepte moet in overeenstemming zijn met de laagdikte die door de bodemkwaliteitskaart wordt beschreven;
- Als de partij ook is voorzien van een geldig ander bewijsmiddel (partijkeuring, erkende kwaliteitsverklaring) dan geldt dat andere bewijsmiddel als milieuhygiënische verklaring, omdat deze een directere uitspraak doet over de kwaliteit van de betreffende partij grond of bagger;
- Als de 95-percentielwaarde van de zone van herkomst groter is dan de Interventiewaarde, moet via invoer van de 95-percentielwaarde in de Risicotoolbox zijn vastgesteld dat op de locatie van toepassing bij die 95-percentielwaarde geen overschrijding van het saneringscriterium plaatsvindt.

Voorwaarden in het generieke kader

- De bodemkwaliteitskaart is uitsluitend geschikt als milieuhygiënische verklaring voor toepassing in het eigen beheergebied. Voor toepassing vanuit of in een ander beheergebied moet altijd een andere milieuhygiënische verklaring worden gebruikt;
- De bodemkwaliteitskaart kan worden gebruikt als milieuhygiënische verklaring als de gemiddelde kwaliteit in de zone van herkomst voldoet aan de toepassingseis in de zone van toepassing.

Voorwaarden in het gebiedsspecifieke kader

- De bodemkwaliteitskaart en de voorwaarden voor het gebruik van de eigen bodemkwaliteitskaart en de bodem-

Moestuin, Barwoutswaarder

kwaliteitskaart van andere beheergebieden als milieuhygiënische verklaring zijn vastgesteld in een Nota bodembeheer die voldoet aan alle vereisten uit het Besluit bodemkwaliteit;

- Het bevoegd gezag van het bodembeheergebied waarin de grond wordt toegepast, heeft de bodemkwaliteitskaart van het beheergebied waarvan de grond afkomstig is geaccepteerd als milieuhygiënische verklaring en heeft dit in de Nota bodembeheer opgenomen;
- Voor toepassing van grond die afkomstig is van een ander beheergebied moet in de Nota bodembeheer van de ontvangende bodembeheerder zijn vastgelegd onder welke voorwaarden de bodemkwaliteitskaart uit het beheergebied van herkomst als milieuhygiënische verklaring kan worden geaccepteerd;
- De bodemkwaliteitskaart kan worden gebruikt als milieuhygiënische verklaring als de door de bodembeheerder vastgelegde percentielwaarde in de zone van herkomst voldoet aan de Lokale Maximale Waarden in de zone van toepassing. De bodembeheerder legt per zone vast welke percentielwaarde (gemiddelde of een hogere percentielwaarde) uit de zone van herkomst moet worden getoetst aan de Lokale Maximale Waarden in de zone van toepassing.

4.6 Welke toepassingen moeten worden gemeld?

De meldingsplicht geldt voor alle toepassingen van grond en baggerspecie, met uitzondering van:

- de toepassing van grond of baggerspecie door particulieren;
- het toepassen van grond of baggerspecie binnen een landbouwbedrijf als de grond of baggerspecie afkomstig is van een tot dat landbouwbedrijf behorend perceel grond waarop een vergelijkbaar gewas wordt geteeld als op het perceel grond waar de grond of baggerspecie wordt toegepast;
- het verspreiden van baggerspecie uit een watergang over de aan de watergang grenzende percelen;
- het toepassen van schone grond en baggerspecie in hoeveelheden kleiner dan 50 m³. Voor het toepassen van schone grond en baggerspecie in hoeveelheden vanaf 50 m³ moet eenmalig de toepassingslocatie worden gemeld.

Degene die grond of baggerspecie gaat toepassen moet dit ten minste vijf werkdagen van te voren melden via het Meldpunt bodemkwaliteit (www.meldpuntbodemkwaliteit.senternovem.nl). Hier vindt u ook nadere informatie over

het melden, zoals welke gegevens moeten worden gemeld en de meldingsformulieren.

Iedere melding wordt direct (elektronisch) doorgezonden aan het bevoegd gezag (college van burgemeester en wethouders en waterkwaliteitsbeheerder) en aan degenen die belast zijn met het toezicht op de naleving. Het bevoegd gezag controleert de meldingen. Wanneer de gemelde toepassing niet in overeenstemming is met het lokale beleid of wanneer de aangeleverde informatie van onvoldoende kwaliteit is, dan moet het bevoegd gezag dit binnen vijf werkdagen aangeven.

Wanneer gemeenten gebruikmaken van het overgangsrecht en werken volgens de bestaande bodemkwaliteitskaart en het bodembeheerplan die zijn opgesteld conform de Vrijstellingsregeling grondverzet (zie §4.6.2), dan moeten toepassingen van grond en baggerspecie ook conform de Vrijstellingsregeling worden gemeld. Dit betekent dat direct bij de betreffende gemeente moet worden gemeld en dus niet via het Meldpunt bodemkwaliteit.

4.7 Overgangsregels voor grond en baggerspecie

Voor een soepele overgang van de situatie vòòr inwerkingtreding van het Besluit naar de situatie na inwerkingtreding van het Besluit zijn overgangsregels opgesteld. Hiermee wordt onder andere geregeld hoe u moet omgaan met partijen grond en baggerspecie die al voor inwerkingtreding zijn gemeld of toegepast in het kader van het Bouwstoffenbesluit. De overgangsregels voor bouwstoffen vindt u in hoofdstuk 3.

4.7.1 Gefaseerde inwerkingtreding

Het Besluit treedt gefaseerd in werking:

- **Fase 1:** voor het toepassen van **grond en baggerspecie in oppervlaktewater** en het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater, treedt het Besluit op 1 januari 2008 in werking. Een uitzondering hierop is het toepassen van grond en baggerspecie in de Nederlandse territoriale zee. Hiervoor treedt het Besluit in werking op het moment dat de Wet verontreiniging zeewater is aangepast.
- **Fase 2:** voor het toepassen van **bouwstoffen en grond en baggerspecie op landbodems**, treedt het Besluit op 1 juli 2008 in werking.

Deze gefaseerde inwerkingtreding geeft het lokale bevoegd gezag de mogelijkheid om zich voor te bereiden op de implementatie van het Besluit en een bodemfunctieklassenkaart op te stellen voordat fase 2 in werking treedt.

4.7.2 Bestaande bodemkwaliteitskaarten

Voor gebieden waar een bodemkwaliteitskaart en bodembeheerplan is opgesteld volgens de Vrijstellingsregeling grondverzet mag voor de duur waarvoor de bodemkwaliteitskaart geldt, tot maximaal vijf jaar na inwerkingtreding van het Besluit, volgens de Vrijstellingsregeling worden gewerkt (inclusief het direct melden aan de betreffende gemeente).

4.7.3 Bestaande werken en lopende projecten

Voor grond en baggerspecie die al voor inwerkingtreding van het Besluit zijn toegepast in een werk, blijft het Bouwstoffenbesluit van toepassing. Dit geldt ook voor lopende projecten tot uiterlijk drie jaar na de melding, indien voor de inwerkingtreding van het Besluit een melding in het kader van het Bouwstoffenbesluit is gedaan en binnen een half jaar na de melding wordt begonnen met de toepassing.

4.7.4 Afgegeven verklaringen en verleende vergunningen

Partijkeuringen en erkende kwaliteitsverklaringen of andere bewijsmiddelen voor grond en baggerspecie die op grond van het Bouwstoffenbesluit zijn afgegeven, blijven geldig voor de duur van de betreffende verklaring tot maximaal drie jaar na inwerkingtreding van het Besluit.

Erkende kwaliteitsverklaringen kunnen nog tot een jaar na de publicatiedatum van het Besluit op grond van het Bouwstoffenbesluit worden afgegeven.

Wanneer uiterlijk een half jaar na inwerkingtreding van het Besluit een vergunning is verleend volgens de Wet milieubeheer of de Wet verontreiniging oppervlaktewateren voor handelingen die vallen onder de reikwijdte van het Besluit, blijft het recht van toepassing, dat gold voor het tijdstip van inwerkingtreding van het Besluit tot maximaal drie jaar na inwerkingtreding.

Dit overgangsrecht geldt niet voor het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater, met uitzondering van de voorschriften die betrekking hebben op de aanwijzing van verspreidingsvakken.

Deze voorschriften blijven gelden tot ten hoogste een half jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van het Besluit, zodat waterkwaliteitsbeheerders voldoende tijd hebben om verspreidingsvakken vast te stellen.

4.7.5 Tarragrond

Voor tarragrond blijft tot twee jaar na inwerkingtreding de Vrijstellingsregeling plantenresten en tarragrond van kracht.

5

48

Normstelling en toetsingskaders voor grond en baggerspecie

De normstelling voor het toepassen van grond en baggerspecie en het verspreiden van baggerspecie is met het Besluit vernieuwd. De nieuwe normstelling sluit beter aan op de relatie tussen het gebruik en de kwaliteit van de (water)bodem en op de risico's die een toepassing met zich mee kan brengen. Ook kunnen lokale normen worden vastgesteld, zodat beter rekening kan worden gehouden met de lokale situatie. Hierbij mag men nuchter omgaan met risico's, maar mens en milieu moeten wel voldoende worden beschermd.

5.1 Achtergronden bij de normstelling

Het Besluit maakt onderscheid tussen verschillende toepassingsmogelijkheden met bijbehorende toetsingskaders. Deze zijn weergegeven in figuur 5.1. Voorafgaand aan de uitleg over de toetsingskaders, is het handig om kennis te nemen van enkele achtergronden bij de normstelling. Meer informatie over de normstelling vindt u in de Nota van Toelichting bij het Besluit en de Bodem+ brochure "Ken uw (water)bodemkwaliteit". Hierin wordt onder andere dieper ingegaan op de gemaakte keuzes en criteria voor de risicobeoordeling, zoals de mate van contact met de bodem en bescherming voor doorvergiftiging.

Figuur 5.1 Overzicht van de verschillende toetsingskaders voor grond en baggerspecie

5.1.1 Normen en risico's

De normstelling in het Besluit is gebaseerd op een risico-benadering. In situaties met een gering risico gelden daarom beperkte regels en minder strenge normen, terwijl in situaties met meer risico's meer regels en strengere normen gelden. Uitgangspunt in de normstelling is een directe relatie tussen de (chemische) kwaliteit en het gebruik van de bodem. De bodem moet geschikt blijven voor de functie die erop wordt uitgeoefend. In de normstelling zijn de volgende typen risico's meegenomen:

- de kans op een effect op de gezondheid van mensen;
- de kans op een effect op ecosystemen, zoals effecten op planten en dieren en verstoring van natuurlijke processen in de bodem;
- de kans op verspreiding van verontreinigingen via het grondwater;
- de kans op effecten op de landbouwproductie, zoals effecten op de opbrengst, de gezondheid van vee en de overschrijding van Warenwetnormen of normen voor veevoer.

5.1.2 De 'altijd-' en 'nooit-grens'

In de normstelling is gekozen voor een 'altijd-' en een 'nooit-grens'. De 'altijd-grens' bestaat uit de Achtergrondwaarden. Deze zijn vastgesteld op basis van de gehalten aan stoffen zoals die voorkomen in de bodem van natuur- en landbouwgronden in Nederland die niet zijn belast door lokale verontreinigingsbronnen. Partijen grond en baggerspecie die voldoen aan de Achtergrondwaarden zijn altijd vrij toepasbaar (voor wat betreft de chemische kwaliteit). Het Besluit stelt hieraan geen aanvullende toepassingsvoorwaarden, zoals het vaststellen van de kwaliteit van de ontvangende (water)bodem.

De 'nooit-grens' wordt bepaald met behulp van het Saneringscriterium. Dit is geen vaste norm, maar een methodiek om te bepalen of sprake is van een onaanvaardbaar risico en of met spoed moet worden gesaneerd (op grond van de Wet bodembescherming). Grond en baggerspecie boven de grens van het onaanvaardbaar risico mogen nooit worden toegepast.

5.1.3 Maximale Waarden

Tussen de 'altijd-' en 'nooit-grens' liggen de Maximale Waarden. Deze waarden geven de bovengrens aan van de kwaliteit die nodig is om de bodem blijvend geschikt te houden voor de functie die de bodem heeft. In het generieke kader zijn voor landbodems Generieke Maximale Waarden vastgesteld als grenzen voor de kwaliteit die hoort bij de functie van de bodem. In het gebiedsspecifieke kader kan de lokale (water)bodembeheerder per deelgebied en per stof zelf Lokale Maximale Waarden kiezen (tussen de 'altijd-' en 'nooit-grens'), waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke verontreinigings situatie en het daadwerkelijke gebruik van de bodem. Zo kan het gewenste beschermingsniveau nader worden gespecificeerd en kan worden gestuurd in de toepassingsmogelijkheden voor grond en baggerspecie.

5.2 Generiek toetsingskader voor toepassingen op of in de bodem

Het generieke kader is van toepassing op elk gebied waarvoor geen gebiedsspecifiek beleid is vastgesteld. Uitgangspunt van het generieke kader voor landbodems is dat de kwaliteit van de toe te passen grond of baggerspecie moet aansluiten bij de functie die de bodem heeft. Ook mag de actuele kwaliteit van de ontvangende bodem niet verslechteren.

Maarten Noordhuis van gemeente Haarlem:
“Meer ruggesteun van de regelgeving”

“Het Besluit bodemkwaliteit biedt veel kansen om voor grond en bagger goed beleid te maken voor de stedelijke omgeving. Voorheen zadelde 50% van het bodemonderzoek in de binnenstad ons op met ernstige verontreinigingen met lood en zink. Het kostte ons iedere keer veel moeite om uit te leggen dat je daar tóch op kunt wonen. Inhoudelijk blijft het verhaal hetzelfde, maar als we het met de Risicotoolbox één keer goed hebben onderbouwd, krijgen we meer ruggesteun van de regelgeving.”

“Met het Besluit spreken we niet meer over ‘licht verontreinigde grond’, maar over ‘geschikt voor de functie wonen’. Dat is een vooruitgang. Maar tegelijkertijd heb ik zorgen over de referentie wonen. Er kan een grote bulk grond ontstaan, die niet aan die strengere norm voldoet. Omdat ik die grond ook niet kwijt kan op Haarlemse industrieterreinen, dat zijn schone uitleggebieden, kom ik bij een grondbank terecht. En als die een afzetprobleem krijgt, gooit hij de prijs omhoog. Laten we hopen dat dat niet gebeurt. Het combineren van bodemkwaliteitseisen aan functies is in mijn ogen in ieder geval de goede weg.”

5.2.1 Klassenindeling voor bodemfuncties en bodemkwaliteit

Om op een eenvoudige manier te toetsen of de kwaliteit van een partij grond of baggerspecie aansluit bij de functie en kwaliteit van de ontvangende bodem, wordt in het generieke kader gewerkt met een klassenindeling voor de kwaliteit en functie.

5.2.2 Bodemfunctieklassen

Uitgangspunt van het Besluit is dat de kwaliteit moet aansluiten bij de functie. Om hier invulling aan te geven heeft het RIVM voor zeven bodemfuncties referentiewaarden ontwikkeld voor een goede bodemkwaliteit. Deze zeven functies worden gebruikt in het gebiedsspecifieke beleid.

Voor toepassing in het generieke kader zijn deze zeven functies samengevoegd tot twee bodemfunctieklassen: wonen en industrie. De relatie tussen de zeven bodemfuncties en de twee bodemfunctieklassen is schematisch weergegeven in figuur 5.2. De functies moes- en volkstuinen, landbouw en natuur zijn niet ingedeeld in een klasse. Hiervoor is gekozen omdat in gebieden met een van deze functies alleen schone grond of baggerspecie mag worden toegepast. Dat wil zeggen: grond en baggerspecie waarvan de kwaliteit voldoet aan de Achtergrondwaarden.

De bodemfunctieklassen beschrijven dus (op hoofdlijnen) het gebruik van de bodem in een gebied. Het indelen van een beheergebied in bodemfunctieklassen is de taak van gemeenten. Het college van burgemeester en wethouders moet binnen een half jaar na inwerkingtreding van het Besluit een kaart vaststellen, waarop de bodemfunctieklassen wonen en industrie zijn vastgelegd voor de gebieden waarop het generieke beleid van toepassing is. Wanneer een gemeente (nog) geen bodemfunctieklassenkaart heeft, dan mogen alleen partijen grond en baggerspecie worden toegepast die voldoen

Figuur 5.2 Bodemfuncties en bodemfunctieklassen

BODEMFUNCTIES (GEBIEDSSPECIFIEK BELEID)	BODEMFUNCTIEKLASSEN (GENERIEK BELEID)
1. Wonen met tuin 2. Plaatsen waar kinderen spelen 3. Groen met natuurwaarden	Wonen
4. Ander groen, bebouwing, infrastructuur en industrie	Industrie
5. Moestuinen en volkstuinen 6. Natuur 7. Landbouw	(Kwaliteit toe te passen grond en baggerspecie moet voldoen aan de Achtergrondwaarden)

aan de Achtergrondwaarden. Hetzelfde geldt voor gebieden die niet zijn ingedeeld in een bodemfunctieklassen. Wanneer een gemeente gebruikmaakt van het overgangsbeleid conform de bestaande bodemkwaliteitskaart en het bodembeheerplan (zie §4.6.2), dan speelt de bodemfunctieklassenkaart gedurende de overgangsperiode nog geen rol. Een gemeente kan er dan voor kiezen om bijvoorbeeld een half jaar voor het aflopen van het overgangsbeleid een bodemfunctieklassenkaart te maken. Meer informatie over de wijze van de indeling van een gebied in bodemfunctieklassen en het opstellen van een bodemfunctieklassenkaart vindt u in §9.2.1.

Bodemkwaliteitsklassen

Ook de bodemkwaliteit wordt in het generieke kader ingedeeld in de klasse wonen of industrie. De bodemkwaliteitsklasse geeft zo een maat voor de kwaliteit van de ontvangende bodem en voor de kwaliteit van een toe te passen partij grond of baggerspecie. Voor het indelen van grond en baggerspecie in een bodemkwaliteitsklasse zijn een aantal toetsingsregels opgesteld. Een toelichting hierop vindt u in §5.8.

5.2.3 Normstelling

Aan de bodemkwaliteitsklassen en de bodemfunctieklassen zijn dezelfde normen gekoppeld: de Maximale Waarden voor de klasse wonen en de Maximale Waarden voor de klasse industrie. Deze Generieke Maximale Waarden geven de bovengrens aan van de kwaliteit die nodig is om de bodem ook op de lange termijn geschikt te houden voor de betreffende functie. Grond of baggerspecie waarvan de kwaliteit de Maximale Waarden voor de klasse industrie overschrijdt, mag in het generieke kader niet worden toegepast.

In figuur 5.3 is de normstelling schematisch weergegeven. De waarden die bij de verschillende normen horen zijn opgenomen in tabel 1 van bijlage B in de Regeling.

5.2.4 Toepassingsvoorwaarden

Om een partij grond of baggerspecie te mogen toepassen moet de partij worden getoetst aan:

1. de bodemkwaliteitsklasse van de ontvangende bodem en;
2. de bodemfunctieklassen van de ontvangende bodem.

Bij deze dubbele toets geldt dat de kwaliteitsklasse van de toe te passen partij grond of baggerspecie moet voldoen aan de strengste norm. Wanneer de ontvangende bodem niet in een bodemfunctieklassenkaart is opgenomen, of wanneer de kwaliteit van de ontvangende bodem voldoet aan de Achtergrondwaarden, dan gelden de Achtergrondwaarden als toepassingseis.

In figuur 5.4 is aangegeven hoe de dubbele toetsing in de praktijk werkt. Nadat u van de ontvangende bodem weet wat de bodemfunctieklassen en de bodemkwaliteitsklasse is, kunt u uit het schema de toepassingseis (= de strengste eis) voor de toe te passen grond of baggerspecie aflezen. Aan deze bodemkwaliteitsklasse moet de toe te passen partij grond of baggerspecie voldoen.

Standstill in het generieke kader

De klassensystematiek van het generieke kader heeft een andere invulling van het standstill-beginsel als gevolg. In het generieke kader is er sprake van standstill op klassenniveau in plaats van op locatie- en stofniveau. Voor deze andere invulling is gekozen omdat op deze manier meer flexibiliteit ontstaat voor hergebruik van grond en baggerspecie binnen een gebied, terwijl de kwaliteit geschikt blijft voor de functies die op de bodem worden uitgeoefend.

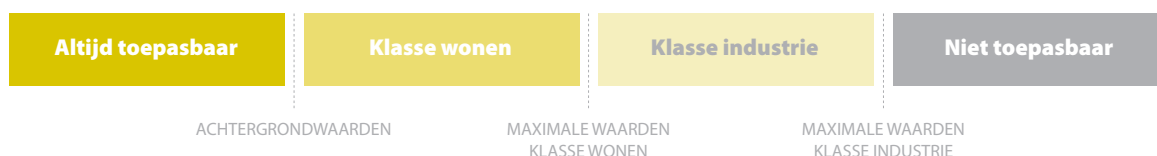
In de praktijk kan dit betekenen dat in een woongebied met concentraties van stoffen die slechts in beperkte mate de Achtergrondwaarden overschrijden, op de lange termijn deze concentraties kunnen toenemen tot (ten hoogste) de Maximale Waarden voor de klasse wonen.

Mocht deze uitwerking van standstill-beginsel voor een bepaald gebied tot onwenselijke resultaten leiden, dan kunt u als gemeente ervoor kiezen om het desbetreffende gebied niet in te delen in een functieklassenkaart op de functieklassenkaart. Er mag dan alleen grond en baggerspecie worden toegepast die voldoet aan de Achtergrondwaarden. Een andere manier is om in het gebiedsspecifieke kader Lokale Maximale Waarden op te stellen. In het gebiedsspecifieke kader geldt dat sprake moet zijn van standstill op gebiedsniveau (zie §5.3.3).

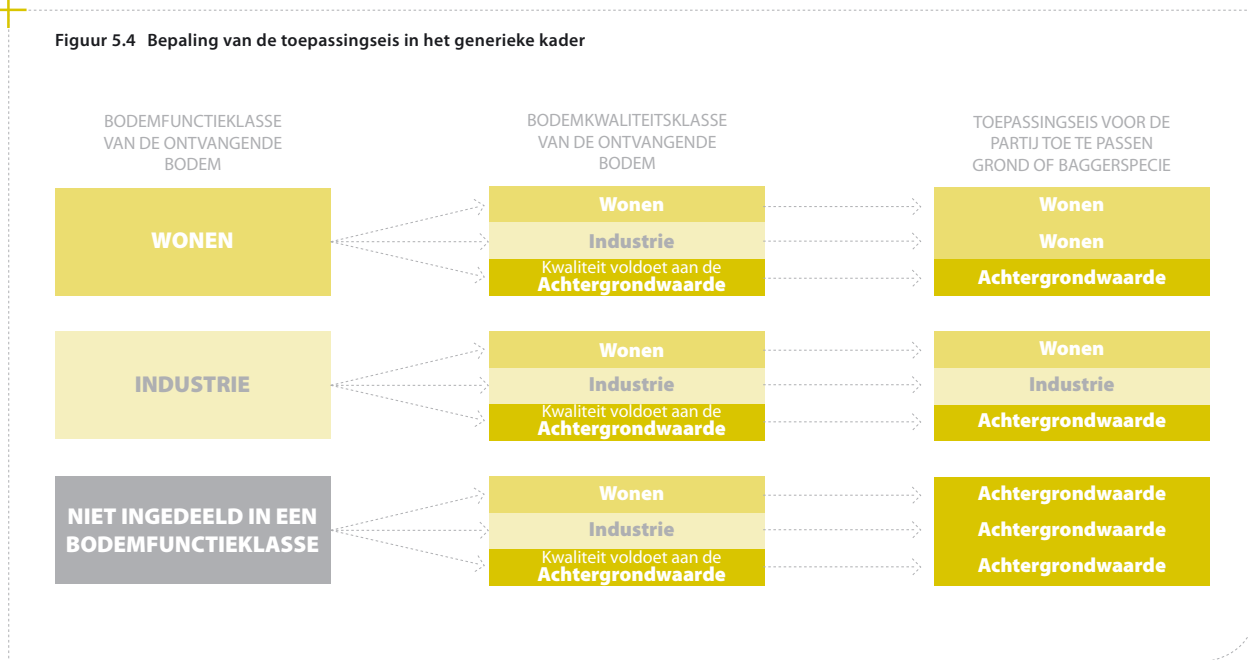
5.3 Gebiedsspecifieke toetsingskader voor toepassingen op of in de bodem

Binnen het gebiedsspecifieke kader voor landbodems mag de gemeenteraad zelf voor een of meerdere stoffen normen vaststellen, die beter aansluiten bij de gewenste bodemkwaliteit en het daadwerkelijke gebruik van de bodem dan de Maximale Waarden van het generieke kader. Dit kan voor een deel van het beheergebied, het gehele beheergebied of,

Figuur 5.3: Generieke normstelling voor het toepassen van grond en baggerspecie op of in de bodem

Figuur 5.4 Bepaling van de toepassingseis in het generieke kader

in samenwerking met buurgemeenten en waterschappen, voor meerdere beheergebieden. De normen in het gebiedsspecifieke kader worden Lokale Maximale Waarden genoemd. Deze kunnen zowel strenger als soepeler zijn dan de normen die op grond van het generieke kader zouden gelden.

5.3.1 Bodemfuncties en bodemkwaliteit

In het gebiedsspecifieke kader wordt niet gewerkt met een klassenindeling. De kwaliteit wordt op stofniveau beoordeeld en voor bodemfuncties wordt de nadere onderverdeling in zeven bodemfuncties gebruikt, zoals weergegeven in figuur 5.2. Voor de gebieden waarvoor gebiedsspecifiek beleid wordt opgesteld, worden deze functies op een kaart aangegeven. Dit is nodig omdat de mogelijke risico's van de lokale normen worden berekend op basis van de bodemfunctie, met daarbij een inschatting van de mate van blootstelling (veel, weinig of gemiddeld contact met de bodem of gewasconsumptie van de bodem) en de gewenste mate van bescherming van mensen, ecologie en landbouw. Hierdoor is het bijvoorbeeld mogelijk om in een gebied waar hoofdzakelijk wordt

gewoond een strengere norm (dan het generieke beleid) te hanteren wanneer er veel moestuinen zijn. Of juist een minder strenge norm wanneer de tuinen grotendeels zijn verhard en geen sprake is van gewasconsumptie.

5.3.2 Normstelling

Lokale Maximale Waarden mogen worden vastgesteld tussen de Achtergrondwaarden en het Saneringscriterium (zie ook figuur 5.5). Een gemeente kan dus geen Lokale Maximale Waarden vaststellen onder de Achtergrondwaarden (= de 'altijd-grens'). Evenmin kan dat voor waarden boven het Saneringscriterium (= de 'nooit-grens'). Het is wel mogelijk om Lokale Maximale Waarden boven de Interventiewaarden vast te stellen. Dit mag echter alleen onder stringente voorwaarden. Deze voorwaarden vindt u in §5.3.4.

Baggerspecie op de kant, Heijningen

5.3.3 Voorwaarden voor het vaststellen van Lokale Maximale Waarden

Voor het vaststellen van Lokale Maximale Waarden gelden de volgende voorwaarden:

- Er moet sprake zijn van **standstill op gebiedsniveau**. Dit betekent dat de bodemkwaliteit plaatselijk mag verslechteren, mits dit elders in hetzelfde gebied tot een kwaliteitsverbetering leidt;
- De Lokale Maximale Waarden mogen het Saneringscriterium niet overschrijden;
- Het risiconiveau van de gekozen Lokale Maximale Waarden wordt berekend met behulp van de Risico-toolbox (zie §8.2);
- De Lokale Maximale Waarden worden afgestemd met het bevoegd gezag bodemsanering;
- De Lokale Maximale Waarden worden vastgelegd in een bodemkwaliteitskaart en in een Nota bodembeheer;
- De vaststelling van de gekozen Lokale Maximale Waarden is een besluit van de gemeenteraad waarop de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is. Dit betekent dat het besluit openstaat voor inspraak en beroep.

Meer informatie over het vaststellen van Lokale Maximale Waarden, de Nota bodembeheer en het gebruik van de Risicotoolbox vindt u in Hoofdstuk 8: Implementatie van gebiedsspecifiek beleid.

5.3.4 Voorwaarden bij ernstig verontreinigde grond en baggerspecie

In een gebied waarvan de bodem als gevolg van diffuse verontreiniging stoffen bevat in concentraties boven de Maximale Waarden voor de klasse industrie (landbodembodem) of Interventiewaarden (waterbodembodem), kan onder voorwaarden ernstig verontreinigde grond of baggerspecie worden toegepast. Hiermee wordt voorkomen dat gebieden gaan fungeren als stortplaats voor ernstig verontreinigde grond en baggerspecie. Deze voorwaarden zijn:

- Het bevoegd gezag stelt de Lokale Maximale Waarden vast in een besluit (de Nota bodembeheer) voor die parameters die de diffuse ernstige verontreiniging hebben veroorzaakt. Deze Lokale Maximale Waarden moeten overeenkomen met de kwaliteit van de bodem waarvoor deze Lokale Maximale Waarden gelden;
- De Lokale Maximale Waarden mogen het Saneringscriterium niet overschrijden;
- Vanwege de samenhang met het bodemsaneringsbeleid wordt bij overschrijding van de Interventiewaarden van tevoren afgestemd met het bevoegd gezag bodemsanering;
- In gebieden met Lokale Maximale Waarden boven de Interventiewaarde of Maximale waarden voor de klasse industrie mag alleen grond of baggerspecie worden toegepast die uit hetzelfde gebied afkomstig is en de Lokale Maximale Waarden niet overschrijdt.

5.3.5 Toepassingsvoorwaarden

Partijen grond en baggerspecie mogen in het gebiedsspecifieke kader worden toegepast wanneer de partijen voldoen aan de Lokale Maximale Waarden die zijn vastgelegd in een Nota bodembeheer. Voor de werkwijze om te bepalen of de toe te passen partij grond of baggerspecie de Lokale Maximale Waarden overschrijdt, wordt verwezen naar de toetsingsregels (zie §5.8).

Wanneer het is toegestaan om grond of baggerspecie toe te passen met een kwaliteit die slechter is dan de actuele kwaliteit, dan mag alleen gebiedseigen grond en baggerspecie worden toegepast. Op deze manier wordt het standstillbeginsel op gebiedsniveau gewaarborgd.

In het gebiedsspecifieke kader kunnen de Lokale Maximale Waarden per gebied verschillen. Om er als toepasser achter te komen aan welke waarden moet worden getoetst, kunt u contact opnemen met het lokale bevoegd gezag. Voor toepassingen op de landbodem is dat de gemeente waar de toepassing plaatsvindt. De toepassingseisen zijn ook te vinden op de bodemkwaliteitskaart van het betreffende gebied en in de toekomst vindt u op www.biells.nl een overzicht van de gebieden waar gebiedsspecifiek beleid van toepassing is.

5.4 Generiek en gebiedsspecifiek toetsingskader voor toepassingen in oppervlaktewater

Bij toepassing van grond en baggerspecie in oppervlaktewater is generiek of gebiedsspecifiek beleid mogelijk. Binnen dit toetsingskader zijn uiterwaarden een aandachtspunt. Juridisch gezien vallen uiterwaarden onder de definitie van oppervlaktewater. Het maakt hierbij in principe niet uit of een uiterwaard onder water staat of al gedurende lange tijd droog ligt en bijvoorbeeld een landbouwfunctie heeft. In dit laatste geval kan de waterkwaliteitsbeheerder er echter voor kiezen om de (strengere) generieke normstelling voor toepassing op

landbodems te laten gelden, door dit als gebiedsspecifiek beleid in een Nota bodembeheer vast te leggen. Ook heeft het RIZA vuistregels opgesteld voor het omgaan met verontreinigde grond en baggerspecie in relatie tot de inrichting van deze gebieden, voor beheerders van natuurgebieden in de uiterwaarden (zie www.riza.nl).

5.4.1 De verschillen tussen waterbodem en landbodem

De toetsingskaders voor land- en waterbodems komen op hoofdlijnen overeen, maar kennen ook een aantal verschillen:

- Bij toepassingen in oppervlaktewater wordt niet getoetst aan de functie, maar alleen aan de kwaliteit van de ontvangende waterbodem. In het waterbeheer zijn wel functies gekoppeld aan oppervlaktewatersystemen (bijvoorbeeld zwemwater), maar niet aan de waterbodem zelf. Bij waterbodems beïnvloeden erosie- en sedimentatieprocessen voortdurend de waterbodemkwaliteit. Hierdoor is alleen toetsing aan de actuele waterbodemkwaliteit zinvol;
- Vanwege verschillen in de normstelling kennen waterbodems ook een andere klassenindeling dan landbodems;
- De Interventiewaarden en het Saneringscriterium zijn voor waterbodems anders dan voor landbodems, omdat stoffen zich onder water anders gedragen dan boven water. Bij de Achtergrondwaarden is geen verschil tussen land- en waterbodems.

5.4.2 Klassenindeling voor waterbodems

In het generieke toetsingskader voor toepassing in oppervlaktewater is de waterbodemkwaliteit onderverdeeld in klasse A en klasse B. Deze klassenindeling geeft een maat voor de kwaliteit van de ontvangende waterbodem en voor de kwaliteit van een partij toe te passen grond of baggerspecie. Deze nieuwe klassenindeling vervangt de klassenindeling met de klassen 0 tot en met 4 van de Vierde Nota waterhuishouding.

Figuur 5.5 Normstelling voor toepassen van grond en baggerspecie op of in de bodem in het gebiedsspecifieke kader

Figuur 5.6 Normstelling voor toepassen van grond en baggerspecie in oppervlaktewater in het generieke en gebiedsspecifieke kader

5.4.3 Normstelling

Normstelling generieke kader

In het generieke kader zijn Maximale Waarden gekoppeld aan de klassen A en B. De Maximale Waarden voor klasse A zijn afgeleid van het herverontreinigingsniveau van de Rijntakken. Hiermee wordt een onderscheid gemaakt tussen het huidige licht verontreinigde sediment en het oudere zwaarder verontreinigde sediment. Bij de Maximale Waarden voor klasse B geldt voor grond een andere norm dan voor het toepassen van baggerspecie in oppervlaktewater. Wanneer een partij grond wordt toegepast geldt als bovengrens de Maximale Waarde voor klasse industrie. Wanneer een partij baggerspecie wordt toegepast geldt als bovengrens de Interventiewaarde voor waterbodems. Dit onderscheid is gemaakt om te voorkomen dat grond, die niet op of in de landbodem mag worden toegepast, wel in het oppervlaktewater kan worden toegepast.

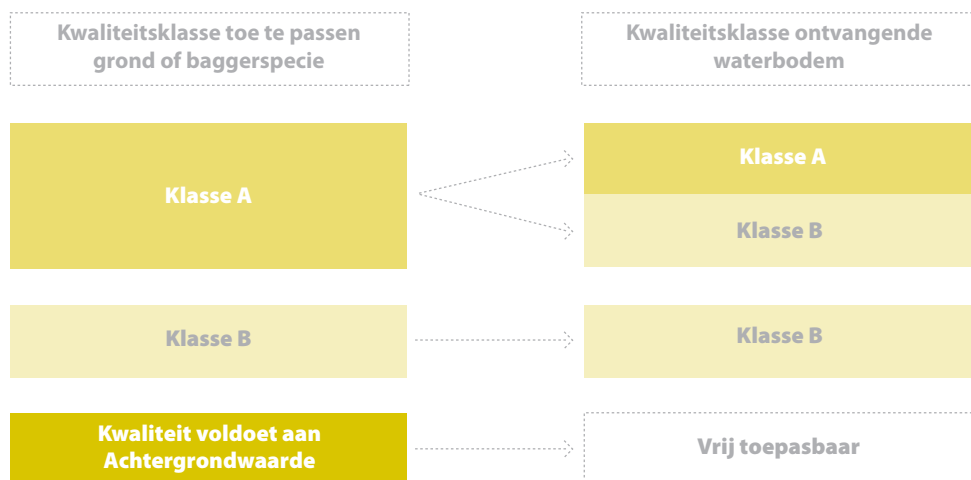
Normstelling gebiedsspecifieke kader

In het gebiedsspecifieke kader mag de lokale waterkwaliteitsbeheerder (Rijkswaterstaat of het waterschap) Lokale Maximale Waarden vaststellen. De ruimte hiervoor ligt tussen de Achtergrondwaarden en het Saneringscriterium. De normstelling van het generieke en gebiedsspecifieke kader is samengevat in figuur 5.6. De waarden die horen bij de verschillende normen voor het toepassen in oppervlaktewater vindt u in tabel 2 van bijlage B in de Regeling.

5.4.4 Toepassingsvoorwaarden

Bij het toepassen van grond of baggerspecie in oppervlaktewater wordt alleen getoetst aan de actuele kwaliteit van de ontvangende waterbodem. In het **generieke kader** kan een partij grond of baggerspecie in oppervlaktewater worden toegepast wanneer de kwaliteitsklasse van de toe te passen

Figuur 5.7 Toepassingsmogelijkheden in het generieke kader

grond of baggerspecie gelijk is aan of schoner dan de kwaliteitsklasse van de ontvangende waterbodem. Dit is schematisch weergegeven in figuur 5.7.

In het **gebiedsspecifieke kader** moet de kwaliteit van de toe te passen grond of baggerspecie voldoen aan de vastgestelde Lokale Maximale Waarden voor de waterbodem. Wanneer het is toegestaan om grond of baggerspecie in oppervlaktewater toe te passen met een kwaliteit die slechter is dan de actuele waterbodemkwaliteit, dan mag alleen gebiedseigen grond en baggerspecie worden toegepast. Op deze manier wordt het standstill-beginsel op gebiedsniveau gewaarborgd.

De toepassingsvoorwaarden kunnen in het gebiedsspecifieke kader per gebied verschillen. Om er achter te komen welke eisen precies gelden, kunt u als toepasser contact opnemen met het lokale bevoegd gezag (voor toepassingen in rijkswateren is Rijkswaterstaat het bevoegd gezag, voor toepassingen in niet-rijkswateren is dat het waterschap). Voor de werkwijze om te bepalen of de toe te passen partij grond of baggerspecie de Lokale Maximale Waarden overschrijdt, wordt verwezen naar §5.8.

5.5 Verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater

Het toetsingskader voor verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater heeft betrekking op het terugbrengen van baggerspecie in het watersysteem. Hierdoor kan het sediment zijn natuurlijke ecologische en (hydro)morfologische functies weer vervullen. Zo is de kraamkamerfunctie van de Waddenzee, de Zeeuwse en Zuid-Hollandse Delta afhankelijk van voldoende natuurlijke slibtoevoer. Ook wordt door het verspreiden van baggerspecie de zand- en slibhonger van het water beperkt, wat bijdraagt aan de bescherming van het achterland. Op kleine schaal vindt ook verspreiding in rivieren, meren en plassen plaats.

5.5.1 Normstelling

In het **generieke kader** wordt onderscheid gemaakt tussen verspreiding in zoet en in zout oppervlaktewater. De Maximale Waarden voor verspreiding in zoet oppervlaktewater zijn afgeleid van het gemeten herverontreinigingsniveau in de Rijntakken. De Maximale Waarden voor verspreiding van baggerspecie in zout oppervlaktewater zijn gebaseerd op de zoute baggertoets. De waarden die bij deze Maximale Waarden horen, vindt u in tabel 2 van bijlage B in de Regeling.

Biesbosch, grondverzet

In het **gebiedsspecifieke kader** kunnen Lokale Maximale Waarden voor de verspreiding in oppervlaktewater worden vastgesteld. De ruimte hiervoor ligt tussen de Achtergrondwaarden en de Interventiewaarden voor waterbodems. Voor het verspreiden van baggerspecie in de Nederlandse territoriale zee geldt een uitzondering. Hiervoor mogen alleen strengere waarden worden vastgesteld dan de waarden die in het generieke kader gelden voor de toepassing van baggerspecie in zout oppervlaktewater. In figuur 5.8 is de normstelling schematisch weergegeven.

5.5.2 Voorwaarden voor verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater

In het generieke kader mag baggerspecie die voldoet aan de Generieke Maximale Waarden voor verspreiding in oppervlaktewater altijd worden verspreid. In het gebiedsspecifieke kader moet worden getoetst aan de Lokale Maximale Waarden voor verspreiding. In beide situaties is een toets aan de ontvangende waterbodemkwaliteit dus niet noodzakelijk.

Verbod op verspreiding

Het verspreiden van baggerspecie is verboden op uiterwaarden, gorzen, slikken, stranden en platen. Op dit verbod geldt een uitzondering voor verspreiding van baggerspecie afkomstig van watergangen die hierbinnen zijn gelegen.

Verspreidingsvakken

Voor het verspreiden van baggerspecie kan de waterkwaliteitsbeheerder vakken aanwijzen waarbinnen baggerspecie moet worden verspreid. Het aanwijzen van deze vakken is een besluit op grond van de Algemene wet bestuursrecht. Voor de aangewezen verspreidingsvakken kan ook worden aangegeven hoeveel baggerspecie maximaal mag worden verspreid. Wanneer verspreidingsvakken zijn aangewezen dan mag

buiten deze vakken geen baggerspecie worden verspreid en de maximale hoeveelheid mag niet worden overschreden.

5.6 Verspreiding van baggerspecie over aangrenzende percelen

Al van oudsher geldt voor het verspreiden van baggerspecie over aangrenzende percelen een bijzonder kader met acceptatieplicht voor de aangelanden op basis van de Keur van waterschappen. Het Besluit houdt dit bijzondere kader in stand. Wel zijn wijzigingen aangebracht in de normstelling en de verspreidingsgrens van baggerspecie. Hiermee blijft voor onderhoudsbaggerspecie ongeveer dezelfde afzetcapaciteit beschikbaar als voor de inwerkingtreding van het Besluit. Nieuw binnen dit toetsingskader is de mogelijkheid voor tijdelijke opslag van baggerspecie in weilanddepots, waarbij geen vergunning op grond van de Wet milieubeheer en Wet verontreiniging oppervlaktewateren noodzakelijk is. Hiervoor gelden aparte voorwaarden. Het toetsingskader geldt niet voor verspreiding van baggerspecie afkomstig vanuit de omgeving van riooloverstorten. Deze worden als puntbron aangemerkt en dit valt buiten de reikwijdte van het Besluit.

5.6.1 Normstelling

In de normstelling voor het verspreiden van baggerspecie over aangrenzende percelen is rekening gehouden met de landbouwfunctie die deze percelen vaak hebben. De bovengrens voor de kwaliteit van baggerspecie die mag worden verspreid is gebaseerd op de zogenaamde msPAF toets (msPAF = meer stoffen Potentieel Aangetaste Fractie van lagere organismen). Daarnaast mag de kwaliteit van de baggerspecie de Interventiewaarden voor droge bodems niet overschrijden. De msPAF toets is een methode om ecologische risico's te bepalen, waarbij rekening wordt gehouden met de milieueffecten van

Figuur 5.8: Generieke en gebiedsspecifieke normstelling voor verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater

meerdere stoffen tegelijk. Voor metalen moet de msPAF lager zijn dan 50% en voor organische stoffen lager dan 20%. De msPAF kan worden berekend met het programma Towabo, dat hiervoor geactualiseerd wordt. Daarnaast geldt voor minerale olie en voor een aantal metalen een samenstellingsindex in plaats van de msPAF. In tabel 1 van bijlage B in de Regeling is aangegeven voor welke parameters de msPAF toets moet worden uitgevoerd en voor welke stoffen samenstellingsindexen gelden. In figuur 5.9 is de normstelling voor verspreiding over aangrenzende percelen schematisch weergegeven.

5.6.2 Voorwaarden voor verspreiding over aangrenzende percelen

Voor het verspreiden van baggerspecie over aangrenzende percelen gelden de volgende voorwaarden:

- voor onderhoudsspecie waarvan de kwaliteit voldoet aan de Maximale Waarden voor verspreiden van baggerspecie over het aangrenzende perceel geldt de ontvangstplicht;
- de baggerspecie mag tot aan de perceelsgrens worden verspreid;
- er hoeft niet te worden getoetst aan de kwaliteit van de ontvangende bodem;
- de verspreiding over aangrenzende percelen hoeft niet te worden gemeld.

5.6.3 Weilanddepots

Een weilanddepot is een vorm van tijdelijke opslag van baggerspecie op een perceel, aangrenzend aan de watergang waaruit de baggerspecie afkomstig is. Waterschappen kunnen hiervan gebruikmaken om baggerspecie te ontwateren en te laten rijpen voordat het materiaal wordt toegepast. Wanneer wordt voldaan aan een aantal voorwaarden, dan mag deze vorm van tijdelijke opslag plaatsvinden overeenkomstig het toetsingskader voor verspreiden van baggerspecie over

De Meern

aangrenzende percelen. Dit betekent dat geen milieuvergunning en geen toetsing aan de ontvangende bodemkwaliteit nodig is. De voorwaarden hiervoor zijn:

- de kwaliteit van de baggerspecie moet voldoen aan de Maximale Waarden voor verspreiding over aangrenzende percelen;
- de opslag mag maximaal drie jaar duren;
- de opslag met de voorziene duur en eindbestemming wordt vijf werkdagen van te voren gemeld;
- de opgeslagen baggerspecie moet vanuit het weilanddepot in een nuttige toepassing worden aangebracht (zie kader 4B), waarbij verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater is uitgezonderd als nuttige toepassing. Naast weilanddepots kent het Besluit nog andere vormen van tijdelijke opslag waarbij geen vergunning op grond van de Wet milieubeheer of de Wet verontreiniging oppervlaktewateren is vereist. Zie hiervoor §6.3.

Figuur 5.9: Normstelling voor verspreiding van baggerspecie over aangrenzende percelen

5.7 Grootschalige toepassingen

Het aanleggen van grote grondlichamen zoals wegen, spoorwegen, terpen, dijken of geluidswallen kan binnen de algemene toetsingskaders (generiek of gebiedsspecifiek) leiden tot uitvoeringsproblemen. Binnen deze algemene toetsingskaders is het bijvoorbeeld alleen mogelijk om een dijk met licht verontreinigde grond op een schonere bodem toe te passen, wanneer voor het hele deelgebied minder strenge Lokale Maximale Waarden zijn vastgesteld. Dit is in de praktijk niet altijd wenselijk. Een ander knelpunt ontstaat bij overschrijding van meerdere gemeente- of gebiedsgrenzen, bijvoorbeeld bij de aanleg van een weg. In deze situatie kunnen per deelgebied verschillende gebiedsspecifieke eisen gelden voor dezelfde toepassing. Om het aanleggen van dit soort grote grondlichamen op een verantwoorde manier mogelijk te maken, is voor bepaalde toepassingen met een groot volume en laagdikte een bijzonder toetsingskader opgesteld. De bijzonderheid is, dat niet hoeft te worden getoetst aan de kwaliteit en functie van de ontvangende bodem. Voorwaarde is, dat wordt voldaan aan de kwaliteitseisen en toepassingsvoorwaarden van dit toetsingskader, zodat het milieu in voldoende mate is beschermd.

Het toetsingskader voor grootschalige toepassingen is overigens een keuzeoptie. Hiervan kan de toepasser gebruikmaken wanneer wordt voldaan aan de criteria voor een grootschalige toepassing. Het is dus geen verplichting om toepassingen die voldoen aan de criteria voor grootschalige toepassingen ook volgens het toetsingskader voor grootschalige toepassingen uit te voeren. Het staat de toepasser vrij om dan toch gebruik te maken van de algemene toetsingskaders (generiek of gebiedsspecifiek).

5.7.1 Wat is een grootschalige toepassing?

Eisen aan volume en toepassingshoogte

Een grootschalige toepassing is een toepassing waarin een grote hoeveelheid grond of baggerspecie wordt toegepast. Een grootschalige toepassing kent volgens het Besluit een minimaal volume van 5.000 m³ en minimale toepassingshoogte van 2 meter. Voor wegen en spoorwegen waarop een laag bouwstoffen is toegepast, geldt een minimale toepassingshoogte van 0,5 meter.

Met deze eisen voor toepassingshoogten moet het bevoegd gezag pragmatisch omgaan. Taluds lopen immers niet verticaal, maar schuin af en voldoen daarom niet aan de toepassingshoogten. Taluds die onderdeel zijn van een grootschalige

Op grond van artikel 63 in het Besluit mogen alleen de volgende toepassingen onder de noemer van grootschalige toepassing worden toegepast:

- toepassingen van grond en baggerspecie in bouw- en wegconstructies, waaronder wegen, spoorwegen en geluidswallen;
- toepassingen van grond en baggerspecie voor het afdekken van een saneringslocatie of een stortplaats, met het oog op het voorkomen van nadelige gevolgen voor de omgeving;
- toepassingen van grond en baggerspecie in ophogingen in waterbouwkundige constructies en voor het verondiepen en dempen van oppervlaktewater met het oog op de hoogwaterbescherming, de doelstellingen van de Kaderrichtlijn water, bevordering van natuurwaarden en de vlotte en veilige afwikkeling van de scheepvaart;
- toepassing van grond en baggerspecie in aanvullingen, waaronder de herinrichting en stabilisering van voormalige winplaatsen voor delfstoffen.

Voor overige toepassingen, zoals ophogingen van industrieterreinen en woningbouwlocaties, verspreiding of tijdelijke opslag van baggerspecie, kan dus niet worden gekozen voor het toetsingskader voor grootschalige toepassingen.

toepassing mogen dan ook met dezelfde kwaliteit worden toegepast als de kern van de grootschalige toepassing, mits op de taluds een leeflaag wordt aangebracht.

Soorten grootschalige toepassingen

Naast de eisen aan het volume en de toepassingshoogte geeft het Besluit precies aan welke soorten nuttige toepassingen binnen het toetsingskader voor grootschalige toepassingen mogen worden toegepast. Zie hiervoor kader 5C of artikel 63 van het Besluit.

5.7.2 Normstelling

De normstelling voor de grond en baggerspecie die wordt toegepast in grootschalige toepassingen is gebaseerd op Emissiewaarden. Daarnaast mag een partij toe te passen grond de Maximale Waarden voor de klasse industrie niet overschrijden en baggerspecie mag de Interventiewaarden voor waterbodems niet overschrijden. Verder gelden aparte normen voor de kwaliteit van de leeflaag en voor de kwaliteit van bermen en taluds. In figuur 5.10 is de normstelling schematisch weergegeven.

Emissiewaarden

Voor grootschalige toepassingen geldt geen toetsing aan de kwaliteit van de ontvangende bodem, zoals bij de algemene toepassingen het geval is. In plaats daarvan gelden emissiewaarden om te voorkomen dat ontoelaatbare uitloging naar de bodem en het grondwater plaatsvindt. De emissiewaarden bestaan uit:

- Emissietoetswaarden voor grootschalige toepassingen en;
- Maximale Emissiewaarden voor grootschalige toepassingen.

De toetsing aan de Emissietoetswaarden is een eenvoudige toetsing op basis van de rekenkundige gemiddelden van de gemeten stoffen in de toe te passen grond of baggerspecie (deze Emissietoetswaarden komen overeen met de t-waarden uit het Bouwstoffenbesluit).

Als de kwaliteit van de toe te passen grond of baggerspecie voldoet aan de Emissietoetswaarden, wordt op grond van de opgedane praktijkervaring met het Bouwstoffenbesluit aangenomen dat ook wordt voldaan aan de Maximale Emissiewaarden. Onderzoek naar de emissie is dan niet nodig.

Als de kwaliteit niet voldoet aan de Emissietoetswaarden, dan moet een (langduriger en duurder) uitloogonderzoek worden uitgevoerd om te toetsen aan de Maximale Emissiewaarden.

Gezien de praktijkervaringen met het Bouwstoffenbesluit zal dit in de meeste gevallen niet nodig zijn.

Uitzondering van toetsing aan de Emissiewaarden

De Emissiewaarden gelden niet voor het toepassen van baggerspecie in een grootschalige toepassing die zich onder het waterniveau bevindt en is gelegen binnen het beheergebied van de waterkwaliteitsbeheerder waarvan de baggerspecie afkomstig is. Deze uitzondering is gemaakt omdat hiermee binnen het oppervlaktewatersysteem vaak een grote vooruitgang van de kwaliteit van het watersysteem wordt bereikt (bijvoorbeeld ten aanzien van afwatering, waterdiepte of waterkwaliteit). Ten aanzien van de bodemkwaliteit op de schaal van het beheergebied is dan sprake van standstill.

Kwaliteit van de leeflaag

Een grootschalige toepassing moet worden afgedekt met een leeflaag van tenminste 0,5 meter. Deze leeflaag moet geschikt zijn voor de functie en passen bij de daadwerkelijke kwaliteit van de omliggende bodem. De kwaliteit van de leeflaag moet daarom voldoen aan de (Lokale) Maximale Waarden die gelden voor het gebied waarin de toepassing is gelegen. De leeflaag mag op plaatsen bestaan uit een laag bouwstoffen (bijvoorbeeld klinkers of asfalt bij de aanleg van een weg). In dit geval moet de kwaliteit van de bouwstoffen voldoen

Figuur 5.10 Toelichting op de normstelling voor grootschalige toepassingen

Reinier Romijn van Waterschap Rivierenland:

“Op zoek naar kansen voor baggerspecie”

Diverse watergangen in een groot deel van het beheergebied van het waterschap hebben te kampen met een verontreinigde waterbodem met DDT, door het gebruik van pesticiden bij voornamelijk fruitteelt. Hierdoor was voor het Besluit de baggerspecie uit deze waterlopen niet vrij verspreidbaar op de aangrenzende percelen. Dit is niet altijd logisch, omdat de aangrenzende percelen vaak dezelfde kwaliteit als de waterbodem hebben en de bron van de verontreiniging in de waterbodems veroorzaken. Het waterschap liep hierdoor tegen afzetproblemen aan.

Reinier Romijn van het waterschap heeft onderzocht of het Besluit bodemkwaliteit hiervoor oplossingen biedt: “We hebben binnen het waterschap gekeken welke kansen het nieuwe beleid biedt. Dat was redelijk snel inzichtelijk. In eerste instantie zagen we veel voordeel in het gebiedsspecifieke beleid omdat dit de mogelijkheid biedt om de baggerspecie toch op de kant te zetten. Alhoewel we groot voorstander zijn van het zoeken naar gebiedsspecifieke oplossingen, zien we dat dit organisatorisch problemen oplevert. Er bleek niet alleen samenwerking en afstemming met de gemeenten nodig te zijn, maar ook alle afzonderlijke

eigenaren zullen toestemming moeten geven voor het verspreiden. Het waterschap schatte in dat het daardoor toch een zeer tijds- en kostenintensief project zou worden, waarvan het nog maar de vraag is of het voldoende oplevert.”

“We hebben om de organisatorische reden toch besloten om hier niet in eerste instantie op in te zetten. Als een gemeente bij ons komt om mee te werken aan het maken van een bodemkwaliteitskaart in het kader van gebiedsspecifiek beleid doen we graag mee, maar voorlopig nemen we niet zelf het initiatief. We hopen dat de provincies hierin ook een rol gaan spelen.” Gelukkig zijn er nog andere mogelijkheden. Het waterschap ziet kansen voor het toepassen van de baggerspecie in grootschalige toepassingen. Reinier Romijn: “We hebben een diepe herin te richten zandwinplas in ons gebied liggen. We zijn nu aan het onderzoeken of het mogelijk is om met onze baggerspecie deze plassen te verondiepen. Als dit geen risico's oplevert voor de gezondheid van mensen en het ecosysteem zal dat een heel mooie oplossing voor de vrijkomende baggerspecie zijn.”

aan de samenstellings- en emissiewaarden voor bouwstoffen (zie hiervoor hoofdstuk 3). Bij grootschalige toepassingen in oppervlaktewater moet de kwaliteit van de leeflaag aansluiten bij de kwaliteit van de baggerspecie in de overige delen van het oppervlaktewater.

Kwaliteit van bermen en taluds

Voor bermen en taluds bij rijkswegen, provinciale wegen en spoorwegen zijn uitzonderingen opgenomen voor de kwaliteit van de toe te passen grond en baggerspecie. Hiervoor geldt dat alleen hoeft te worden getoetst aan de Maximale Waarden voor de klasse industrie. Er geldt geen toets aan de ontvangende bodemkwaliteit. Deze uitzondering is gemaakt omdat de milieubelasting van het verkeer (nog steeds) een bron vormt van vervuiling van de berm. De uitzondering is daarom begrensd tot een maximum van 10 meter vanaf de rand van de verharding of ballastbed.

De uitzondering geldt niet voor gemeentelijke wegen. Deze bermen en taluds worden wel getoetst aan de kwaliteit en functie van de naastliggende bodem, omdat gemeentelijke wegen vaak door bewoond gebied gaan.

5.7.3 Toepassingsvoorwaarden voor grootschalige toepassingen van grond en baggerspecie

Voor grootschalige toepassingen gelden de volgende toepassingsvoorwaarden:

- De keuze voor het toetsingskader voor grootschalige toepassingen moet worden vermeld bij de melding van de toepassing.
- De kwaliteit moet voldoen aan de Emissietoetswaarden of aan de Maximale Emissiewaarden voor grootschalige toepassingen (zie §5.7.2), waarbij voor toepassingen op de landbodem aanvullend geldt dat de toe te passen grond en baggerspecie de Maximale Waarden voor de klasse industrie niet mag overschrijden. Voor grootschalige toepassingen in oppervlaktewater mag de toe te passen grond en baggerspecie de Interventiewaarden voor waterbodems niet overschrijden. Hiermee wordt voorkomen dat grond en baggerspecie die niet binnen het generieke kader mogen worden toegepast, alsnog in oppervlaktewater wordt toegepast.
- De toepassing moet herkenbaar zijn en voldoen aan de eisen voor het volume en de laagdikte (zie §5.7.1).
- De functie die op en rond de grootschalige bodem-

toepassing wordt uitgeoefend mag niet lijden onder de toepassing. Daarom moet een leeflaag van minimaal 0,5 meter worden aangebracht met een kwaliteit die voldoet aan de (Lokale) Maximale Waarden die gelden voor het gebied waarin de toepassing is gelegen.

- De toepassing moet blijvend worden beheerd. Dit betekent dat er een aanwijsbare beheerder moet zijn die de toepassing in stand houdt in de vorm en hoeveelheid waarin deze is toegepast en staat geregistreerd.
- Bij veranderingen aan een grootschalige toepassing, bijvoorbeeld een wegverbreding, hoeft de uitbreiding zelf niet te voldoen aan de volumecriteria. Wel moet de kwaliteit voldoen aan de kwaliteit van de grond of baggerspecie die in het verleden in de grootschalige toepassing is toegepast. Via een melding aan het bevoegd gezag wordt aangegeven dat de bestaande grootschalige toepassing wordt uitgebreid.
- Betreft de verandering geen uitbreiding, maar een verkleining (afgraving), dan moet worden gecontroleerd of de toepassing daarna nog voldoet aan de volume eis van 5.000 m³ en de minimale hoogte van 2 meter. Wanneer dit niet het geval is, vervalt de status van een grootschalige toepassing en moet de kwaliteit van de aanwezige grond alsnog voldoen aan de eisen van het algemene toetsingskader. Dit kan betekenen dat alle nog aanwezige grond moet worden verwijderd.

5.8 Toetsen aan normen en indelen in kwaliteitsklassen

Voor het toetsen van de kwaliteit van grond en baggerspecie aan de verschillende normen van het Besluit en voor het indelen van de (water)bodem in kwaliteitsklassen, kent het Besluit als uitgangspunt dat de rekenkundige gemiddelden moeten voldoen aan de gestelde Maximale Waarden. Daarbij geldt een rekenregel voor het corrigeren van de normen voor standaardbodems naar de daadwerkelijk gemeten concentraties lutum en organische stof. Daarnaast zijn er twee bijzondere toetsingsregels: voor de Achtergrondwaarden en voor de indeling in de bodemkwaliteitsklasse wonen.

5.8.1 Bodemtypecorrectie

De normen voor het toepassen van grond en baggerspecie (tabel 1 en 2 van bijlage B in de Regeling) zijn opgesteld voor standaardbodems. Dat wil zeggen: bodems met 25% lutum en 10% organische stof. De normwaarden zijn echter afhankelijk van het daadwerkelijk gemeten lutum- en organisch stofgehalte. Daarom is het nodig om bij de beoordeling van de kwaliteit van de (water)bodem of van een partij toe te passen grond of baggerspecie de standaard normwaarden uit de tabellen om te rekenen naar normwaarden voor de betreffende bodem of de betreffende de partij grond of baggerspecie. De omgerekende normwaarden kunnen vervolgens met de gemeten gehalten worden vergeleken. De formules voor bodemtypecorrectie vindt u in bijlage G van de Regeling.

Nieuwbouwwijk, Leidschendam

Slooplocatie, Delft

5.8.2 Toetsingsregel Achtergrondwaarden

Vanwege statistische keuzes bij het afleiden van de Achtergrondwaarden is er bij onbelaste (water)bodems per stof 5% kans dat de Achtergrondwaarden toch worden overschreden. En de kans op het constateren van een overschrijding van de Achtergrondwaarden neemt toe naarmate meer stoffen worden geanalyseerd. Om te voorkomen dat onbelaste (water)bodems ten onrechte worden gekarakteriseerd als (water)bodem die niet voldoet aan de Achtergrondwaarden, wordt bij de toetsing van gehalten aan de Achtergrondwaarden een toetsingsregel toegepast. Deze is gebaseerd op het beleidsmatige uitgangspunt dat de kans op onterecht afkeuren van grond maximaal 5% mag bedragen, ongeacht het aantal getoetste stoffen.

Deze toetsingsregel is als volgt:

*De kwaliteit van grond en baggerspecie overschrijdt **niet** de Achtergrondwaarden als bij meting van ten minste **X** stoffen in de grond of baggerspecie de rekenkundig gemiddelde gehalten van maximaal **Y** stoffen verhoogd zijn ten opzichte van de Achtergrondwaarden (zie tabel 5.1 voor de X- en Y-waarden). De verhoging mag per stof maximaal 2x de Achtergrondwaarde voor die stof bedragen, waarbij voor alle stoffen geldt dat de verhoogde gehalten kleiner zijn dan of gelijk zijn aan de Maximale Waarden voor de klasse wonen van de betreffende stof.*

Tabel 5.1

X- en Y- waarden bij de toetsingsregels voor de Achtergrondwaarden

X	2	7	16	27	37
Y	1	2	3	4	5

5.8.3 Indeling kwaliteitsklassen ontvangende (water)bodem

Uitgangspunt bij de indeling in kwaliteitsklassen van de ontvangende (water)bodem, is dat de rekenkundige gemiddelden van de gemeten stoffen moeten voldoen aan de Maximale Waarden die horen bij de klassegrenzen van de klassen wonen en industrie voor grond en de klassen A en B voor baggerspecie.

Hierop is één uitzondering, namelijk voor het indelen van een bodemkwaliteitszone of een locatie waarop grond of baggerspecie wordt toegepast in de **bodemkwaliteitsklasse wonen**. Hiervoor geldt een bijzondere toetsingsregel. Hiermee wordt voorkomen dat een gebied op basis van de overschrijding van één parameter de bodem wordt ingedeeld in de bodemkwaliteitsklasse industrie. Dit zou in de praktijk de ongewenste situatie kunnen opleveren dat ook voor alle overige stoffen

minder strenge eisen gelden en de concentraties kunnen toenemen tot de maximale waarde industrie, waardoor de kwaliteit van het gebied verslechtert.

Deze toetsingsregel is als volgt:

*De kwaliteit van de bodem overschrijdt **niet** de Maximale Waarden voor de kwaliteitsklasse wonen wanneer bij meting van ten minste **X** stoffen maximaal **Y** stoffen verhoogd zijn ten opzichte van de Maximale Waarden voor de kwaliteitsklasse wonen (zie tabel 5.2 voor de X- en Y-waarden). De verhoging mag per stof ten hoogste de Maximale Waarde voor de kwaliteitsklasse wonen vermeerderd met de Achtergrondwaarde voor die stof bedragen, waarbij voor alle stoffen geldt dat de gehalten van de gemeten stoffen kleiner zijn dan of gelijk zijn aan de Maximale Waarden voor de kwaliteitsklasse industrie.*

Tabel 5.2

X- en Y- waarden voor de toetsingsregel voor de bodemkwaliteitsklasse wonen

X	7	16	27	37
Y	2	3	4	5

Deze toetsingsregel geldt alleen voor de indeling van de ontvangende bodem in een kwaliteitsklasse. Voor de indeling van een partij toe te passen grond of baggerspecie geldt deze toetsingsregel niet (zie §5.8.4).

5.8.4 Indeling kwaliteitsklassen toe te passen grond en baggerspecie

Voor de indeling van een partij toe te passen grond of baggerspecie moeten de rekenkundige gemiddelden van alle stoffen voldoen aan de Maximale Waarden die horen bij de klassegrenzen van de klassen wonen en industrie voor grond en de klassen A en B voor baggerspecie.

Behalve de formules voor bodemtypecorrectie en de toetsingsregel voor de Achtergrondwaarden zijn bij deze indeling dus verder geen bijzondere rekenregels van toepassing.

De normen voor het toepassen van grond en baggerspecie zijn opgesteld voor standaardbodems.

Akker, Heijningen

5.9 Welke stoffen moeten worden onderzocht?

Voor ruim 100 stoffen zijn in het Besluit normen opgenomen. Dit is een groslijst van stoffen die, vanuit milieuhygiënisch oogpunt, een risico met zich kunnen meebrengen. Bij de beoordeling van de kwaliteit van de bodem of van een partij grond of baggerspecie, moeten in principe alle stoffen aan de normen voldoen. Uit een onderzoek van TNO blijkt echter dat het voor de meeste stoffen onwaarschijnlijk is, dat deze daadwerkelijk in de bodem voorkomen in een concentratie boven de Achtergrondwaarden. Het analyseren van grond- en baggerspeciemonsters op het totale stoffenpakket is een kostbare zaak. Om die reden staat het Besluit toe dat er op een 'minimum' stoffenpakket wordt geanalyseerd wanneer er geen aanwijzingen zijn dat er ook andere stoffen in de bodem aanwezig kunnen zijn. Zijn deze aanwijzingen er wel, dan moet het te onderzoeken pakket met deze andere (mogelijk) aanwezige stoffen worden uitgebreid. Daarom is het bijvoorbeeld aan te raden om bij het ontgraven van grond uit een

voormalige boomgaard ook te analyseren op bestrijdingsmiddelen. Een handhaver kan namelijk op alle stoffen handhaven.

Het stoffenpakket is vastgelegd in de volgende normdocumenten:

- nBRL 9335 (partijen grond)
- NEN 5740 (landbodems)
- NVN 5720 (waterbodems)
- Richtlijn voor het opstellen van bodemkwaliteitskaarten

De samenstelling van het stoffenpakket wordt op het moment van het opstellen van deze handreiking gewijzigd. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar NEN en SIKB (zie bijlage 2).

Voor niet-genormeerde stoffen (zoals chloride) en voor stoffen die niet op de groslijst voorkomen (zoals nutriënten en zwevend stof) moet de zorgplicht in acht worden genomen (zie kader 4C).

Geuzenbos, Oostvoorne

Carlos Huijser van gemeente Berkelland:

“Voor draagvlak is één normstellend kader noodzakelijk”

“Ik vind het een geweldig streven om één beleidskader te ontwikkelen voor grond, bouwstoffen en baggerspecie. Dat IPO, VNG en VROM overeenstemming hebben bereikt over de uitwisseling van grond zie ik als een wezenlijke stap. Het is goed dat gemeenten met een bodemkwaliteitskaart vijf jaar de tijd krijgen voor de overgang naar het nieuwe beleid. Ook zijn we denk ik beter af met de mogelijkheid om niet alleen opdrachtgevers, zoals nu, maar ook de uitvoerende bedrijven aansprakelijk te kunnen stellen voor fouten.”

“Het nieuwe beleid is voor ons vooral relevant voor het buitengebied. De landbouw loopt terug en in plaats daarvan ontwikkelen we natuur en water. Bij de aanleg van houtwallen of het laten meanderen van beken gaat het vaak om miljoenen kubieke meters grondverzet. Vroeger zou dat leiden tot een onevenredige keuringsinspanning, en getwist over het toetsingskader en de normering. Met het nieuwe beleidskader is het straks niet alleen goedkoper, maar ook milieuhygiënisch verantwoord. Het is een zegen als dat zo kan, mits er wel een normstellend kader komt in relatie tot de bodemsanering.”

5.10 Afstemming met bodemsaneringsbeleid

5.10.1 Afstemming normen

In het kader van vereenvoudiging en modernisering van bodemregelgeving is het gewenst dat de in het kader van het Besluit opgestelde Maximale waarden ook worden toegepast in het kader van bodemsaneringen. Hiertoe wordt de Regeling uniforme saneringen en de Circulaire bodemsanering aangepast.

5.10.2 Afstemming saneringsdoelstellingen

Het bevoegd gezag voor het Besluit is in de meeste gevallen de gemeente, terwijl het bevoegd gezag bodemsanering in de meeste gevallen de provincie is (uitgezonderd de 26 rechtstreekse gemeenten). Daarom is in een aantal situaties afstemming nodig tussen de provincie als bevoegd gezag in het kader van bodemsanering en de gemeente als lokaal bevoegd gezag in het kader van het Besluit. Hierbij gaat het voornamelijk om het vaststellen van saneringsdoelstellingen (terugsaneerwaarden) en het toepassen van ernstig verontreinigde grond en baggerspecie.

In het bodemsaneringsbeleid wordt momenteel nog gebruik gemaakt van de Bodemgebruikswaarden (BGW's) als saneringsdoelstelling. Deze gelden zowel voor uniforme saneringen (op grond van het Besluit uniforme saneringen, oftewel BUS) als voor reguliere saneringen (op basis van een saneringsplan). In bijlage 1 van de Regeling uniforme saneringen is een overzicht opgenomen van de aldaar geldende BGW's. Dit zijn landelijk geldende terugsaneerwaarden voor immobiele verontreinigingssituaties waarvan niet mag worden afgeweken. Bij mobiele verontreinigingssituaties mag het bevoegd gezag bodemsanering in concrete situaties afwijken van de genoemde BGW's, op basis van een afwegingsproces waarin naast het beoogde saneringsresultaat en de kosten ook andere aspecten een rol spelen. Deze afwijkingmogelijkheid geldt ook voor de Maximale Waarden van het Besluit.

Om een goede afstemming te krijgen is in de nota van toelichting bij het Besluit opgenomen dat de bodembeheerder voor het stellen van Lokale Maximale Waarden advies vraagt aan de belanghebbende bestuursorganen, waaronder ook het bevoegd gezag bodemsanering. Het lokale bevoegd gezag moet vervolgens aangeven wat er is gedaan met de verstrekte adviezen. Op deze manier kunnen beide overheden bij besluitvorming met betrekking tot de bodemkwaliteit zo veel mogelijk uitgaan van dezelfde kwaliteitseisen. Provincies kunnen in hun eigen beleid aangeven dat bij saneringen zo veel mogelijk wordt aangesloten bij de door de gemeente vastgestelde Lokale Maximale Waarden. Het blijft echter mogelijk voor provincies om op grond van de Wet bodembescherming in een individueel geval af te wijken van deze Lokale Maximale Waarden.

Voor niet genormeerde stoffen moet de zorgplicht in acht worden genomen.

Toepassen van een partij grond of baggerspecie

U heeft een partij grond of baggerspecie en u wilt deze ergens toepassen. Hoe pakt u dat aan binnen de kaders van het Besluit?

Aan de hand van stappenplannen wordt in dit hoofdstuk duidelijk gemaakt waar u mee te maken krijgt bij:

1. het toepassen van een partij grond of baggerspecie op de landbodem of in oppervlaktewater;
2. het verspreiden van een partij baggerspecie in oppervlaktewater of over het aangrenzende perceel.

6.1 Stappenplan: van ontgraven tot toepassen

In figuur 6.1 is schematisch aangegeven hoe u een partij grond of baggerspecie kunt toepassen binnen de kaders van het Besluit. Per stap is een nadere uitleg opgenomen.

Figuur 6.1

Stappenplan toepassen van een partij grond of baggerspecie

Stap 1: Bepaal de kwaliteit

Van elke toe te passen partij grond of baggerspecie moet de kwaliteit bekend zijn en aangetoond kunnen worden met een milieuhygiënische verklaring. Alleen **particulieren en agrariërs** zijn vrijgesteld van de verplichting tot kwaliteitsbepaling en het beschikbaar hebben van een milieuhygiënische verklaring (zie §4.3.3). Een toelichting op de verschillende soorten milieuhygiënische verklaringen voor grond en baggerspecie vindt u in §4.4. Wanneer nog geen milieuhygiënische verklaring aanwezig is, moet de kwaliteit van de partij worden onderzocht. Dit kan met een (water)bodemonderzoek of een partijkeuring, uitgevoerd door een erkend persoon of bedrijf (zie hoofdstuk 2). Op sommige locaties geldt de (water)bodemkwaliteitskaart als bewijsmiddel voor de kwaliteit van de (te) ontgraven partij. Of dit het geval is kunt u navragen bij de gemeente of de waterkwaliteitsbeheerder.

De kwaliteit van de partij bepaalt of de partij mag worden toegepast in het kader van het Besluit. Zie hiervoor figuur 6.2.

Stap 2: Zoek een toepassingslocatie

Waar en op welke manier kan de partij grond of baggerspecie worden toegepast? Misschien hebt u al een geschikte toepassing op het oog. Is dit het niet geval dan kunt u bij een grondbank, aannemer of bij de gemeente informeren waar vraag is naar grond of baggerspecie.

2a. Locatie gevonden

Hebt u een geschikte toepassingslocatie gevonden? Controleer dan of wordt voldaan aan de volgende voorwaarden:

- De toepassing is nuttig.
Zie hiervoor kader 4B. Wanneer geen sprake is van een nuttige toepassing dan mag de partij grond of baggerspecie niet worden toegepast binnen het kader van het Besluit.
- De eigenaar van de ontvangende partij stemt toe met de toepassing van de betreffende partij.
Wanneer de eigenaar geen toestemming geeft (bijvoorbeeld omdat het kleigrond betreft in plaats van zandgrond) moet een andere toepassingslocatie worden gezocht.

2b. Geen locatie gevonden

Wanneer (nog) geen geschikte toepassingslocatie beschikbaar is, kan de grond of baggerspecie worden opgeslagen bij een grondbank of in een depot in eigen beheer.

In §6.3 vindt u de regelgeving voor de verschillende tijdelijke opslagmogelijkheden voor grond en baggerspecie op grond van het Besluit.

Figuur 6.2 Kwaliteit en toepassingsmogelijkheden

Uiterwaarden Maas bij Aalst

Figuur 6.3 Toelichting op het bepalen van de toepassingseisen

Stap 3: Toets of de partij voldoet aan de toepassingseisen

Als de mogelijke toepassingslocatie bekend is, moet worden getoetst of de kwaliteit van de partij grond of baggerspecie voldoet aan de toepassingseisen ter plaatse. In figuur 6.3 vindt u een toelichting op het bepalen van de toepassingseisen. De verschillende toetsingskaders (generiek, gebiedsspecifiek of grootschalige toepassing) en bijbehorende normen zijn uitgewerkt in hoofdstuk 5.

Als de kwaliteit van de partij voldoet aan de toepassingseisen, kan de toepassing (na melding) plaatsvinden. Wanneer niet aan de toepassingseisen kan worden voldaan, dan kan de partij worden opgeslagen voor latere toepassing.

Stap 4: Meld de toepassing

Het toepassen van grond of baggerspecie moet uiterlijk vijf werkdagen voor de toepassing worden gemeld.

De meldingsplicht geldt niet voor de volgende toepassingen:

- de toepassing van grond of baggerspecie door particulieren;
- het toepassen van grond of baggerspecie binnen een landbouwbedrijf als de grond of baggerspecie afkomstig is van een tot dat landbouwbedrijf behorend perceel grond waarop een vergelijkbaar gewas wordt geteeld als op het perceel grond waar de grond of baggerspecie wordt toegepast;

- het verspreiden van baggerspecie uit een watergang over de aan de watergang grenzende percelen;
- het toepassen van schone grond en baggerspecie in hoeveelheden kleiner dan 50 m³.

De melding vindt plaats via het meldpunt bodemkwaliteit (www.meldpuntbodemkwaliteit.senternovem.nl).

Hier vindt u ook nadere informatie over het melden, zoals welke gegevens moeten worden gemeld en de meldingsformulieren. Iedere melding wordt direct doorgestuurd naar het juiste lokale bevoegd gezag. Het bevoegd gezag controleert de meldingen. Wanneer de gemelde toepassing niet in overeenstemming is met het lokale beleid of wanneer de aangeleverde informatie van onvoldoende kwaliteit is, dan moet het bevoegd gezag dit binnen vijf werkdagen aangeven.

Stap 5: Pas de partij toe

Vijf werkdagen na de melding en zonder tegenbericht van het bevoegd gezag, mag de toepassing conform de melding plaatsvinden.

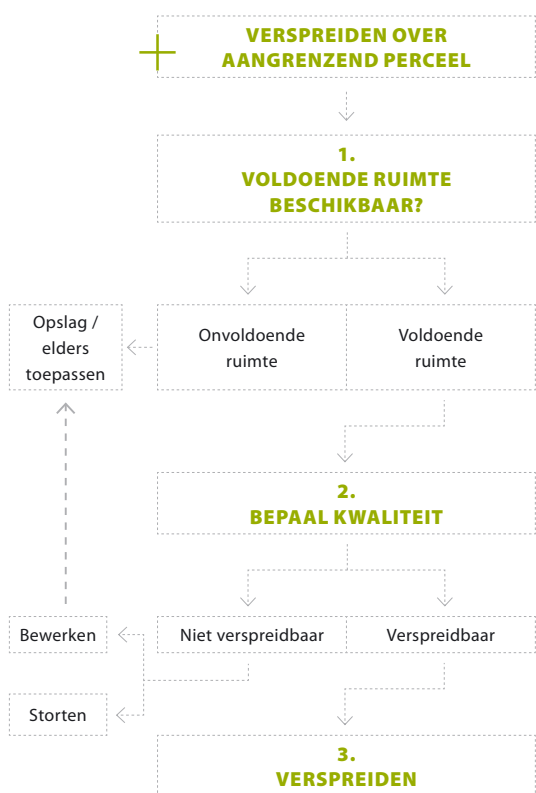
6.2 Stappenplan: van baggeren tot verspreiden

Baggerspecie kan op twee manieren worden verspreid:

- over aangrenzende percelen
- in oppervlaktewater

In figuur 6.4 en 6.5 is voor beide vormen van verspreiding schematisch weergegeven hoe u een partij baggerspecie kunt verspreiden binnen de kaders van het Besluit. Per stap is een nadere uitleg opgenomen. Voor verspreiding over aangrenzende percelen vindt u een nadere uitleg per stap in §6.2.1. Voor verspreiding in oppervlaktewater in §6.2.2.

Figuur 6.4 Stappenplan voor het verspreiden van baggerspecie over aangrenzend perceel

6.2.1 Verspreiding over aangrenzende percelen

Voor het verspreiden van baggerspecie over aangrenzende percelen is in het Besluit een bijzonder toetsingskader opgenomen. In de meeste gevallen zullen waterschappen met dit toetsingskader te maken krijgen. Aan de hand van de volgende stappen wordt duidelijk of een partij baggerspecie kan worden verspreid over aangrenzende percelen.

Stap 1: Is voldoende ruimte beschikbaar?

Of baggerspecie over de aangrenzende percelen van een water-

gang kan worden verspreid, is in de meeste gevallen afhankelijk van de beschikbare ruimte in relatie tot de hoeveelheid te verspreiden baggerspecie. Baggerspecie mag worden verspreid over het gehele aangrenzende perceel. Voor de aangelanden van de watergang geldt een ontvangstplicht voor de baggerspecie. Er zijn geen normen ten aanzien van de laagdikte. In overleg met de eigenaar van een perceel kan worden bepaald hoe-veel en waar op het perceel de baggerspecie wordt verspreid. Is geen, of onvoldoende ruimte beschikbaar, dan kan de baggerspecie in een depot worden geplaatst en (na ontwatering) ergens anders worden toegepast als bodem. U kunt hiervoor het stappenplan van §6.1 raadplegen.

Stap 2: Bepaal de kwaliteit van de te verspreiden baggerspecie

De kwaliteit van de te verspreiden baggerspecie wordt bepaald met een waterbodemonderzoek. In sommige gevallen is een waterbodemkwaliteitskaart beschikbaar, die als milieuhygiënische verklaring voor de kwaliteit kan dienen. Informeer hiervoor bij de waterkwaliteitsbeheerder. Wanneer de baggerspecie afkomstig is uit de omgeving van een riooloverstort mag de baggerspecie niet worden verspreid. De verontreinigingen zijn dan afkomstig van een puntbron en dit valt buiten de reikwijdte van het Besluit. De kwaliteit van de te verspreiden baggerspecie moet voldoen aan de Maximale Waarden voor verspreiden van baggerspecie over aangrenzende percelen (zie voor een toelichting §5.6.1). De kwaliteit wordt niet getoetst aan de kwaliteit of functie van de ontvangende bodem. Wanneer de kwaliteit van de baggerspecie niet aan deze Maximale Waarden voldoet, dan mag de baggerspecie niet worden verspreid. In dat geval kan de baggerspecie in depot worden gezet en (eventueel na ontwatering of rijping) ergens anders worden toegepast. De mogelijkheden en regels voor tijdelijke opslag binnen de kaders van het Besluit vindt u in §6.3.

Stap 3: Verspreiden

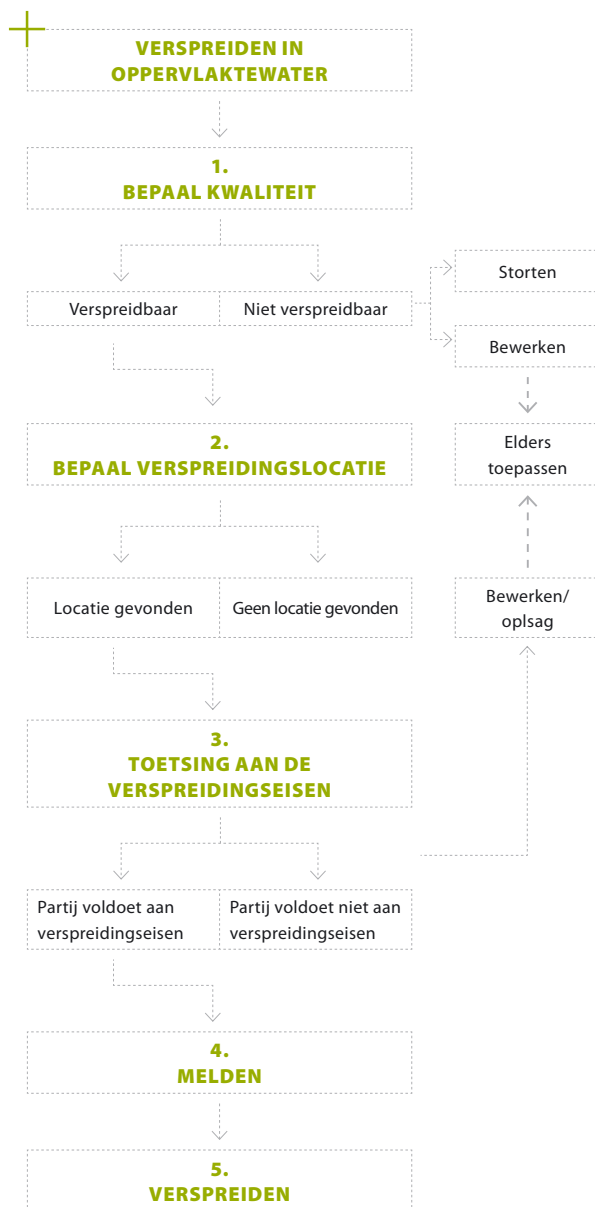
Verspreiding van baggerspecie over aangrenzende percelen hoeft niet te worden gemeld. Wanneer de kwaliteit voldoet aan de Maximale Waarden voor verspreiden van baggerspecie over aangrenzende percelen mag de baggerspecie worden verspreid.

6.2.2 Verspreiding in oppervlaktewater

Verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater vindt voornamelijk plaats in de Noordzee, de Zeeuwse Delta en de Waddenzee. Op kleinschaliger niveau vindt soms ook verspreiding plaats in rivieren en meren. Aan de hand van de volgende stappen worden de voorwaarden voor het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater verduidelijkt.

Verspreiding van baggerspecie in oppervlaktewater vindt voornamelijk plaats in de Noordzee, de Zeeuwse Delta en de Waddenzee.

Figuur 6.5 Stappenplan voor het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater

Stap 1: Bepaal de kwaliteit van de te verspreiden baggerspecie

De kwaliteit van de baggerspecie die wordt verspreid, moet bekend zijn en kunnen worden aangetoond met een milieuhygiënische verklaring. Een toelichting op de verschillende soorten milieuhygiënische verklaringen (en bijbehorende onderzoeken) voor grond en baggerspecie vindt u in §4.4. De kwaliteit van de partij bepaalt of de partij mag worden verspreid in het kader van het Besluit.

Stap 2: Bepaal de verspreidingslocatie

Bij het verspreiden van baggerspecie is de locatie van verspreiding relevant voor de toepassingsvoorwaarden. Hierbij zijn de volgende mogelijkheden:

- verspreiden in zoet oppervlaktewater
- verspreiden in zout oppervlaktewater (in zee)

Ook is het van belang om te weten of in het verspreidingsgebied verspreidingsvakken met bijbehorende maximaal te verspreiden hoeveelheden zijn aangewezen door de waterkwaliteitsbeheerder. In dat geval mag de baggerspecie alleen worden verspreid binnen deze verspreidingsvakken, tot aan de vastgestelde hoeveelheden. Wanneer onvoldoende ruimte beschikbaar is voor verspreiding van de baggerspecie, dan kan de baggerspecie in een depot worden opgeslagen en elders worden toegepast als bodem.

Stap 3: Toetsing aan de verspreidingseisen

Afhankelijk van de toepassingslocatie kunnen gebiedsspecifieke Lokale Maximale Waarden gelden als verspreidingseis. Informeer bij de waterkwaliteitsbeheerder welke verspreidingseisen precies gelden. Wanneer geen gebiedsspecifiek beleid is vastgesteld, gelden de generieke Maximale Waarden voor verspreiding in oppervlaktewater. Deze zijn verschillend voor verspreiding in zoet en zout oppervlaktewater (zie §5.5.1 en tabel 2 in bijlage B van de Regeling).

Let op! Voor het verspreiden van baggerspecie in de Nederlandse territoriale zee is op het moment van publicatie van deze handreiking een wetswijziging van de Wet verontreiniging zeewater (Wvz) in voorbereiding. Dit betekent dat tot aan de wetswijziging nog een ontheffing op grond van de Wvz moet worden aangevraagd. Na de inwerkingtreding van de wetswijziging is alleen het Besluit van toepassing.

Stap 4: Melden

Voor het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater geldt een meldingsplicht, tenminste vijf werkdagen vooraf-

gaand aan de verspreiding. Verspreiding van schone baggerspecie met een hoeveelheid kleiner dan 50m³ is hiervan uitgezonderd.

De melding vindt plaats via het meldpunt bodemkwaliteit (www.meldpuntbodemkwaliteit.senternovem.nl). Hier vind u ook nadere informatie over het melden, zoals welke gegevens moeten worden gemeld en de meldingsformulieren. Iedere melding wordt direct doorgestuurd naar het juiste lokale bevoegd gezag. Het bevoegd gezag controleert de meldingen. Wanneer de gemelde toepassing niet in overeenstemming is met het lokale beleid of wanneer de aangeleverde informatie van onvoldoende kwaliteit is, dan moet het bevoegd gezag dit binnen vijf werkdagen aangeven.

Stap 5: Verspreiden

Vijf werkdagen na de melding en zonder tegenbericht van het bevoegd gezag, mag de baggerspecie conform de melding worden verspreid.

6.3 Tijdelijke uitname en opslag van grond en baggerspecie

6.3.1 Tijdelijke uitname

Voor tijdelijke uitname van grond en baggerspecie stelt het Besluit geen extra verplichtingen. Dit is dus toegestaan zonder kwaliteitsbepaling, toetsing aan de functie en melding. De voorwaarde hierbij is dat de grond of bagger-

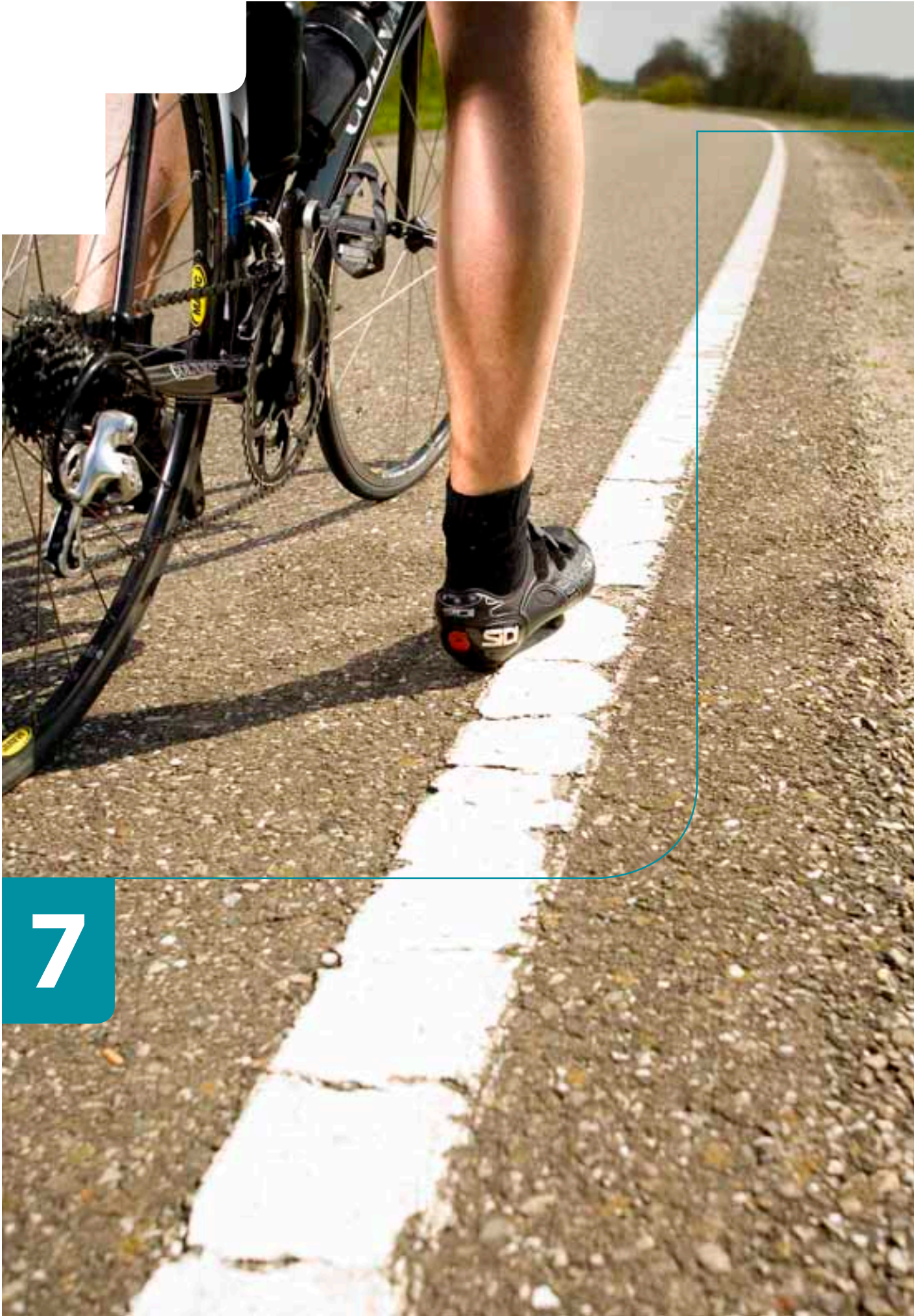
specie niet wordt bewerkt en op of nabij dezelfde plaats en onder dezelfde condities opnieuw in dezelfde toepassing wordt teruggebracht. Ook blijft de zorgplicht van toepassing (zie kader 4C). De term 'op of nabij' geeft enige speelruimte. Dit betekent dat de grond of baggerspecie niet precies op dezelfde plaats moeten worden toegepast, maar wel binnen dezelfde toepassing. Een voorbeeld hiervan is het wegnemen van bermgrond bij de reconstructie van een weg, waarna de bermgrond vervolgens wordt teruggelegd in de nieuwe berm.

6.3.2 Tijdelijke opslag

Tijdelijke opslag van grond en baggerspecie is in het kader van het Besluit in de meeste situaties niet langer vergunningplichtig op grond van de Wet milieubeheer en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren. Het Besluit maakt onderscheid tussen verschillende vormen van tijdelijke opslag. In tabel 6.1 is een samenvatting gegeven van de voorwaarden die bij de verschillende vormen van tijdelijke opslag horen. Wanneer niet aan de voorwaarden wordt voldaan, bijvoorbeeld omdat de kwaliteit niet voldoet, de maximale duur van de opslag wordt overschreden of nog geen eindbestemming bekend is, is alsnog een vergunning op grond van de Wet milieubeheer of de Wet verontreiniging oppervlaktewateren vereist. Ook moet bij tijdelijke opslag de zorgplicht in acht worden genomen (zie kader 4C).

Tabel 6.1 Vormen van tijdelijke opslag en bijbehorende voorwaarden van het Besluit

VORM VAN TIJDELIJKE OPSLAG	VOORWAARDEN VAN HET BESLUIT		
	MAXIMALE DUUR VAN DE OPSLAG	KWALITEITSEISEN	MELDINGSPLICHT
Kortdurende opslag	6 maanden	–	Ja
Tijdelijke opslag op landbodem	3 jaar	Kwaliteit moet voldoen aan de kwaliteitsklasse van de ontvangende bodem.	Ja, <i>met voorziene duur van opslag en eindbestemming</i>
Tijdelijke opslag in oppervlaktewater	10 jaar	Kwaliteit moet voldoen aan kwaliteitsklasse van de ontvangende waterbodem	Ja, <i>met voorziene duur van opslag en eindbestemming</i>
Weilanddepot: opslag van baggerspecie over aangrenzend perceel	3 jaar	Alleen baggerspecie die voldoet aan de normen voor verspreiding over aangrenzende percelen	Ja, <i>met voorziene duur van opslag en eindbestemming</i>
Opslag bij tijdelijke uitname	Looptijd van de werkzaamheden	–	Nee

Kiezen tussen gebiedsspecifiek en generiek beleid

Wanneer kiest u voor gebiedsspecifiek beleid? En wanneer volstaat het generieke beleid? Bodembeheer is maatwerk. Daarom biedt het Besluit de mogelijkheid om lokale normen vast te stellen die optimaal aansluiten bij de kwaliteit, functies en ontwikkelingen in een gebied. Dit kan voor een bepaald gedeelte binnen het beheergebied, zoals alleen voor een bepaald industriegebied of natuurgebied, of voor meerdere beheergebieden. Verder kunt u voor een of meerdere stoffen gebiedsspecifiek beleid maken.

7.1 Wie kan kiezen?

De lokale bodem- en waterkwaliteitsbeheerders zijn bevoegd om gebiedsspecifiek beleid vast te stellen. Gemeenten kunnen lokale normen vaststellen voor landbodems in hun beheergebied en waterschappen en Rijkswaterstaat voor de waterbodems.

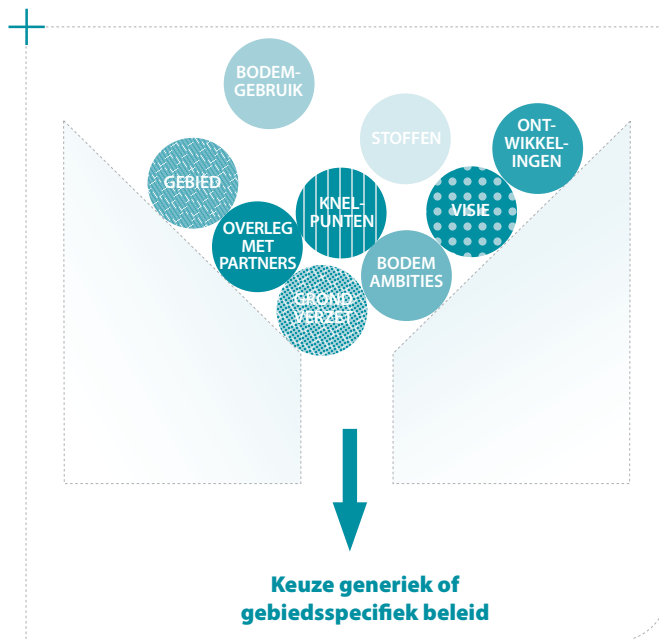
Daarnaast kunnen ook andere partijen het initiatief nemen om gebiedsspecifiek beleid op te stellen. Bijvoorbeeld natuur- of milieuorganisaties in het kader van een hoger beschermingsniveau, of projectontwikkelaars om een ruimtelijke ontwikkeling mogelijk te maken. Samenwerking met de betrokken gemeenten en waterkwaliteitsbeheerders is noodzakelijk om gebiedsspecifiek beleid daadwerkelijk vast te stellen en te implementeren.

7.2 Wanneer kunt u kiezen en hoe maakt u een keuze?

Bij inwerkingtreding van het Besluit is automatisch het generieke beleid van toepassing. Voor gemeenten die op dat moment nog een geldige bodemkwaliteitskaart hebben, geldt een uitzondering. Deze gemeenten kunnen - tot maximaal vijf jaar na vaststelling van de kaart - volgens de bestaande bodemkwaliteitskaart en bodembeheerplan blijven werken. In deze periode kan dan de afweging tussen generiek en gebieds-specifiek worden gemaakt.

Voor welke gebieden is het interessant om te kiezen voor gebiedsspecifiek beleid? En wanneer volstaat het generieke beleid? Helaas is op deze vragen geen eenduidig antwoord te geven. Elk gebied is immers anders. Om u te ondersteunen bij de keuze tussen generiek en gebiedsspecifiek beleid, is in dit hoofdstuk een stappenplan opgenomen. Met dit stappenplan wijzen we u op de factoren die een belangrijke rol (kunnen) spelen en we geven tips voor de aanpak. Hebt u zelf aanvullingen op het stappenplan of geeft u de voorkeur aan een andere werkwijze, dan is dat uiteraard mogelijk. Het stappenplan is geen verplichting, maar slechts een hulpmiddel.

Medewerkers van Rijkswaterstaat wijzen we erop dat binnen Rijkswaterstaat een eigen stappenplan beschikbaar is voor gebiedsspecifiek beleid voor de Rijkswateren via www.rijkswaterstaat.nl. Daarnaast is voor het kiezen en opnemen van verbredingsthema's in het bodembeleid een stappenplan beschikbaar via www.bodemambities.nl.

7.3 Het stappenplan 'kiezen'

Het stappenplan 'kiezen' begint met een gebiedsvisie. Welke wensen zijn er ten aanzien van de water- en bodemkwaliteit en de ruimte voor hergebruik van grond en baggerspecie? De antwoorden op deze vragen zijn afhankelijk van de verschillende actoren en hun belangen, de gebruiksfuncties en ruimtelijke ontwikkelingen in een gebied. Deze elementen vormen gezamenlijk een gebiedsvisie. Vervolgens wordt de huidige situatie in kaart gebracht. Waar staan we nu? En wat zijn de consequenties van het generieke beleidskader? Is de gebiedsvisie daarmee realiseerbaar? Waar liggen kansen of ontstaan er knelpunten?

7A

Gevoel voor de bal?

Generiek of gebiedsspecifiek beleid? Deze keuze is geen simpele invuloefening. Toch is er een aantal vuistregels te noemen die u een 'gevoel voor de bal' kunnen geven. In onderstaand schema is een aantal voorbeelden genoemd die illustreren wanneer voor een bepaald gebied het generieke, of juist het gebiedsspecifieke beleid, in de meeste gevallen geschikt zal zijn.

WANNEER GENERIEK BELEID?

- Overwegend schone gebieden, zonder specifieke probleemstoffen
- Gebieden met een landbouw- of natuurfunctie
- Gebieden met weinig grondverzet en een beperkte baggeropgave
- Gebieden zonder bijzondere ambities ten aanzien van de gebiedskwaliteit

WANNEER GEBIEDSSPECIEF?

- Gebieden met diffuse (ernstige) verontreinigingen
- Gebieden met specifieke probleemstoffen (zoals DDT, lood of van nature verhoogde achtergrondconcentraties arseen)
- Gebieden met veel grondverzet of een grote baggeropgave
- Gebieden met bijzondere ambities, bijvoorbeeld kwaliteitsverbetering voor natuurontwikkeling

Jos Mol van de gemeente Enschede

Een kijkje in de keuken van de gemeente Enschede

Als één van de eerste gemeenten in Nederland heeft Enschede onderzoek gedaan naar de wenselijkheid van gebiedsspecifiek beleid. Jos Mol biedt graag een kijkje in de keuken: "Ik kan alle andere gemeenten aanraden om deze exercitie een keer te doorlopen. Het geeft niet alleen inzicht in de keuze tussen generiek en gebiedsspecifiek, maar biedt ook aanvullende inzichten in de praktijk van alledag in je gemeente."

Generiek of gebiedsspecifiek beleid. Bent u er al uit?

Jos Mol: "Nee, om de consequenties van het Besluit bodemkwaliteit bij de gemeente Enschede te onderzoeken brengen we eerst in kaart waar nu en in de toekomst binnen de gemeente grondverzet gaat plaatsvinden. Voor dit overzicht zijn zowel marktpartijen als personen vanuit de gemeentelijke organisatie bevraagd. Deze interviews geven een ander beeld. Zo blijkt dat slechts een beperkt gedeelte van het grondverzet bij de gemeente wordt gemeld. Vervolgens hebben we bekeken wat de gevolgen zijn van het hanteren van het generieke beleid van het Besluit.

Je moet namelijk weten wat er met het generieke beleid verandert ten opzichte van het huidige grondverzetbeleid van de gemeente. Als dat slechts een beperkte wijziging is, dan biedt het opstellen van gebiedsspecifiek beleid weinig meerwaarde.

In overleg met buurgemeenten als Hengelo en Almelo zal de uiteindelijke keuze worden gemaakt. Hebben zij meer speelruimte nodig om hun gebiedsdoelen te realiseren, dan gaat Enschede daarin mee. Dan kiezen we toch voor het gebiedsspecifieke beleid."

Welke afwegingen spelen in Enschede een rol?

In de afwegingen van de gemeente speelt mee dat het huidige beleid tot 2010 kan worden gehandhaafd. Jos Mol: "Onze Raad heeft in 2005 een bodembeheerplan en een bodemkwaliteitskaart vastgesteld. Dankzij het overgangsbeleid van het Besluit kunnen we daar dus nog wel even mee door." Nadat de consequenties voor de grond- en baggerspeciepraktijk in de gemeente Enschede in beeld zijn gebracht, zal de gemeente de samenhang met andere bodemthema's onderzoeken. Ze analyseert daarbij de 26 bodemthema's uit de BodemKansenVerkenner. Jos Mol: "Voor de meeste thema's zal vrij snel duidelijk zijn dat deze voor onze gemeente niet van toepassing zijn. De resterende thema's willen we vervolgens serieus onderzoeken."

Hoe staat u tegenover het Besluit bodemkwaliteit?

"Zeer positief, want door het integrale normenkader zijn we straks verlost van de discussie over verschillende doelstellingen voor bodemsanering en grondverzet. Ook is het goed dat we voor iedere bodemgebruiksfunctie een eigen bodemkwaliteitsdoelstelling kunnen formuleren. Ruimtelijke ontwikkelingen komen daardoor meer centraal te staan. Dat is absoluut een pluspunt."

En biedt het gebiedsspecifieke kader daar oplossingen voor? Op basis hiervan wordt inzichtelijk voor welke gebiedsdelen gebiedsspecifiek beleid nodig is om de gebiedsvisie te realiseren en voor welke gebiedsdelen het generieke beleid volstaat.

Het doorlopen van dit stappenplan is geen verplichting maar een hulpmiddel. Hebt u zelf aanvullingen op het stappenplan of geeft u de voorkeur aan een andere werkwijze, dan is dat uiteraard mogelijk.

Tabel 7.1 Stappenplan

STAPPEN		RESULTAAT
Stap 1 Stap 2 Stap 3	Betrek relevante actoren Verken de gebiedsopgaven t.a.v. van grond- en baggerverzet Verken de wensen en ambities t.a.v. de gebiedskwaliteit	Gebiedsvisie
Stap 4 Stap 5 Stap 6 Stap 7	Breng de huidige situatie in kaart Bepaal de gevolgen van het generieke beleid Verken gebiedsspecifieke oplossingsmogelijkheden en maak keuzes Leg keuzes voor aan bestuurders	Onderbouwde keuze
Stap 8	Bereid de implementatie voor	Voorbereiding implementatie

7.4 Toelichting op de stappen

Stap 1: Betrek de relevante actoren

Binnen een gebied hebben verschillende partijen (actoren) hun eigen belangen en wensen over de bodem- en waterkwaliteit en de hergebruiksmogelijkheden voor grond en baggerspecie. Door vroegtijdig in kaart te brengen om welke actoren en belangen het gaat en deze partijen te betrekken bij het maken van beleidskeuzes, kan later veel tijd worden bespaard. Er zijn dan geen 'vergeten' belangen en er ontstaat meer draagvlak voor het gekozen beleid. Bovendien spelen de relevante actoren ook een belangrijke rol bij de uitvoering van het beleid.

De relevante actoren bevinden zich zowel binnen de eigen organisatie als buiten de eigen organisatie. Externe relevante actoren zijn in ieder geval: (buur)gemeenten, waterschappen, provincies, milieudiensten en Rijkswaterstaat. Wie de overige relevante actoren zijn, kan per gebied verschillen. In elk geval

kan worden gedacht aan (natuur)terreinbeheerders (zoals DLG, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten), agrariërs, aannemers, grondbanken en projectontwikkelaars. Denk als beleidsmaker ook aan het betrekken van de bestuurders. De 'organisatieverkenner' van het project Routeplanner lokale bodemambities is een handig hulpmiddel om de relevante interne en externe actoren in beeld te brengen. Zie hiervoor www.bodemambities.nl.

Een 'gebied' hoeft overigens niet beperkt te blijven tot een beheergebied van één gemeente of waterschap. Samenwerking tussen verschillende beheergebieden biedt de mogelijkheid om gezamenlijk meer kansen en oplossingen te vinden voor eventuele kwaliteits- of hergebruiksproblemen. U kunt gebruikmaken van al bestaande (regionale) samenwerkingsverbanden om de relevante actoren te benaderen.

Stap 2: Verken de gebiedsopgaven ten aanzien van gronden baggerverzet

In de meeste gevallen zijn ruimtelijke of maatschappelijke opgaven de aanleiding voor gebiedsspecifiek beleid. Denk bijvoorbeeld aan woningbouwprojecten, de ontwikkeling van recreatie- of natuurgebieden, herinrichtingsprojecten, baggerwerkzaamheden of rivierverruimingprojecten. In deze situaties is veel vraag naar grond en baggerspecie of er komt juist veel grond en baggerspecie vrij die elders hergebruikt kan worden. Ook bepalen deze ontwikkelingen de gebruiksfunctie en daarmee de gewenste kwaliteit. In sommige gebie-

De relevante actoren bevinden zich zowel binnen als buiten de eigen organisatie.

Woonkern Macharen

den stagneren ontwikkelingen of is sprake van verhoging van de kosten, omdat onvoldoende hergebruiksmogelijkheden beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld omdat alleen schone grond en baggerspecie mag worden hergebruikt vanwege de landbouwfunctie van een gebied, terwijl de vrijkomende grond uit hetzelfde gebied licht verontreinigd is.

Met de relevante actoren kunnen de gebiedsopgaven worden geïnventariseerd. Dit kan als volgt worden opgepakt:

- Maak een overzicht van alle verwachte ontwikkelingen (bijvoorbeeld voor de komende vijf jaar) in het beheergebied en de omliggende gebieden, waarbij grond of baggerspecie nodig is of vrijkomt. Maak zo concreet mogelijk waar en wanneer dit aan de orde is.
- Maak een inschatting van de hoeveelheden grond en baggerspecie die nodig zijn en vrijkomen (vraag en aanbod) en geef deze hoeveelheden aan op een gebiedskaart.
- Raadpleeg zowel interne afdelingen (zoals ruimtelijke ordening) en externe organisaties (zoals provincies, projectontwikkelaars, grondbanken) voor een goed beeld van de omvang van vraag en aanbod.
- Bekijk op de Nieuwe kaart van Nederland de ruimtelijke plannen in de nabije toekomst.

Stap 3: Verken de ambities en wensen ten aanzien van de gebiedskwaliteit

Wat zijn de kwaliteitsdoelstellingen voor de bodem en voor het oppervlaktewater? Welke functies in het gebied stellen bijzondere eisen aan de bodemkwaliteit? In veel gevallen zijn de kwaliteitsdoelstellingen al vastgelegd door gemeenten, waterschappen en provincies. Bijvoorbeeld in bodem- of gebiedsvisies, streekplannen, waterkwaliteitsplannen, 'ruimte voor de rivier-plannen' of andere beleidsplannen voor woningbouw, recreatie of natuur. Daarnaast kunnen ook eisen worden gesteld aan de gebiedskwaliteit vanuit andere regelgeving, zoals de Natuurbeschermingswet of de Kaderrichtlijn water.

Behalve naar de ambities voor de chemische kwaliteit, kunnen ook bodemverbredingsthema's een rol spelen in het gebied. Denk bijvoorbeeld aan ambities om verdroging tegen te gaan, of om archeologische waarden te beschermen. U kunt de "Bodem Kansen Verkenner" van het project Routeplanner lokale bodemambities gebruiken, om te bepalen welke verbredingsthema's voor uw gebied relevant zijn en welke ambities u hiervoor kunt opstellen. Zie hiervoor www.bodemambities.nl.

De veranderlijkheid van de bodem

Verken alle ambities voor de bodemkwaliteit, de waterkwaliteit en de verbredingsthema's en leg deze vast, bij voorkeur op een gebiedskaart.

Stap 4: Breng de huidige situatie in kaart

Hoe ver liggen de huidige en gewenste situatie uit elkaar? Dit wordt duidelijk door de huidige situatie in kaart te brengen. Een goed beeld van de huidige situatie is ook nodig om te kunnen beoordelen of gebiedsspecifiek beleid nodig is om de gebiedsvisie te realiseren en ontwikkelingen niet te belemmeren.

De volgende gegevens over de huidige situatie moeten in kaart worden gebracht:

- a. de bodemfunctieklassen
- b. de (water)bodemkwaliteit en (water)bodemkwaliteitsklassen

Ad a. Bodemfunctieklassen

Bodemfuncties spelen in het Besluit een belangrijke rol. In het generieke beleid is de bodemfunctieklasse één van de twee pijlers voor het vaststellen van de toepassingseis. Daarom zijn gemeenten verplicht om binnen een half jaar na inwerkingtreding (van de eerste fase; zie §4.6) van het Besluit een bodemfunctieklassenkaart te laten vaststellen door het college van B&W, voor de gebieden waar het generieke kader van toepassing is. Afhankelijk van het tijdstip en de fasering van het keuzeprocess kan dus al een bodemfunctieklassenkaart beschikbaar zijn. Is dit nog niet het geval, dan kan de kaart binnen deze stap worden gemaakt. Een andere mogelijkheid is om in deze fase een voorlopige functieklassenkaart te maken en deze in de implementatiefase definitief te maken en vast te stellen. Meer informatie over hoe u de bodemfunctieklassenkaart opstelt, vindt u in Bijlage J van de Regeling en in §9.2 van deze handreiking.

Akker, Steurgat

Ad b. Actuele (water)bodemkwaliteit en (water)bodemkwaliteitsklassen

Veel gemeenten en een aantal waterschappen hebben de (water)bodemkwaliteit al vastgelegd op (water)bodemkwaliteitskaarten. Waar dit niet het geval is, kan de kwaliteit van verschillende deelgebieden worden ingeschat op basis van historische gegevens, de gebiedskennis bij de verschillende actoren en de omgevingskwaliteit. Hiervan kan een globale (water)bodemkwaliteitskaart worden gemaakt ten behoeve van het keuzeprocess. Hierbij raden we aan om ook een vertaalslag te maken naar de kwaliteitsklassen. Deze indeling wordt in de volgende stap gebruikt om de consequenties van het generieke beleid in kaart te brengen. Informatie over de indeling in kwaliteitsklassen vindt u in §5.8.

Stap 5: Breng de gevolgen van het generieke beleid in kaart

In deze stap worden de gevolgen van het generieke beleid in kaart gebracht. Daarbij staan twee vragen centraal:

- a. Wordt de gewenste (water)bodemkwaliteit gerealiseerd?
- b. Zijn er voldoende hergebruiksmogelijkheden voor vrijkomende grond en baggerspecie?

5a. Wordt de gewenste (water)bodemkwaliteit gerealiseerd?

Voor die gebieden waarvoor een kwaliteitsverbetering wordt nagestreefd (bijvoorbeeld vanwege de huidige of toekomstige functie; zie stap 3), wordt in deze stap nagegaan of de gewenste kwaliteitsverbetering kan worden gerealiseerd met generiek beleid, of dat gebiedsspecifiek beleid nodig is. Dit kan door voor deze gebieden achtereenvolgens het volgende uit te zoeken:

Wat is de toepassingseis per deelgebied?

Voor landbodems bepalen de actuele bodemkwaliteitsklasse en de bodemfunctieklasse van de ontvangende bodem welke kwaliteitsklasse grond of baggerspecie mag worden toegepast (zie §5.2). Uitgangspunt hierbij is dat de strengste eis geldt, zodat de bodemkwaliteit geschikt blijft voor de functie die erop wordt uitgeoefend. Voor waterbodems bepaalt de kwaliteitsklasse van de ontvangende waterbodem welke kwaliteitsklasse mag worden toegepast (zie §5.4). Geef de toepassingseisen per deelgebied aan op een gebiedskaart.

Wanneer is grond- en baggerverzet mogelijk met generiek beleid? En wanneer niet?

Hoe ontwikkelt de kwaliteit zich met generiek beleid?

Vanwege de klassensystematiek kunnen de concentraties van verschillende parameters op de lange termijn toe- of afnemen tot aan de waarden die horen bij de klassengrenzen van de klasse die als toepassingseis geldt. Voor een woongebied met concentraties die slechts in beperkte mate achtergrondwaarden overschrijden, kunnen op de lange termijn als gevolg van grondverzet de concentraties toenemen tot de Maximale Waarden voor de klasse wonen. Dit betekent een achteruitgang van de kwaliteit op stofniveau. De kwaliteit blijft echter wel geschikt om op te wonen. Het generieke beleid kan ook leiden tot kwaliteitsverbetering op stofniveau. Dit is bijvoorbeeld het geval in verontreinigde gebieden met een landbouw- of natuurfunctie (hier mag alleen schone grond en baggerspecie worden toegepast). Of bij een woongebied met kwaliteitsklasse industrie, waar alleen kwaliteitsklasse wonen mag worden toegepast.

Voor waterbodems geldt hetzelfde principe. De concentraties van afzonderlijke stoffen kunnen toe- of afnemen tot de maximale waarden die horen bij de klassen A en B, afhankelijk van de toepassingseis die ter plaatse geldt.

Past deze kwaliteit bij de gewenste gebiedskwaliteit zoals verkend in stap 3?

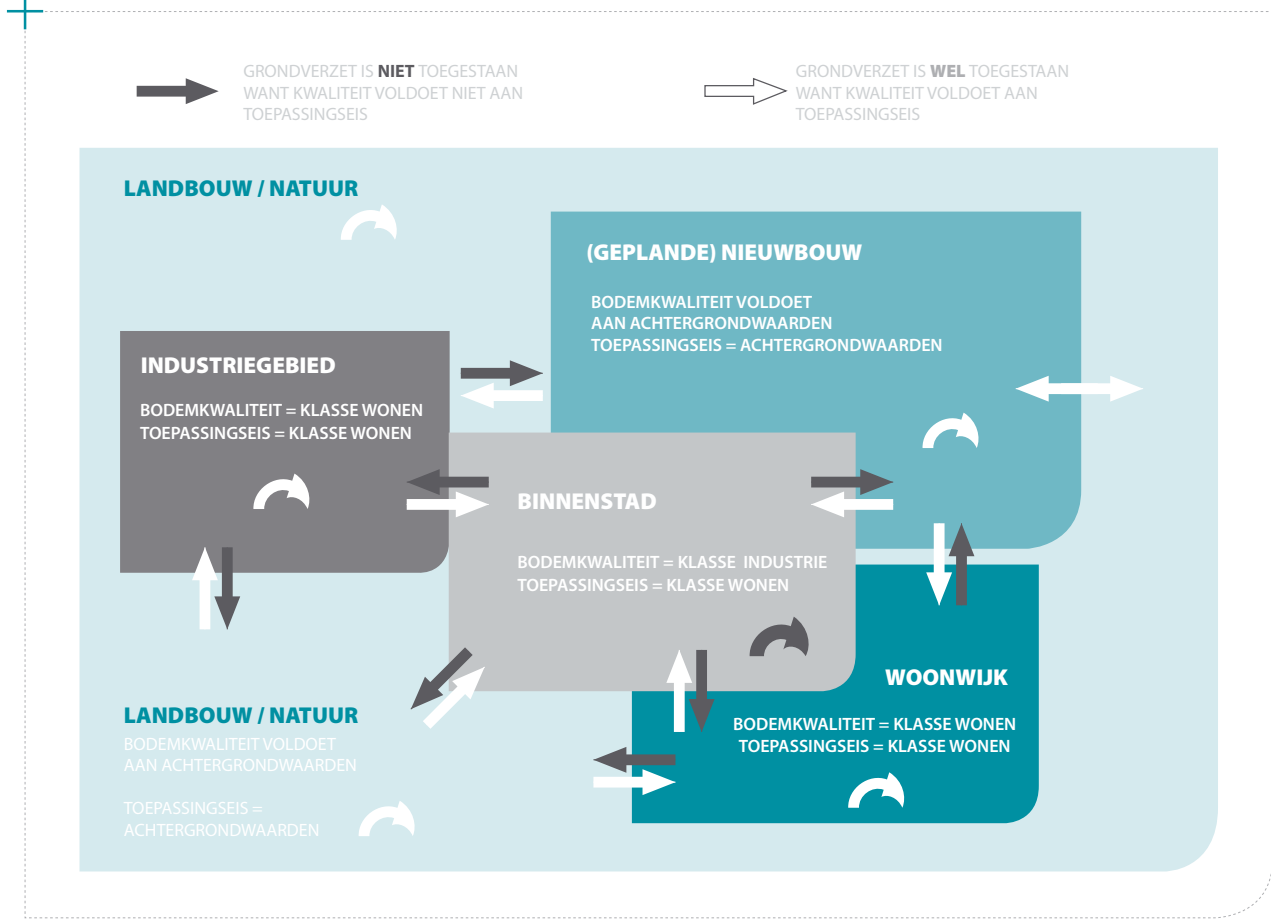
- **Zo ja:** dan biedt het generieke beleid voldoende bescherming voor de (water)bodemkwaliteit.
- **Zo nee:** bekijk voor welke stoffen andere normen zijn gewenst en geef aan wat de gewenste norm (toepassingseis) is.

5b. Zijn er voldoende hergebruikmogelijkheden voor grond en baggerspecie?

Wanneer is grond- en baggerverzet mogelijk met generiek beleid? En wanneer niet? Deze vraag is relatief eenvoudig te beantwoorden nu in stap 4 de toepassingseisen, (water)bodemkwaliteitsklassen en bodemfunctieklassen van het gebied in kaart zijn gebracht.

Op basis van de actuele bodemkwaliteitsklasse en de toepassingseis kan per deelgebied op een gebiedskaart (of in een tabel) worden aangegeven van en naar welke zones of deelgebieden grond of baggerspecie kan worden uitgewisseld. Dit is in het generieke beleid alleen toegestaan wanneer de

Figuur 7.1 Toelichting bij mogelijkheden grondverzet met generiek beleid

kwaliteit van de toe te passen grond of baggerspecie voldoet aan de toepassingsseis (de strengste klasse: functie of kwaliteit) die geldt voor de ontvangende (water)bodem. In figuur 7.1 is dit schematisch uitgewerkt. In de figuur is bijvoorbeeld te zien dat grond afkomstig uit het deelgebied 'Binnenstad' niet binnen het eigen deelgebied kan worden hergebruikt. De actuele kwaliteit is klasse industrie en dit voldoet niet aan de toepassingsseis (klasse wonen). Ook in de andere deelgebieden mag grond of baggerspecie met kwaliteitsklasse industrie niet worden toegepast. Worden geen ontwikkelingen verwacht in het deelgebied industrie (zie stap 2), dan vormt het generieke beleid geen knelpunt. Worden wel ontwikkelingen verwacht, dan kan dat een reden zijn om gebiedsspecifiek beleid op te stellen waarmee grondverzet binnen het deelgebied of naar een ander deelgebied mogelijk wordt gemaakt.

Bij het bepalen van de hergebruiksmogelijkheden moet worden opgemerkt dat bij grootschalige toepassingen de kwaliteit van de toe te passen grond of baggerspecie niet wordt getoetst aan de ontvangende (water)bodemkwaliteit. In plaats daarvan gelden emissie-eisen (zie §5.7). Dit kan ruimte bieden voor hergebruik van grond en baggerspecie. Verder moet ten aanzien van baggerspecie ook rekening worden gehouden met de volgende aspecten:

- Baggerspecie die wordt toegepast als bodem wordt op dezelfde wijze als een partij grond ingedeeld in een bodemkwaliteitsklasse (klasse wonen of industrie, of achtergrondwaarden)

- Verspreiding van baggerspecie over aangrenzende percelen is niet altijd mogelijk. Bijvoorbeeld vanwege de kwaliteit van de bagger of vanwege gebrek aan ruimte. Wanneer dit tot knelpunten leidt kan dit ook op de gebiedskaart worden aangegeven.

Het resultaat van stap 5 is een totaaloverzicht van de knelpunten die zijn gesignaleerd ten aanzien van de gewenste gebiedskwaliteit (5a) en de hergebruiksmogelijkheden (5b). Per knelpunt kan worden aangegeven om welke stof(fen) het gaat, om welke hoeveelheden en (als hierover voldoende informatie beschikbaar is) welke kosten ermee gemoeid zijn. Op basis van dit overzicht wordt in stap 6 gericht gezocht naar oplossingsmogelijkheden in het gebiedsspecifieke beleid.

Voor gebieden waarvoor geen knelpunten zijn gesignaleerd, kunt u aan de slag met de implementatie van het generieke beleid. Hoofdstuk 9 helpt u hierbij op weg. Het kan handig zijn om de uitkomsten van de tot nu toe doorlopen stappen vast te leggen, zodat bij ontwikkelingen in de toekomst op basis hiervan het keuzeproces opnieuw kan worden doorlopen.

Stap 6: Verken gebiedsspecifieke oplossingsmogelijkheden en maak keuzes

Deze stap is alleen relevant wanneer in stap 5 knelpunten zijn gesignaleerd voor het realiseren van de gewenste gebiedskwaliteit of hergebruiksmogelijkheden voor grond en baggerspecie, als gevolg van het generieke beleid. Voor de deelgebieden waar knelpunten zijn gesignaleerd kan

Weilanden, Antonispolder

aan de hand van de volgende vragen naar gebiedsspecifieke oplossingen worden gezocht:

1. In welke delen is kwaliteitsverbetering gewenst?
 - a. Voor welke stoffen?
 - b. Is een strengere norm voor deze gebieden acceptabel voor alle relevante actoren?
2. In welke delen kunnen hogere Lokale Maximale Waarden worden toegestaan? Bijvoorbeeld in gebieden die al diffuus verontreinigd zijn en/of een relatief ongevoelige functie hebben?
 - a. Kan grond en baggerspecie daar nuttig worden toegepast?
 - b. Welke knelpunten kunnen daarmee worden opgelost?
 - c. Welke kwaliteitsverbetering wordt daarmee elders gerealiseerd?
 - d. Zijn hogere Lokale Maximale Waarden acceptabel voor alle relevante actoren?

Bij diffuse verontreinigingen boven de Interventiewaarde kunnen ook Lokale Maximale Waarden boven de Interventiewaarden worden vastgesteld. Hiervoor gelden aanvullende voorwaarden (zie §5.3.3).

Het maken van keuzes over gebiedsspecifiek beleid (welke deelgebieden en welke normen?) kan de nodige tijd vergen. Niet alle actoren zullen het met elkaar eens zijn over voorstellen voor strengere of minder strenge Lokale Maximale Waarden. Als tip kan worden meegegeven dat de gezamenlijk opgestelde gebiedsvisie het kader vormt voor de te maken keuzes. Uitgangspunt is het streven naar een kwaliteit die aansluit bij de functies ter plaatse en het bieden van voldoende ruimte voor hergebruik zodat ontwikkelingen niet stagneren. Het is belangrijk dat de relevante actoren achter de gemaakte keuzes staan. Voor het vaststellen van de Lokale Maximale Waarden moet de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (afdeling 3.4) van de Algemene Wet Bestuursrecht worden gevolgd en het besluit tot vaststelling staat open voor bezwaar en beroep. Ook zijn de relevante actoren belangrijk voor een goede uitvoering van het beleid. Wanneer er veel knelpunten zijn, is het handig om prioriteiten te stellen. Zo kan eerst naar oplossingen worden gezocht voor de belangrijkste knelpunten.

Als resultaat van stap 6 kunnen de gemaakte keuzes en afwegingen worden vastgelegd in een document, met daarin aangegeven:

- voor welke delen van het gebied het generieke beleid van toepassing is;
- voor welke delen gebiedsspecifiek beleid wordt opgesteld. Met daarbij het doel, om welke stoffen

het gaat en wat de betekenis is voor de totale gebiedskwaliteit. Eventueel kan al worden aangegeven aan welke Lokale Maximale Waarden wordt gedacht of welke waarden minimaal of maximaal nodig zijn om een specifiek knelpunt op te lossen.

Stap 7: Leg keuzes voor aan bestuurders

In stap 1 zijn de bestuurders al genoemd als relevante actoren. Om tot daadwerkelijke implementatie van gebiedsspecifiek beleid over te gaan, is bestuurlijke steun noodzakelijk. De implementatie vraagt immers inzet van tijd en geld: onder andere voor het rekenen met de Risicotoolbox en voor het maken van een bodemkwaliteitskaart en de Nota bodembeheer. Gaan de bestuurders akkoord, dan kan aan de slag worden gegaan met de implementatie. Hoofdstuk 8 helpt u op weg bij de implementatie van gebiedsspecifiek beleid.

Stap 8: Bereid de implementatie voor

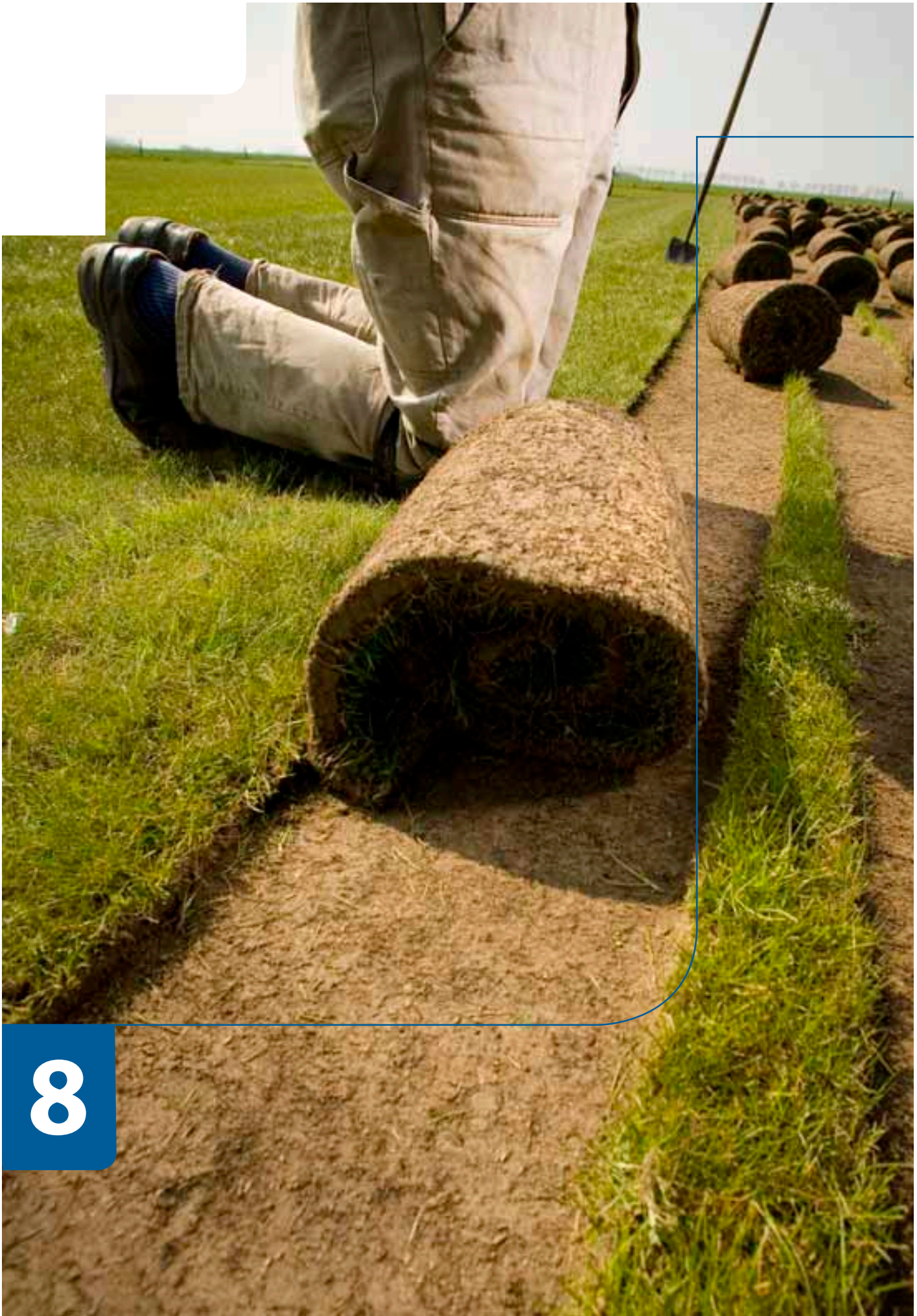
Aanbevolen wordt om het keuzeproces af te sluiten met het maken van concrete afspraken, als voorbereiding op de implementatie. Wat houdt de implementatie precies in? Wie doet wat en wanneer? Hoofdstuk 8 helpt u hierbij op weg.

Roland Lok, Gemeente Heerenveen:

“Oud en nieuw beleid naast elkaar in één gemeente”

Begin 2005 heeft de gemeente Heerenveen een nieuw bodembeheerplan laten vaststellen volgens de oude (toen geldende) interim-richtlijn. Een deel van de binnenstad is destijds bewust buiten de bodemkwaliteitskaart gehouden. Met de komst van het Besluit bodemkwaliteit wil de gemeente Heerenveen in dit deel alsnog grondverzet mogelijk maken.

Roland Lok: “Door eeuwenlang gebruik van het gebied door mensen voor bewoning en vestiging van bedrijven is een heterogeen verontreinigd gebied ontstaan waar plaatselijk overschrijdingen van de Interventiewaarden voorkomen. Volgens de oude interim-richtlijn was vrij grondverzet in dit gebied niet mogelijk. We hebben daarom bij het opstellen van de kaarten en het beleid de Herenwal, een deel van de binnenstad van Heerenveen, bewust niet meegenomen. We bekijken nu wat de mogelijkheden zijn binnen het gebiedsspecifieke beleid. De overige zones zijn relatief schoon. Daarvoor kijken we in hoeverre het generieke kader voldoende speelruimte biedt. Daarnaast pakt de provincie ook enkele specifieke punten provinciebreed op, zoals het huidige hergebruik van categorie 1 grond in kleinschalige werken en hergebruik van bagger.”

Implementatie van gebiedsspecifiek beleid

U hebt gekozen om gebiedsspecifiek beleid op te stellen voor één of meerdere delen van uw beheergebied. Hoe pakt u dit aan? Welke eisen stelt het Besluit? Een stappenplan helpt u op weg bij de implementatie van gebiedsspecifiek beleid.

8.1 Wat zijn de verplichtingen bij gebiedsspecifiek beleid?

Aan het opstellen van gebiedsspecifiek beleid stelt het Besluit de volgende eisen:

- De gekozen Lokale Maximale Waarden mogen niet leiden tot onaanvaardbare risico's. Daarom moet een risico-beoordeling worden uitgevoerd met de Risicotoolbox.
- Wanneer wordt toegestaan dat plaatselijk de bodemkwaliteit verslechterd, dan mag daar alleen gebiedseigen grond of baggerspecie worden toegepast, zodat elders in hetzelfde gebied de kwaliteit verbetert. Op deze manier is sprake van standstill op gebiedsniveau.
- De actuele bodem- en waterbodemkwaliteit en de gekozen Lokale Maximale Waarden worden vastgelegd op een (water)bodemkwaliteitskaart.
- Het gebiedsspecifiek beleid wordt met onderbouwing vastgelegd in een Nota bodembeheer. Het besluit tot vaststelling van het gebiedsspecifiek beleid door de gemeenteraad staat open voor bezwaar en beroep.

Erik Boegborn van Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden:
“In ieder geval profiteren we van versnelde procedures”

Erik Boegborn: “Omdat we zelf niet over voldoende mogelijkheden beschikken om baggerspecie te verspreiden of toe te passen, hebben we de medewerking van de gemeente hard nodig. Als die kiest voor generiek beleid, betekent dat voor ons waarschijnlijk een verslechtering voor de afzetmogelijkheden van baggerspecie. In de meeste gevallen moet baggerspecie in het generieke kader voldoen aan de achtergrondwaarde, omdat de ontvangende bodem vaak een landbouwfunctie heeft. Samen met de gemeente willen we daarom invulling geven aan gebiedsspecifiek beleid. Daarin is het zogeheten ‘standstill’ principe niet langer locatiegebonden, maar gebiedsgebonden. Zolang de gemiddelde bodemkwaliteit in het hele gebied niet verslechtert, mag ophoging van percelen ook met (licht) verontreinigde baggerspecie uit het gebied. Al met al verwacht ik van het gebiedsspecifieke beleid enkele procenten meer toepassingsmogelijkheden. Het Besluit biedt op administratief gebied in ieder geval vooruitgang, ook als de gemeente kiest voor het generieke beleid. Want straks hebben we in ieder geval minder vergunningen nodig en profiteren we van kortere procedures.”

8.2 Stappenplan implementatie gebiedsspecifiek beleid

Wanneer u bij het maken van de keuze voor gebiedsspecifiek beleid gebruik hebt gemaakt van het stappenplan van hoofdstuk 6, dan zijn alle benodigdheden aanwezig om aan de slag te gaan. Is dit niet het geval, controleer dan of u de volgende gegevens beschikbaar hebt van de gebiedsdelen waarvoor u gebiedsspecifiek beleid wilt opstellen:

- de stoffen waarvoor u Lokale Maximale Waarden wilt opstellen
- inzicht in de relevante actoren
- inzicht in de actuele (water)bodemkwaliteit
- inzicht in de bodemfuncties

Zijn deze gegevens beschikbaar? Dan kunt u het stappenplan van dit hoofdstuk doorlopen (zie figuur 8.1). Ook dit stappenplan is slechts een hulpmiddel. Hebt u voorkeur voor een andere werkwijze dan is dat uiteraard mogelijk.

Figuur 8.1 Stappenplan implementatie gebiedsspecifiek beleid

8.3 Toelichting op de stappen

Stap 1: Bepalen van de Lokale Maximale Waarden

In deze stap bepaalt u (nader) welke Lokale Maximale Waarden u in het gebiedsspecifieke beleid wilt vaststellen. Wat worden de lokale normen? Hebt u de Lokale Maximale Waarden al bepaald in het keuzeprocess dan kunt u direct verder naar stap 2. Hebt u nog slechts een globaal beeld dan moeten de Lokale Maximale Waarden nader worden bepaald. Welke waarden u precies kiest, is afhankelijk van de gewenste ruimte voor grond- en baggerverzet of de gewenste kwaliteitsverbetering in relatie tot de functies ter plaatse en de omgevingskwaliteit. Bepaal de Lokale Maximale Waarden in overleg met de relevante gebiedsactoren (zie §7.2.1).

Stap 2: Risicobeoordeling met de Risicotoolbox

Voor de gekozen Lokale Maximale Waarden die een verruiming betekenen ten opzichte van het generieke beleid, moet worden onderbouwd dat de waarden niet tot onaanvaardbare risico's leiden en dat de bodemkwaliteit geschikt blijft voor de functie die de bodem heeft. Voor het bepalen van de gevolgen van de gekozen Lokale Maximale Waarden is de Risicotoolbox ontwikkeld.

Hoe werkt de Risicotoolbox?

De Risicotoolbox berekent op basis van ingevoerde concentraties de humane, ecologische en landbouwriscio's voor de zeven verschillende bodemfuncties (zie §5.2.1) die worden

gebruikt in het gebiedsspecifieke beleid. Zo wordt berekend of de gekozen Lokale Maximale Waarden geschikt zijn voor de functie die de bodem heeft.

Wanneer de gekozen Lokale Maximale Waarden in de Risicotoolbox zijn ingevoerd, geeft de Risicotoolbox als uitkomst een beschrijving van de risico's die aan de orde zijn wanneer de (water)bodemkwaliteit het niveau van de ingevoerde concentraties bereikt. Of deze risico's daadwerkelijk optreden is afhankelijk van de bodemfunctie of het gebruik van het oppervlaktewater op de betreffende locatie.

De volgende drie uitkomsten zijn mogelijk:

1. Bij de gekozen Lokale Maximale Waarden blijft de kwaliteit geschikt voor alle bodemfuncties. Ook voor het oppervlaktewater is de kwaliteit blijvend geschikt voor verschillende vormen van gebruik. Er zijn dus geen risico's voor mens, milieu of ecosysteem. In dit geval kunt u doorgaan naar de volgende stap.

Kinderspeelplaats, Driel

8B

Voorbeelden van het omgaan met de uitkomsten van de Risicotoolbox

Voorbeeld 1

Een bevoegd gezag berekent dat in een binnenstedelijke bodemkwaliteitszone voor een bepaalde stof geen humane maar mogelijk wel ecologische risico's bestaan voor de bodemfunctie "wonen met tuin". Nadere beschouwing leert dat ca. 10% van het oppervlak van deze zone bestaat uit tuinen en dat de rest is bestraat of geasfalteerd. Op basis hiervan kan het bevoegd gezag besluiten dat de risico's daarom acceptabel zijn. Als toegevoegde maatregel kan in de Nota bodembeheer worden opgenomen dat vrijkomende grond uit deze zone niet mag worden toegepast in schonere zones.

Voorbeeld 2

Dezelfde situatie als voorbeeld 1, met als toevoeging dat de stof mogelijk ook humane risico's oplevert. Het bevoegd gezag besluit daarom te onderzoeken of de risico's zich ook daadwerkelijk voordoen en laat een gewasonderzoek uitvoeren. Daaruit blijkt dat de stof niet of slechts in zeer beperkte mate wordt opgenomen in de gewassen die in de moestuinen worden verbouwd. Op basis hiervan kan het bevoegd gezag besluiten dat de risico's acceptabel zijn. Als toegevoegde maatregel kan in de Nota bodembeheer worden opgenomen dat vrijkomende grond uit deze zone niet mag worden toegepast in schonere zones.

Voorbeeld 3

Een bevoegd gezag wil in een binnenstedelijk gebied een kinderspeelplaats met wat kleine moestuinen inrichten en ophogen met vrijkomende grond uit de binnenstedelijke bodemkwaliteitszone. De Risicotoolbox geeft aan dat er mogelijk humane risico's zijn voor spelende kinderen en mogelijke risico's bij gewasconsumptie. Ze besluit daarom van buiten het gebied grond aan te voeren die voldoet aan de achtergrondwaarden, en daarmee het speelterrein op te hogen.

Voorbeeld 4

Een akkerbouwer wil zijn terrein ophogen met een partij grond die wordt aangeboden door een handelaar. Hij vraagt zich af of deze partij grond geschikt is voor de teelt van aardappels en informeert bij het waterschap. Op basis van de chemische kwaliteit van de aangeboden partij grond berekent het waterschap dat er potentiële risico's zijn voor opname van lood in de aardappels. De akkerbouwer besluit daarom op zoek te gaan naar een andere partij grond om zijn terrein op te hogen.

2. Bij de gekozen Lokale Maximale Waarden is mogelijk sprake van overschrijding van onaanvaardbare risico's (overschrijding van het Saneringscriterium). In dat geval zijn de gekozen Lokale Maximale Waarden niet toegestaan. U kunt de betreffende Lokale Maximale Waarden aanpassen en opnieuw invoeren in de Risicotoolbox.
3. Bij de gekozen Lokale Maximale Waarden kunnen bij (een deel van) de huidige of toekomstige bodemfuncties of bij het actuele of toekomstige gebruik van het oppervlaktewater risico's optreden (geen onaanvaardbare risico's). In dit geval kan aanvullende informatie aantonen dat de gesignaleerde risico's niet aan de orde zijn in de daadwerkelijke situatie ter plaatse. Bijvoorbeeld omdat geen sprake is van gewasconsumptie uit tuinen. Ook kunnen met aanvullend beleid, bijvoorbeeld in de vorm van gebruiksbepalingen, de mogelijke risico's worden voorkomen.

Vanwege transparantie in het democratische proces van het vaststellen van gebiedsspecifiek beleid, worden de uitkomsten van de Risicotoolbox en de wijze waarop daarmee is omgegaan opgenomen in de Nota bodembeheer. In kader 8B vindt u een

Moestuin, Barwoutswaarder

aantal voorbeelden hoe u met de uitkomsten van de Risicotoolbox kunt omgaan.

Voor landbodems en voor waterbodems is een aparte Risicotoolbox beschikbaar. U kunt de Risicotoolbox kosteloos gebruiken via www.risicotoolboxbodem.nl. Hier vindt u ook meer uitleg over het gebruik van de Risicotoolbox en de verschillende rekenprogramma's die de Risicotoolbox gebruikt. Ook in de toelichting bij de Regeling vindt u meer informatie over de Risicotoolbox.

Stap 3: Opstellen (water)bodemkwaliteitskaart

Het opstellen van een bodemkwaliteitskaart (voor landbodems) of een waterbodemkwaliteitskaart (voor waterbodems) is een verplicht onderdeel in het gebiedsspecifiek beleid. Dit in tegenstelling tot het generieke beleid, waar een (water)bodemkwaliteitskaart een keuzeoptie is. De (water)bodemkwaliteitskaart maakt inzichtelijk welke kwaliteit aanwezig is en welke toepassingsseisen per deelgebied (of zone) gelden. Deze informatie is nodig om als toepasser vast te stellen welke kwaliteit grond of baggerspecie mag worden toegepast. Ook kan de (water)bodemkwaliteitskaart in bepaalde gevallen worden gebruikt als bewijsmiddel voor de kwaliteit van vrijkomende grond en baggerspecie. Zie hiervoor de toelichting op milieuhygiënische verklaringen voor grond en baggerspecie in §4.4.

De bodemkwaliteitskaart of waterbodemkwaliteitskaart wordt opgesteld volgens de Richtlijn bodemkwaliteitskaarten. Deze richtlijn vervangt de Interim-richtlijn 'Opstellen en toepassen van bodemkwaliteitskaarten in het kader van de Vrijstellingsregeling grondverzet' en is beschikbaar via www.nen.nl.

Stap 4: Opstellen Nota bodembeheer

Het opstellen van de Nota bodembeheer is een belangrijk onderdeel van de implementatie van gebiedsspecifiek beleid. Het gebiedsspecifieke beleid wordt in deze nota vastgelegd.

De Nota bodembeheer bestaat uit de volgende onderdelen:

- Een of meerdere kaarten met de begrenzing van het bodembeheergebied en de bodemfuncties;
- De (water)bodemkwaliteitskaart (zie stap 3);
- Een toelichting op de maatschappelijke opgaven, waaronder de omvang en locaties van de baggeropgave en het grondverzet en de verwachte ruimtelijke ontwikkelingen in de toekomst;
- De Lokale Maximale Waarden, inclusief motivatie en de resultaten van de Risicotoolbox;
- Indien van toepassing: de maximale gewichts-

Camping, Otterloo

Na vaststelling van het gebiedsspecifiek beleid komt het aan op de uitvoering. Goede communicatie is daarbij belangrijk, zowel intern als extern.

percentages bodemvreemd materiaal, inclusief motivatie en onderbouwing.

De Nota bodembeheer wordt afgestemd met de overige betrokken bevoegde bestuursorganen. Dit zijn onder andere de waterkwaliteitsbeheerders en provincies (als bevoegd gezag voor bodemsanering en als gebiedsbeheerder). Wanneer Lokale Maximale Waarden worden vastgesteld boven de Interventiewaarden, is instemming van het bevoegd gezag bodemsanering noodzakelijk in verband met de vaststelling van het saneringsplan voor het gebied waarop het grondverzet betrekking heeft.

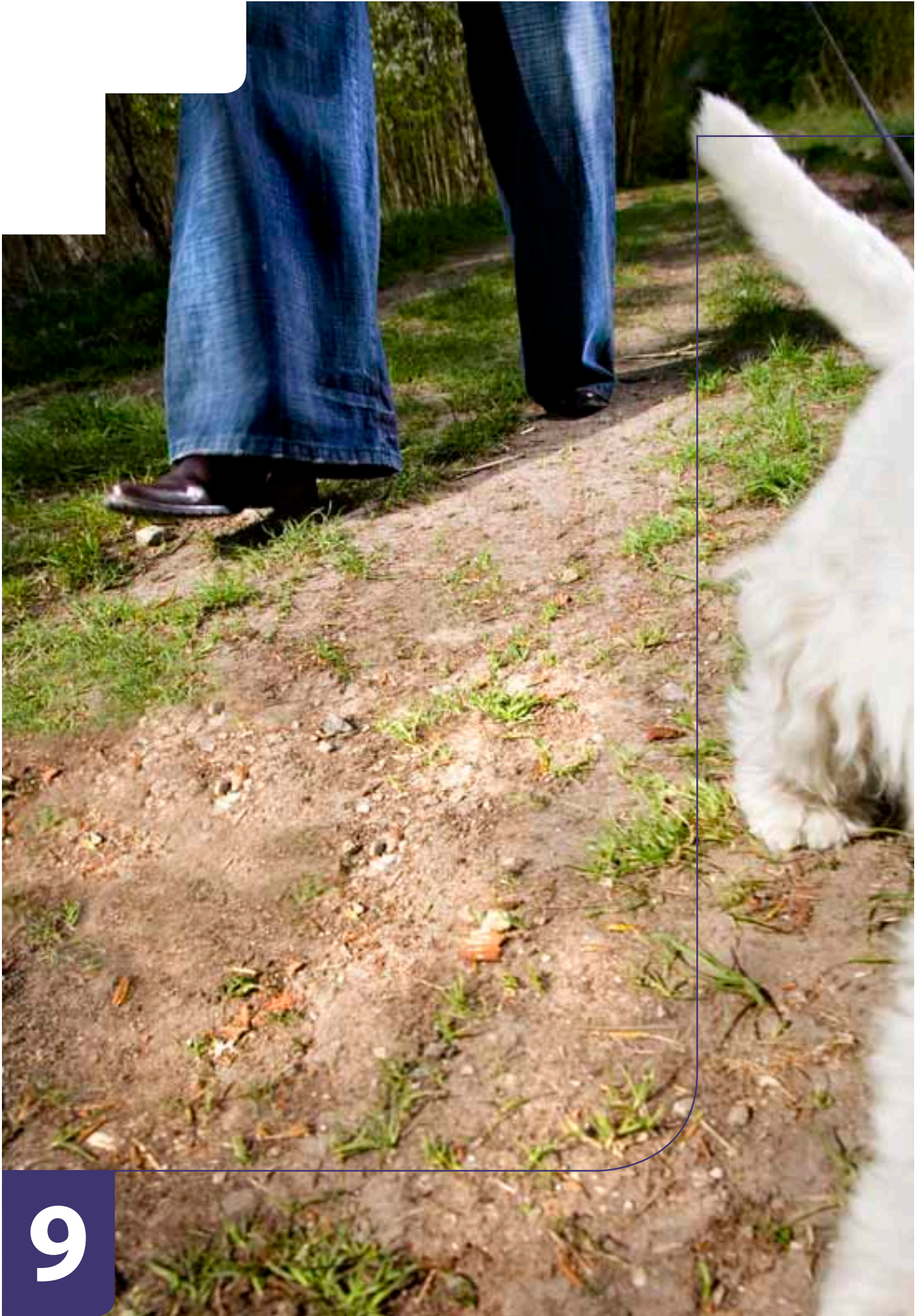
Stap 5: Vaststellen van het gebiedsspecifieke beleid

Afhankelijk van het bevoegd gezag van het beheergebied, wordt de Nota bodembeheer vastgesteld door de gemeente-

raad, het dagelijks bestuur van het waterschap of door de directeur Water en Scheepvaart van Rijkswaterstaat. Het besluit tot vaststelling van het gebiedsspecifieke beleid met de Lokale Maximale Waarden is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, waarop de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van toepassing is (zie afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht). Dit betekent dat het ontwerpbesluit gedurende zes weken ter inzage wordt gelegd en belanghebbenden hun zienswijzen kunnen indienen. Het besluit staat open voor bezwaar en beroep. De Nota bodembeheer wordt vastgesteld voor een periode van maximaal 10 jaar. Aan het einde van deze periode wordt de nota geëvalueerd en kunnen de Lokale Maximale Waarden eventueel worden bijgesteld.

Stap 6: Communicatie over gebiedsspecifiek beleid

Na vaststelling van het gebiedsspecifiek beleid komt het aan op de uitvoering. Goede communicatie is daarbij belangrijk, zowel intern als extern. Naast de eigen organisatie moeten ook andere partijen die met het gebiedsspecifieke beleid te maken krijgen goed worden geïnformeerd. Denk bijvoorbeeld aan aannemers, projectontwikkelaars, terreinbeheerders of agrariërs. Bodem+ geeft generieke informatie over het Besluit, maar de lokale bodem- en waterkwaliteitsbeheerders hebben de verantwoordelijkheid om over het lokale beleid te communiceren, zodat het beleid juist wordt uitgevoerd. Voor vragen of advies over communicatie over het Besluit kunt u contact opnemen met Bodem+.

Implementatie van generiek beleid

Voor alle gebiedsdelen waarvoor geen gebiedsspecifiek beleid is gemaakt, geldt het generieke beleid. Binnen een half jaar na inwerkingtreding van het Besluit moet het college van burgemeester en wethouders een kaart vaststellen met daarop de bodemfunctieklassen voor de gebieden waarop het generieke beleid van toepassing is. Hoe pakt u de implementatie van het generieke beleid aan? Een stappenplan helpt u op weg.

9.1 Wat zijn de verplichtingen bij generiek beleid?

In het generieke beleid is slechts één verplichting opgenomen voor lokale bodembeheerders, oftewel de gemeenten. Binnen een half jaar na inwerkingtreding van het Besluit moet het college van burgemeester en wethouders een kaart vaststellen met daarop de bodemfunctieklassen voor de gebieden waarop het generieke beleid van toepassing is. Wanneer de bodemfunctieklassen kaart nog niet is vastgesteld, mag alleen grond of baggerspecie worden toegepast met een kwaliteit die voldoet aan de Achtergrondwaarden. Hierop is één uitzondering, namelijk de gebieden waarvoor de bodemkwaliteitskaart op grond van de Vrijstellingsregeling grondverzet nog van toepassing is (zie hiervoor ook §4.6). Een verdere toelichting op de bodemfunctieklassenkaart vindt u bij stap 1 van het stappenplan. Voor de waterkwaliteitsbeheerders kent het generieke beleid geen verplichtingen.

9.2 Stappenplan implementatie generiek beleid

In fi guur 9.1 is een stappenplan weergegeven om generiek beleid te implementeren. Dit stappenplan is slechts een

hulpmiddel. Hebt u voorkeur voor een andere werkwijze dan is dat uiteraard mogelijk.

9.3 Toelichting op de stappen

Stap 1: Maak een bodemfunctieklassenkaart

Een kaart met bodemfunctieklassen is nodig om als toepasser in het generieke beleid te bepalen aan welke bodemfunctieklasse de kwaliteit van de toe te passen grond of baggerspecie moet worden getoetst. Hoe u de kaart met bodemfunctieklassen opstelt is vastgelegd in een richtlijn. Deze richtlijn vindt u in bijlage J van de Regeling. In deze handreiking geven we hiervan een korte samenvatting.

De kaart met de bodemfunctieklassen geeft de ligging aan van:

- gebieden met de bodemfunctieklasse wonen
- gebieden met de bodemfunctieklasse industrie

Overige gebieden, zoals landbouw- en natuurgebieden, worden niet ingetekend.

Uitgangspunt bij de indeling in bodemfunctieklassen, is dat de klasse die wordt toegekend aan een gebied overeenkomt met de gevoeligste bodemfunctie binnen het betreffende gebied. Voor de overige gebieden, die niet in een bodemfunctieklasse wonen of industrie zijn ingedeeld, moet de kwaliteit

Figuur 9.1 Stappenplan implementatie generiek beleid

Indeling van een stadspark in een bodemfunctieklasse

Sommige stadsparken zijn ecologisch bijzonder waardevol. Het bevoegd gezag kan voor dergelijke parken besluiten om deze niet in een bodemfunctieklasse in te delen, zodat alleen grond en baggerspecie mag worden toegepast die voldoet aan de Achtergrondwaarden. Andere stadsparken kunnen een wat mindere ecologische waarde hebben en passen hiermee onder de bodemfunctieklasse wonen. Tot slot zijn er stadsparken die vooral bedoeld zijn als eenvoudige groenvoorziening, bijvoorbeeld om doorheen te fietsen. Deze kunnen onder de bodemfunctieklasse industrie vallen. Als er echter in deze stadsparken delen zijn waar regelmatig kinderen spelen, dan vallen deze delen weer onder de bodemfunctieklasse wonen, omdat er dan sprake is van veel bodemcontact door de mens (bij de bodemfunctieklasse industrie hoort weinig bodemcontact door de mens).

van toe te passen grond en baggerspecie altijd voldoen aan de Achtergrondwaarden.

Stap 2: Stel de bodemfunctieklassenkaart vast

De bodemfunctieklassenkaart wordt vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders. Het vaststellen is een 'gewoon' besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (dus geen afdeling 3.4: uniforme openbare voorbereidingsprocedure zoals bij gebiedsspecifiek beleid) en staat open voor bezwaar en beroep.

Stap 3: Opstellen van een nieuwe (water)bodemkwaliteitskaart?

In het generieke beleid is het opstellen van een (water)bodemkwaliteitskaart een keuzeoptie. Een (water)bodemkwaliteitskaart kan handig zijn, omdat de kaart als milieuhygiënische verklaring kan worden gebruikt voor de kwaliteit van een partij grond of baggerspecie. Op deze manier kan binnen het gebied waarop de (water)bodemkwaliteitskaart betrekking heeft vrij grondverzet plaatsvinden, waardoor kosten voor partijkeuringen kunnen worden bespaard.

Een bodemkwaliteitskaart is niet in alle gevallen geschikt als bewijsmiddel voor de kwaliteit. Het geeft namelijk de gemiddelde kwaliteit van een zone aan en geeft daarmee slechts een verwachting van de kwaliteit van een te ontgraven partij. Vooral in heterogeen verontreinigde gebieden of bij een beperkt aantal metingen per zone is de betrouwbaarheid van een bodemkwaliteitskaart voor de daadwerkelijke kwaliteit gering. In die gevallen heeft een partijkeuring de voorkeur.

Ook voor waterbodems die permanent onder water staan en een hoge dynamiek kennen, bijvoorbeeld een kanaal met veel stroming of scheepvaart, geeft een waterbodemkwaliteitskaart geen betrouwbare gegevens over de kwaliteit van een partij baggerspecie. Dit is anders voor wateren met weinig dynamiek of voor uiterwaarden. Hier kan een waterbodemkwaliteitskaart wel worden gebruikt als bewijsmiddel voor het verspreiden of toepassen van baggerspecie.

De bodemkwaliteitskaart of waterbodemkwaliteitskaart wordt opgesteld volgens de Richtlijn bodemkwaliteitskaarten. Deze richtlijn vervangt de Interim-richtlijn voor het opstellen van bodemkwaliteitskaarten en is beschikbaar via www.nen.nl. In §4.4 en in de toelichting bij de Regeling vindt u meer informatie over het gebruik van de (water)bodemkwaliteitskaart als bewijsmiddel. De (water)bodemkwaliteitskaart wordt, inclusief een beschrijving van de totstandkoming, vastgesteld door het bevoegd gezag. Voor waterbodems is dit het dagelijks bestuur van het waterschap of de directeur Water en Scheepvaart van Rijkswaterstaat. Voor landbodems is dit de gemeenteraad. De (water)bodemkwaliteitskaart moet eens per vijf jaar opnieuw worden vastgesteld. Wanneer binnen deze vijf jaar 25% nieuwe gegevens over de (water)bodemkwaliteit beschikbaar zijn, wordt de kaart eerder herzien en opnieuw vastgesteld.

Stap 4: Communicatie over het generieke beleid

Na vaststelling van de bodemfunctieklassenkaart (en eventueel de bodemkwaliteitskaart) komt het op de uitvoering aan. Goede communicatie is daarbij van groot belang: zowel intern als extern. Naast de eigen organisatie, moeten ook andere partijen die met het generieke beleid te maken krijgen goed worden geïnformeerd. Denk bijvoorbeeld aan aannemers, projectontwikkelaars, terreinbeheerders of agrariërs. Bodem+ geeft generieke informatie over het Besluit, maar de lokale bodem- en waterkwaliteitsbeheerders hebben de verantwoordelijkheid om over het lokale beleid te communiceren, zodat het beleid juist wordt uitgevoerd. Voor advies over communicatie over het Besluit, kunt u contact opnemen met Bodem+.

Rick Heijstee van gemeente Venlo

“Mogelijk is het generieke beleid een alternatief voor ons huidige beleid”

Generiek of gebiedsspecifiek beleid. Bent u er al uit?

Rick Heijstee: “Nee. Eerst zetten we alle voor- en nadelen naast elkaar. Mogelijk is het generieke beleid een alternatief voor het gebiedsspecifieke beleid dat we in Limburg al bijna tien jaar hebben: Actief Bodembeheer Limburg (ABL). Maar een beproefd concept zet je niet zomaar over boord.”

Welke afwegingen spelen in Venlo een rol?

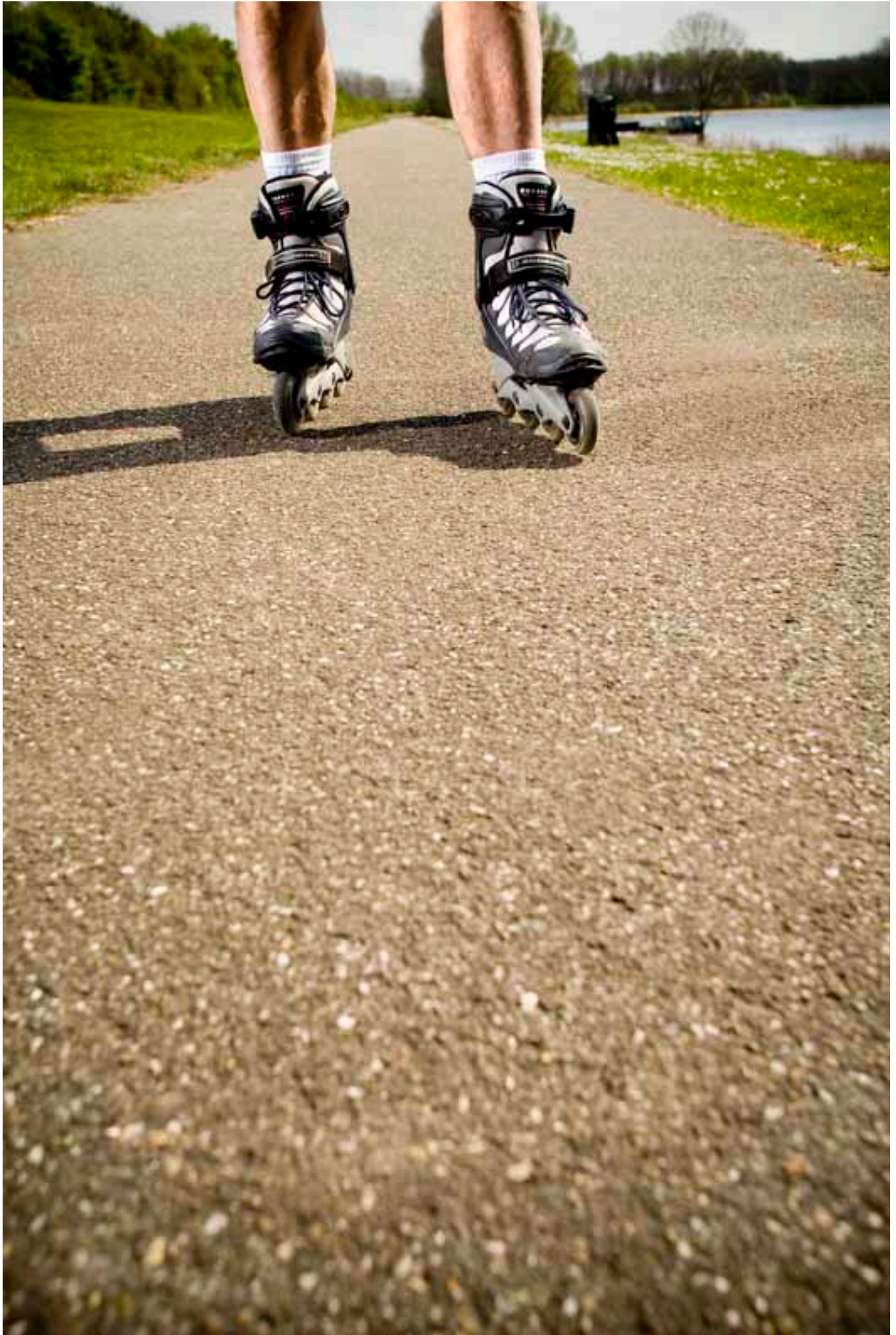
Rick Heijstee: “Voor zware metalen en PAK zijn de generieke achtergrondwaarden substantieel hoger dan we nu gewend zijn met streefwaarden en ABL. Dat betekent dus meer ruimte voor vrij grondverzet. Ook is het denken over standstill veranderd. Toetsen gebeurt niet meer op de plek waar je grond toepast, maar voor een groter gebied. Een verslechtering op locatieniveau is daarmee niet langer uitgesloten. De vraag is hoe zich dat allemaal verhoudt tot het gemeentelijk beleid om gebiedseigen bodemkwaliteit op iedere locatie na te streven. In de kern komt de afweging voor Venlo neer op nastreven van milieudoelstelling of kiezen voor pragmatiek. Oftewel instandhouden en realiseren van gebiedseigen bodemkwaliteit versus nog meer ruimte voor vrij grondverzet”.

Hoe staat u tegenover het Besluit bodemkwaliteit?

Rick Heijstee: “Het geeft Venlo de bevoegdheid om het vier sporenbeleid verder door te voeren. Een uniforme bodemkwaliteitsdoelstelling bij sanering, hergebruik, bouwen en ruimtelijke procedures. Dat is voor ABL al jaren het streven. Het maakt de normering voor bodem eenvoudig en makkelijk uit te leggen. Het biedt ook perspectieven om regelgeving te verminderen. Want waarom is een bodemonderzoek voor een bouwvergunning nog langer verplicht als voor het grondverzet kan worden volstaan met een verwijzing naar een bodemkwaliteitskaart?”

De bodem in bloei

Bijlage 1: Klankbordleden, meelezers en interviews

Deze handreiking is mede tot stand gekomen dankzij het meedenken en de adviezen van onze klankbordleden en dankzij de reacties van een groot aantal meelezers. Zij hebben ons voorzien van praktijkvragen, commentaar op concepten en vooral van goede verbeteruggesties.

Daarnaast is een aantal mensen geïnterviewd. Hen is gevraagd om hun eerste indruk gegeven van het Besluit en de betekenis voor hun werkzaamheden.

Hierbij bedanken we iedereen voor zijn of haar bijdrage aan deze handreiking.

Klankbord

Aan de klankbordgroep hebben deelgenomen: Evert Jan Bakker (Milieudienst West-Holland), Isaac Bebelaar (Gemeente Veere), Brenda Folbert (Gemeente Hengelo), Roland Lok (Gemeente Heerenveen) en Gerrit Meijerink (Waterschap Regge en Dinkel).

Meelezers

De volgende personen hebben de conceptteksten van de handreiking meegelezen: Jacky Bekers (gemeente 's-Hertogenbosch), Erik Boegborn (Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden), Ton de Brouwer (gemeente Nieuwegein), Hans Etman (Grondbank Midden-Gelderland), Linda Groeneveld (Rijkswaterstaat), Inez Guiking-Lens (gemeente Veenendaal), Sipke Havinga (VROM Inspectie), Clemens Hendriksen (Royal Haskoning), Jan Hijzelendoorn (Milieudienst Noord-West Utrecht), Henriëtte van Hoek (Ontwikkelingsbedrijf gemeente Amsterdam), Corinne van den Hoek-Heins (gemeente Apel-

doorn), Sietske de Jong (gemeente Appingedam), Rob Lamers (gemeente Maastricht), Ruud Luijten (Grondbanken Zuid-Nederland), Laurens Martens (gemeente Sittard Geleen), Peter van Mullekom (Syncera), Michiel Nieuwenhuys (SIGHT), Evert Schut (Rijkswaterstaat), Marcel Stienstra (provincie Limburg), Martijn Stortenbeker (gemeente Ridderkerk), Marco Tijnagel (Rijkswaterstaat), Marion Visser (gemeente Arnhem), Hiltje Weever (gemeente Harlingen), Richard Welling (Regionale Milieudienst West-Brabant) en Joke Wezenbeek (Grontmij).

Geïnterviewde personen

De geïnterviewde personen zijn: Erik Boegborn (Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden), Klaas Groot (DCMR Milieudienst Rijnmond), Rick Heijstee (gemeente Venlo), Carlos Huijser (gemeente Berkelland), Roland Lok (Gemeente Heerenveen), Jos Mol (gemeente Enschede), Maarten Noordhuis (gemeente Haarlem) en Jan Westerhoven (Stichting Bodembeheer Krimpenerwaard).

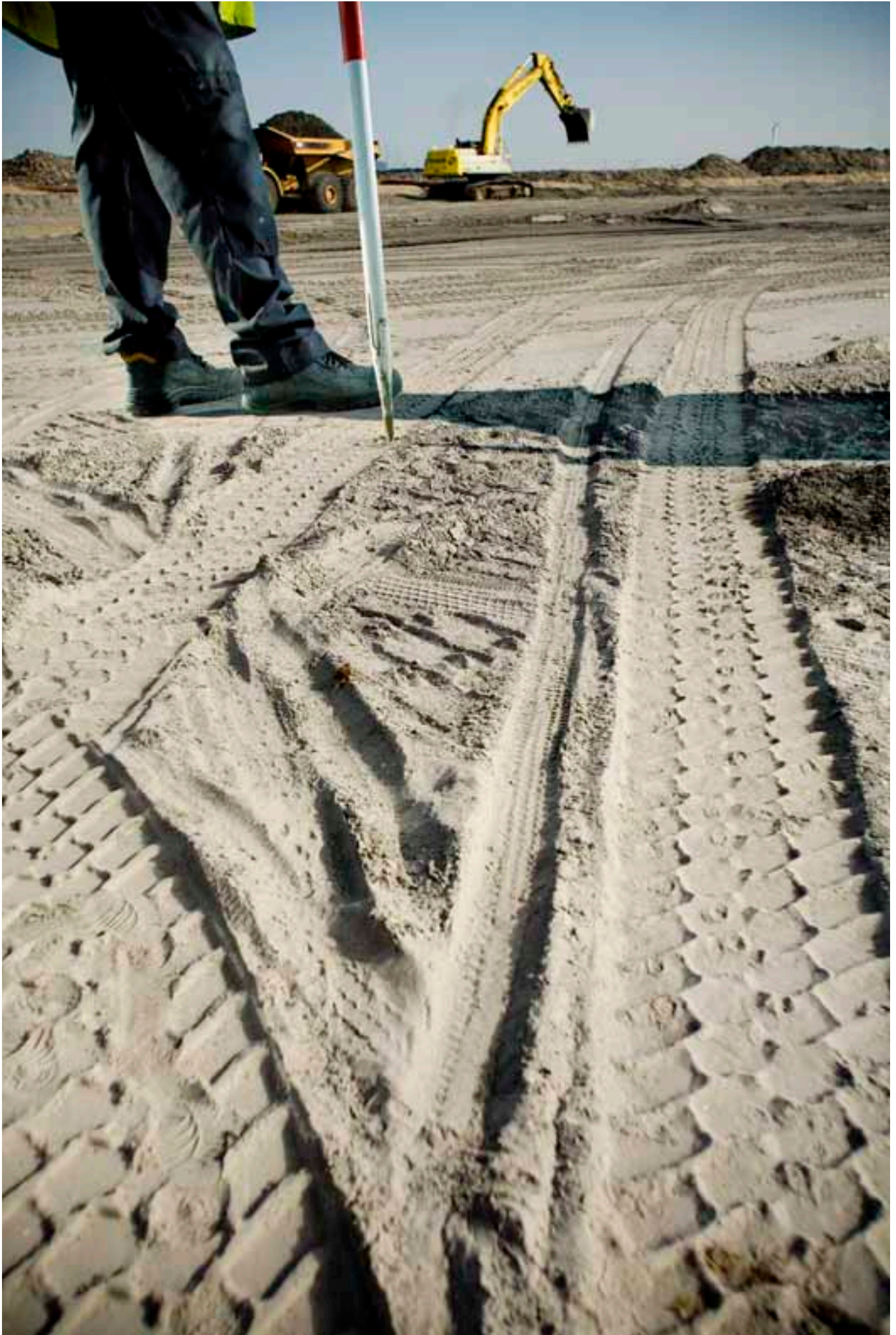

Bijlage 2: Trefwoordenlijst

Aangrenzend perceel	42, 58	Categorieën bouwstoffen	29
Achtergrondwaarden	50	Communicatie over bodembeleid	91, 95
Afleveringsbon	32	Controle van erkenningen	21
Agrariërs	43	Decentralisatie	41
Baggerspecie		Definitie	
- definitie	40	- baggerspecie	40
- verspreiding	57,58	- bouwstoffen	27
Bermen	62	- grond	40
Bevoegd gezag		Duurzaam bodembeheer	14
- bouwstoffen	33	Emissiewaarden	31
- grond en baggerspecie	42	Emissie(toets)waarden	61
Bodemambities	78, 81	Erkende kwaliteitsverklaring	32, 43
Bodemfunctie	51, 53	Erkenning	20
Bodemfunctieklassen	51, 81	Ernstig verontreinigde grond	
Bodemfunctieklassenkaart	81, 94	en baggerspecie	54
Bodemkwaliteitskaart	45, 90	Externe functiescheiding	20
Bodemkwaliteitsklassen	52, 63	Fabrikant-eigenverklaring	32, 43
Bodemonderzoek	43	Functieklassenkaart	51, 94
Bodemsaneringsbeleid	67	Functiescheiding	20
Bodemtype correctie	63	Gebiedsopgaven	80
Bodemvreemd materiaal	40	Gebiedsspecifiek beleid	
Bouwstoffen		- algemeen	41
- categorieën	29	- implementatie	87
- definitie	27	- landbodem	53
- kwaliteitseisen	30	- oppervlaktewater	55
- normstelling	30	- vaststellen	91
Bouwstoffenketen	28	Gelijkwaardigheidsverklaring	30

Generiek beleid		Nota bodembeheer	54,90
- algemeen	41	Nuttige toepassing	40
- implementatie	93	Op of nabij	
- landbodem	50	- bouwstoffen	35
- oppervlaktewater	55	- grond en baggerspecie	75
- vaststellen	94	Opslag	
Generieke Maximale Waarden	50	- grond en baggerspecie	75
Grond definitie	40	Overgangsregels	
Grootschalige toepassingen	60	- bodemkwaliteitskaarten	47
IBC-bouwstoffen	29	- bouwstoffen	37
IBC-maatregelen	29	- grond en baggerspecie	47
Implementatie		- Kwalibo	24
- gebiedsspecifiek beleid	87	Particulieren	31, 43
- generiek beleid	93	Partijkeuring	19, 32, 43
Inspecties VROM en V&W	23	Persoonsregistratie	20
Interne functiescheiding	21	Regeling bodemkwaliteit	15
Ketenhandhaving	22	Risico's	50
Kiezen tussen		Risicobenadering	50
gebiedsspecifiek en generiek	77	Risicotoolbox	88, 89
Klassenindeling		Samenstellingswaarden	31
- landbodem	51	Samenwerking	15, 42
- waterbodem	55	Saneringscriterium	50
Kortdurende opslag	75	Saneringsdoelstellingen	67
Kwalibo	17	Standstill-beginsel	
Kwalibo-werkzaamheden	18	- gebiedsspecifiek	54
Kwaliteitsborging	14	- generiek	52
Kwaliteitsklassen		Stappenplan	
- indeling	63	- kiezen	78
- landbodems	52	- ontgraven en toepassen	
- waterbodems	55	grond en baggerspecie	69, 70
Leeflaag	61	- verspreiden baggerspecie	73
Lijsten van erkende bedrijven		Stoffenpakket	66
en geregistreerde personen	21	Taluds	62
Lokale bodemambities	78, 81	Tarragronde	47
Lokale Maximale Waarden	50, 54	Tijdelijke opslag	75
Maximale Waarden	50	Tijdelijke uitname	
Melden		- bouwstoffen	35
- bouwstoffen	36	- grond en baggerspecie	75
- grond en baggerspecie	49	Toepassen partij	
Meldpunt bodemkwaliteit	36, 46	grond of baggerspecie	69
Milieuhygiënische verklaringen		Toetsingskaders	
- bouwstoffen	32	grond en baggerspecie	41,50
- grond en baggerspecie	43	Toetsingsregels	
Niet-vormgegeven bouwstoffen	29	- Achtergrondwaarden	63, 64
Normdocumenten	18, 66	- indeling kwaliteitsklassen	65
Normstelling		Toezicht	22, 23
- bouwstoffen	30	Toezichtloket	23
- grond en baggerspecie	49	V&W-Inspectie	23

Verklaring omtrent het gedrag	20
Verspreiding baggerspecie	
- in oppervlaktewater	74
- over aangrenzend perceel	58, 73
Verwijdering bouwstoffen	36
Vormgegeven bouwstoffen	29
VROM-Inspectie	23
Waterbodempkwaliteitskaart	43, 45, 90
Waterbodemonderzoek	43, 73
Weilanddepot	59, 75
Werkzaamheden Kwalibo	18, 19
Zorgplicht	31,45

Bijlage 3: Adressen voor meer informatie

ALGEMENE INFORMATIE OVER HET NEDERLANDSE (WATER)BODEMBELEID

Ministerie van VROM	-	www.vrom.nl/bodem
Ministerie van Verkeer en Waterstaat - Rijkswaterstaat - RIZA	-	www.minvenw.nl www.rijkswaterstaat.nl www.riza.nl
Ministerie van LNV	-	www.minlnv.nl
Unie van Waterschappen	-	www.uvw.nl
Bodem+	-	www.bodemplus.nl

KWALIBO

Bodem+	- Overzicht van erkende bodem-intermediairs - Aanvraagformulier erkenning - Wijzigingsformulier erkenning	www.bodemplus.nl
Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB)	- Beoordelingsrichtlijnen met bijbehorende protocollen en normbladen - Informatie over certificatie en accreditatie	www.sikb.nl
Plan Bodembeschermende Voorzieningen (PBV)	- Beoordelingsrichtlijnen met bijbehorende protocollen en normbladen - Informatie over certificatie en accreditatie	www.bodembescherming.nl
Ministerie van Justitie	- Informatie en aanvraagformulier voor Verklaring omtrent gedrag (VOG)	www.justitie.nl

(KETEN)HANDHAVING EN TOEZICHT

VROM-Inspectie	- Informatie over (keten)handhaving en toezicht - Toezichtloket	www.vrom.nl/bodemsignaal
V&W-Inspectie	- Informatie over (keten)handhaving en toezicht	www.ivw.nl
Landelijk Overleg Milieuhandhaving (LOM)	- Informatie over (keten)handhaving en toezicht - Handhavingsstrategieën	www.lomsecretariaat.nl

BOUWSTOFFEN

Bodem+	<ul style="list-style-type: none"> - Aanvragen en overzicht gelijkwaardigheidsverklaringen - Melden IBC-bouwstoffen 	www.bodemplus.nl
Stichting Bouwkwiteit	<ul style="list-style-type: none"> - Certificering bouwstoffen, - Beoordelingsrichtlijnen 	www.bouwkwiteit.nl

GROND EN BAGGERSPECIE

Bodem+	<ul style="list-style-type: none"> - Praktijkvoorbeelden - Adressen hergebruiks-, verwerkings- en opslaglocaties grond en baggerspecie - Melden grond en baggerspecie 	www.bodemplus.nl
Rijkswaterstaat	<ul style="list-style-type: none"> - Stappenplan gebiedsspecifiek beleid voor Rijkswateren 	www.rijkswaterstaat.nl

INSTRUMENTEN

Risicoolbox	<ul style="list-style-type: none"> - Berekenen van de gevolgen van de gekozen lokale maximale waarden voor mens, ecologie en landbouw - Beoordelen van de actuele bodemkwaliteit 	www.risicoolboxbodem.nl
Richtlijn Bodemkwaliteitskaarten	<ul style="list-style-type: none"> - Hulpmiddel bij het opstellen van een bodemkwaliteitskaart conform de eisen van het Besluit - Tips voor het gebruiken van de bodemkwaliteitskaart als bewijsmiddel 	www.nen.nl
Routeplanner bodemambities	<ul style="list-style-type: none"> - Stappenplan voor selecteren verbredings-thema's in bodembeleid 	www.bodemambities.nl
BIELLS	<ul style="list-style-type: none"> - Overzicht bodemkwaliteitskaarten 	www.biells.nl
Landsdekkend beeld	<ul style="list-style-type: none"> - Digitaal overzicht beschikbare bodemkwaliteitsgegevens saneringslocaties 	www.bodemloket.info/lib
Richtlijn herstel en beheer	<ul style="list-style-type: none"> - Digitaal kennisdocument (water)bodembeheer 	www.bodemrichtlijn.nl